

Siru Korkala
Hanna Laakso
Annika Westerholm
Kristiina Volmari

DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I FINLAND

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Rapporter och utredningar 2021:8b

© Utbildningsstyrelsen

Rapporter och utredningar 2021:8b

ISBN 978-952-13-6748-9 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Kartbild : Ninna Venäläinen

Omslagsbild: Joel Kanerva

Ombrytning: Grano Oy

www.utbildningsstyrelsen.fi

INNEHÅLL

FÖRORD	.7
1 BAKGRUND	.9
1.1 Landets nationalspråk och olika modersmål	.9
1.2 Svenska som undervisningsspråk	.12
Källor	.13
2 ELEVERNAS SPRÅKBAKGRUND	.14
2.1 Hemspråken i förhållande till undervisningsspråket	.14
2.2 Elever med ett främmande språk som modersmål	.17
Bilagor	.20
Källor	.22
3 DET SVENSKSPRÅKIGA SKOLNÄTETS UTVECKLING OCH ELEVANTAL	.23
3.1 Skolnätet och utbildningsanordnarna	.23
3.2 Eleverna i de svenskspråkiga skolorna	.24
3.3 Regional fördelning	.25
3.4 Skolornas och undervisningsgruppernas storlek	.27
Bilagor	.29
Källor	.31
4 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG	.32
4.1 Allmänt, intensifierat och särskilt stöd i skolorna	.32
4.2 Intensifierat och särskilt stöd varierar enligt undervisningsspråk och årskurs	.34
4.3 De regionala skillnaderna är små	.36
4.4 Elever studerar mer sällan i specialgrupp eller -klass i de svenskspråkiga skolorna	.38
Bilagor	.40
Källor	.45
5 VÄLBEFINNANDE OCH TRIVSEL I SKOLORNA	.46
5.1 De yngre eleverna är mera nöjda med sina liv och tycker mera om att gå i skolan	.47
5.2 Mindre möjligheter att påverka skolmåltider och skolgården	.48
5.3 Atmosfären och stämningen i skolan – eleverna trivs bra tillsammans	.50
5.4 Eleverna upplever mindre mobbning i de svenskspråkiga skolorna	.52

5.5	Elevernas olovliga skolfrånvaro.	53
5.6	Varierande tillgång på elevvårdstjänster.	54
	Bilagor.	56
	Källor.	59
6	ÄMNESVAL.	60
6.1	Stora skillnader i språkutbud och språkval	60
6.1.1	Finska och engelska vanligast i årskurserna 1–6	61
6.1.2	Mest tyska, spanska och franska i årskurserna 7–9	64
6.2	Studier i religion eller livsåskådningskunskap.	66
	Bilagor.	68
	Källor.	69
7	LÄRARNAS INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN.	70
7.1	Lärarsituationen och lärarbehovet.	70
7.2	Allt större andel av lärarna behöriga.	71
7.3	Stor variation i ämneslärarnas behörighet.	73
7.4	Lärarnas behörighet varierar regionalt.	74
7.5	Över en tredjedel av lärarna över 50 år	76
7.6	Kvinnorna fortfarande i stor majoritet.	78
7.7	Hur aktiva är lärarna med att delta i fortbildning?.	78
7.8	Sökande till svenskspråkig lärarutbildning.	80
	Bilagor.	83
	Källor.	92
8	UTVÄRDERINGAR AV LÄRRESULTAT.	93
8.1	Skillnader i resultat mellan svenska och finska skolor.	94
8.2	Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar.	95
8.3	Vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund.	97
8.4	Regioner och språkmiljöer.	98
8.4.1	Matematik	98
8.4.2	Svenska och litteratur	99
8.4.3	Finska	99
8.5	Attityder	101
8.6	Skoltrivsel	102
8.7	De yngre eleverna i den grundläggande utbildningen.	104
8.8	Ett longitudinellt perspektiv i matematik.	105
8.9	Sammanfattning.	106
	Källor.	107

9	PISA-RESULTATEN I DE SVENSKSPRÅKIGA OCH FINNSPRÅKIGA SKOLORNA.	109
9.1	De genomsnittliga PISA-resultaten har försämrats – andelen starkare har minskat och svagare ökat.	111
9.2	Antalet poäng i läsning har minskat både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna.	112
9.3	Eleverna i de svenskspråkiga skolorna lyckades utmärkt i matematik.	115
9.4	Poängantalet i naturvetenskaper har minskat mer i de finskspråkiga än i de svenskspråkiga skolorna.	118
9.5	Eleverna i de finskspråkiga skolorna presterade bättre i ekonomikunskap och gemensam problemlösning än eleverna i de svenskspråkiga skolorna	121
9.6	Möjliga förklaringar till skillnaderna enligt undervisningsspråk . . .	121
	Bilagor.	126
	Källor.	129

FÖRORD

I de finländska grundskolorna finns lite fler än en halv miljon elever i årskurserna 1–9. Ungefär 6 procent av dem går i en svenskspråkig skola. Kommuner som har både finskspråkiga och svenskspråkiga invånare i skolåldern har skyldighet att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning separat för bägge språkgrupperna. År 2019 ordnades grundläggande utbildning på svenska i 61 kommuner.

Grundläggande utbildning på svenska ordnas naturligtvis huvudsakligen på de områden där det finns förhållandevis flest svenskspråkiga invånare, det vill säga i huvudstadsregionen och på västkusten. Utöver de här områdena finns det också finskspråkiga städer och kommuner med en liten svensk- eller tvåspråkig minoritet. Sådana här språkliga gemenskaper hålls livskraftiga mycket tack vare att familjerna på dessa orter kan välja en svenskspråkig skolgång för sina barn.

I den här publikationen behandlas den svenskspråkiga grundläggande utbildningen och hur den ser ut idag, främst ur ett statistiskt perspektiv. Teman som tas upp gällande den svenskspråkiga grundläggande utbildningen är bland annat skolnätet, elevantalet, elevernas relativa andel och regionala fördelning, lärarna, elevernas välbefinnande, ämnesvalen, utvärderingarna av lärresultat och resultaten i PISA-undersökningar.

De statistiska uppgifterna i publikationen grundar sig på rapporter som publicerats i utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen, som upprätthålls av undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen, samt på undervisnings- och kulturministeriets, Statistikcentralens och Utbildningsstyrelsens datainsamling Lärare och rektorer i Finland. Dessutom grundar sig de statistiska uppgifterna i publikationen på enkäten Hälsa i skolan som genomförs av Institutet för hälsa och välfärd, på utvärderingsrapporter som sammanställts av Nationella centret för utbildningsutvärdering samt på PISA-rapporter från olika år. Statistiken är från olika år, lite beroende på temat, men majoriteten av uppgifterna har samlats in år 2019.

Kapitlet Utvärderingar av lärresultat har skrivits av sakkunniga vid Nationella centret för utbildningsutvärdering (NCU). Tack till utvärderingsexperterna Chris Silverström och Carola Åkerlund samt ledande utvärderingsexpert Jan Hellgren vid NCU.

Denna rapport ingår i Utbildningsstyrelsens publikationsserie Rapporter och utredningar. Syftet med rapporterna är att ta fram information som stöd för beslutsfattandet och utvecklingsarbetet.

Följande personer har deltagit i arbetet med publikationen vid Utbildningsstyrelsen

Siru Korkala, ledande sakkunnig
Hanna Laakso, specialsakkunnig
Annika Westerholm, specialsakkunnig
Kristiina Volmari, undervisningsråd

1 BAKGRUND

- Enligt grundlagen har Finland två nationalspråk, svenska och finska.
- Modersmålet är det språk som har registrerats i befolkningsdata-systemet och var och en kan endast ha ett registrerat modersmål.
- Kommunerna i Finland kan vara antingen enspråkigt svenska, enspråkigt finska, eller tvåspråkiga.
- Trots en koncentration till några regioner så är den svenskspråkiga befolkningen i Finland ingen enhetlig grupp och svenskspråkiga är bosatta över hela landet.
- En kommun som har såväl finsk- som svenskspråkiga invånare är skyldig att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen.
- Det språk som en elev har som undervisningsspråk, är inte alltid det språk som är barnets hemspråk eller det registrerade modersmålet.

1.1 Landets nationalspråk och olika modersmål

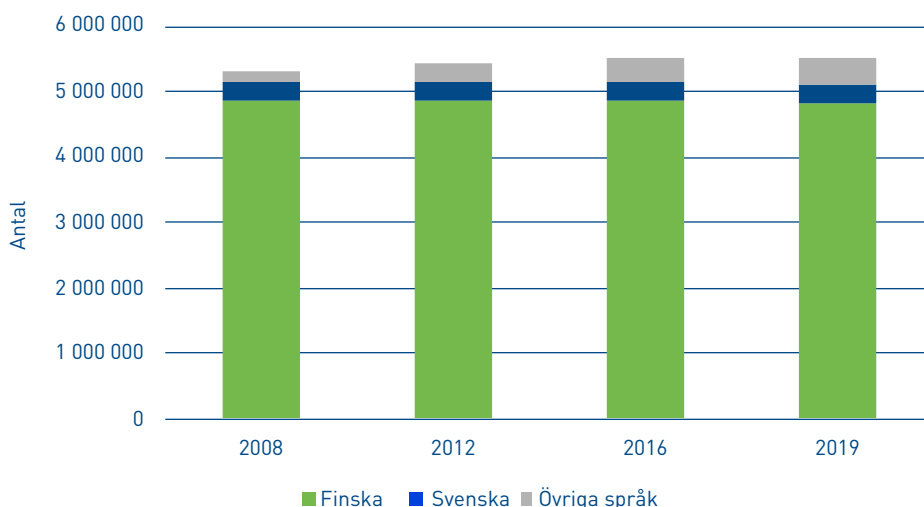
Enligt grundlagen har Finland två *nationalspråk*, svenska och finska. Nationalspråken är likvärdiga språk i landet. De finskspråkigas och de svenskspråkigas samhälleliga och kulturella behov ska tillgodoses, vilket bland annat innebär att viktiga samhällsfunktioner som till exempel vård och utbildning ska fungera på båda språken och vara tillgängliga på det sätt som betonas i språklagen. I grundlagen tryggas också rätten till avgiftsfri grundläggande utbildning, som i utbildningslagstiftningen konkretiseras till rätten till undervisning på det egna språket på alla utbildningsnivåer. (Finlands grundlag 731/1999, 16–17 §; Språklag 423/2003, 23–25 §)

Modersmålet är det språk som har uppgetts och registrerats i befolkningsdata-systemet i samband med att ett barns namn har anmälts till befolkningsregistret. Enligt befolkningsdatasystemet kan var och en endast ha ett registrerat modersmål, även om personen i praktiken kan uppleva sig vara två- eller flerspråkig. Det registrerade språket, modersmålet, är framför allt ett administrativt redskap och berättar ingenting om den enskilda individens språkidentitet, rättigheter eller om de faktiska språkkunskaperna. Statistiken som baserar sig på modersmål säger heller ingenting om personernas födelseland eller bakgrund eller om till exempel skolspråk. Däremot används det registrerade modersmålet bland annat vid den språkliga indelningen av kommuner och den administrativa planeringen av tjänster. (Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017)

Tvåspråkiga (svensk-finskspråkiga) familjer har de senaste årtiondena allt oftare registrerat sina barn som svenskspråkiga. I början av 1970-talet registrerades omkring 60 % av barnen i tvåspråkiga familjer som finskspråkiga. Trenden vände under 1970-talet och från och med 1980-talet registrerade allt flera av de tvåspråkiga familjerna sina barn som svenskspråkiga. På 2000-talet har man kunnat lägga märke till en stabilisering så att ungefär två tredjedelar av barnen i de tvåspråkiga familjerna har registrerats som svenskspråkiga. (Finnäs 2013)

I Finland finns cirka 5,5 miljoner invånare. Av dessa hade ungefär 87 % finska som modersmål, 5 % svenska som modersmål och 8 % har ett annat modersmål än svenska eller finska år 2019. Både de svenskspråkigas och de finskspråkigas andel av befolkningen har minskat de senaste åren, medan andelen personer med ett annat modersmål än svenska eller finska har ökat.

FIGUR 1.1: FINLANDS BEFOLKNING ENLIGT MODERSMÅL UNDER PERIODEN 2008–2019.

Källa: Statistikcentralen.

Kommunerna i Finland kan vara antingen enspråkigt svenskspråkiga, enspråkigt finskspråkiga eller tvåspråkiga. I Finland fanns 310 kommuner år 2020 varav 49 var två- eller svenskspråkiga. Alla de 16 enspråkigt svenska kommunerna finns på Åland. De tvåspråkiga kommunerna är 33 till antalet – 15 kommuner med svenskspråkig majoritet och 18 kommuner med finskspråkig majoritet. Statsrådet fastställer kommunernas språkförhållanden för tio år i taget utgående från den officiella statistiken om modersmål eller utgående från om kommunen frivilligt har ansökt om status som tvåspråkig kommun. Den nuvarande språkliga indelningen har fastslagits för perioden 2013–2022. (Språket i kommunerna; Språklag 423/2003, 5 §)

Det totala antalet svenskspråkiga invånare var närmare 288 000 år 2019. Störst andel svenskspråkiga finns naturligtvis i de svenskspråkiga kommunerna på Åland, men också i Österbotten finns en del kommuner där den största delen av invånarna är svenskspråkiga, som till exempel Larsmo (92 %) och Pedersöre (89 %).

Helsingfors är den enskilt största kommunen sett till antalet personer med svenska som modersmål. År 2019 bodde 13 % av den svenskspråkiga befolkningen i Helsingfors, men det finns också andra kommuner med ett större antal invånare med svenska som modersmål: 7 % av alla svenskspråkiga bodde i Esbo, 6 % i Raseborg, 5 % i Vasa, Borgå och Korsholm, 4 % i Jakobstad och Åbo.

År 2019 bodde 45 % av alla med svenska som modersmål i Nyland, 31 % i Österbotten, 9 % på Åland och 9 % i Egentliga Finland. Trots en särskild koncentration till några specifika regioner, som till exempel runt kusterna, är den svenskspråkiga befolkningen i Finland ingen enhetlig grupp och svenskspråkiga är bosatta över hela landet. Det är vanligare att svenskspråkiga flyttar till Sverige än att finskspråkiga gör det, men däremot är den svenskspråkiga befolkningens rörlighet inom landet inte särskilt stor. Till största delen tenderar de svenskspråkiga att flytta inom de regioner som är svensk- eller tvåspråkiga (Saarela 2020). (Se också Oker-Blom 2021)

Exempel på orter i resten av landet där svenskspråkigheten är relativt stark är Björneborg, Kotka, Tammerfors och Uleåborg, som också ofta kallas för språköar. Förutom de traditionella språköarna finns det också mindre så kallade språkklackar, som till exempel S:t Karins, Tusby, Salo och Lahtis. Gemensamt för språköarna och -klackarna är att de är finska städer och kommuner med en liten svensk- eller tvåspråkig minoritet, som är livskraftig mycket tack vare att det till en viss omfattning erbjuds svenskspråkig småbarnspedagogik och en svenskspråkig skolstig på orten.

Nationellt sett är det vanligast att personer med ett främmande språk, det vill säga ett annat språk än svenska, finska eller samiska, som modersmål bor i Nyland och framför allt i huvudstadsregionen. År 2019 hade 14 % av alla de som bodde i Nyland ett annat språk än svenska, finska och samiska som modersmål. I de svensk- och tvåspråkiga regionerna i Finland är det speciellt några orter som har förhållandevis stor andel invånare med ett annat modersmål än svenska, finska eller samiska. I Österbotten har alla eller åtminstone en del av invandrarna integrerats på svenska till exempel i Närpes, Jakobstad, Korsnäs och Vörå. I Nyland är det framför allt på orter som Helsingfors, Esbo, Borgå, Vanda och Raseborg som det finns personer med ett främmande språk som modersmål. Förutom Österbotten och Nyland har också Åland haft en stark inflyttning av personer med ett främmande språk som modersmål. Med undantag för på Åland och på några andra orter har integrationen hittills för det mesta skett på finska.

1.2 Svenska som undervisningsspråk

Skolans *undervisningsspråk* är antingen finska eller svenska och det kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än elevens egna språk, om det inte äventyrar elevens möjligheter att följa med i undervisningen. En kommun som har både finsk- och svenskspråkiga invånare är skyldig att ordna förskoleundervisning och grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen. Kommunen är skyldig att arrangera svenskspråkig grundläggande utbildning även för enstaka svenskspråkiga barn i kommunen och det här gäller oberoende av om kommunen är en- eller tvåspråkig. (Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 4 § och 10 §) På Åland är undervisningsspråket i samtliga skolor svenska. Åland har genom sin särställning egen lagstiftningsbehörighet för utbildningsfrågor och Ålands landskapsregering gör upp läroplanen för grundskolan på Åland.

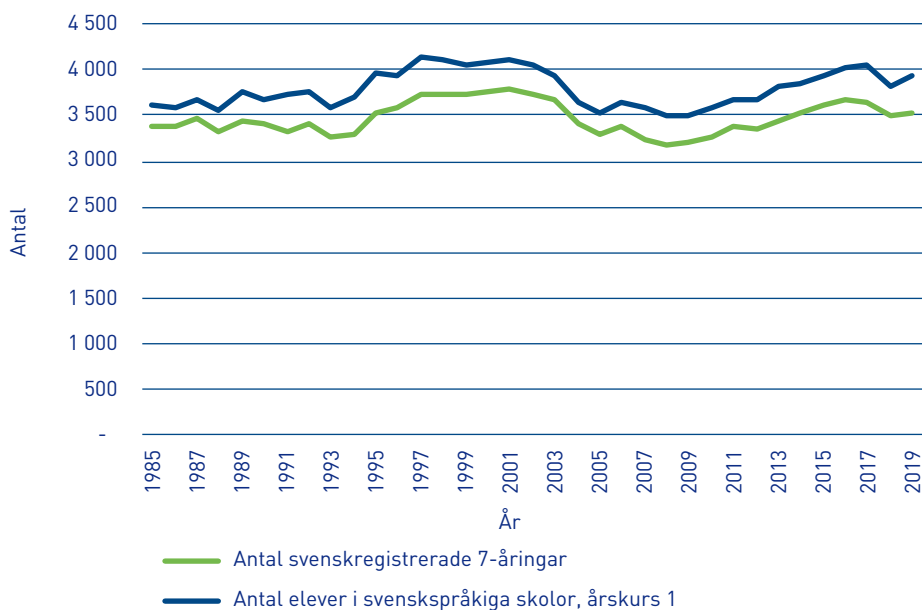
Den svenskspråkiga och finskspråkiga utbildningen på det finländska fastlandet följer samma lagstiftning och också samma läroplansgrunder. I de nationella läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen finns till exempel följande specifika lärokurser som riktar sig till den svenskspråkiga utbildningen:

- Modersmål och litteratur (svenska och litteratur samt svenska som andraspråk och litteratur)
- Det andra inhemska språket (A-lärokurs i finska, modersmålsinriktad A-lärokurs i finska samt B1-lärokurs i finska)

Skolans undervisningsspråk, är inte alltid samma språk som barnens hemspråk eller registrerade modersmål. Ett intresse för att bevara och stödja det svenska språket i Finland och den därtill hörande kulturen, syns genom att många föräldrar idag väljer en svenskspråkig skola för sina barn, oberoende av det registrerade modersmålet. Intresset för den svenskspråkiga skolan, liksom det totala elevantalet inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen, ökade under 1980- och 1990-talet och resulterade i en situation där det skrivs in fler barn i de svenskspråkiga skolorna än vad det finns registrerade svenskspråkiga barn. Tillskottet av finskregistrerade elever finns i alla regioner med svenskspråkig utbildning, men är av naturliga skäl mera tydligt och framträdande på orter med stark tvåspråkighet. På starkt svenskdominerade orter med få tvåspråkiga familjer är tillskottet förhållandevis litet.

I årskurs 1 inom den svenskspråkiga utbildningen gick totalt 3 930 elever år 2019 och antalet 7-åringar med svenska som registrerat modersmål enligt Statistikcentralens officiella statistik var 3 530. Skillnaden mellan antalet elever i den svenskspråkiga skolan och antal barn som är svenskregistrerade har under de senaste fem åren varierat med 325–415 elever, vilket motsvarar 10 % av årsklassen per år. Naturligtvis förekommer det också en rörelse i motsatt riktning så att svenskregistrerade barn börjar i finskspråkig skola, även om det inte är lika vanligt.

FIGUR 1.2: ANTAL SVENSKREGISTRERADE 7-ÅRINGAR OCH ELEVER I ÅRSKURS 1 I DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ÅREN 1985–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Källor

Finlands grundlag (731/1999). Finlex. [Finlands grundlag](#)

Finnäs, Fjalar (2013). Finlandssvenskarna 2012. En statistisk rapport. Folktinget. [Finlandssvenskarna 2012. En statistisk rapport](#)

Lag om grundläggande utbildning (628/1998). Finlex. [Lag om grundläggande utbildning](#)

Oker-Blom, Gun (2021). Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:9. Undervisnings- och kulturministeriet. [Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder](#)

Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017. Regeringens publikationsserie 9/2017. Statsrådets kansli. [Regeringens berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017](#)

Saarela, Jan (2020). Den svenskspråkiga befolkningen i Finland 1990–2040. Tankesmedjan Magma och Svenska Finlands folkting. [Den svenskspråkiga befolkningen i Finland 1990–2040](#)

Språket i kommunerna (30.6.2020). Kommuntorget. Kommunförbundet. [Språket i kommunerna](#)

Språklag (423/2003). Finlex. [Språklag](#)

2 ELEVERNAS SPRÅKBAKGRUND

- De elever som går i de svenskspråkiga skolorna lever i mycket olika språkliga miljöer.
- I de svenskspråkiga skolorna är det inte lika vanligt som i de finskspråkiga skolorna att skolspråket också är det språk som används med familjen, släktingar och vänner.
- Andelen elever med ett främmande språk som modersmål ökar kontinuerligt i skolorna, även om ökningen är något långsammare i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna.
- År 2019 fanns det 1 310 elever med ett främmande språk som modersmål i årskurserna 1–9 i de svenskspråkiga skolorna, vilket motsvarar omkring 4 % av eleverna. Mer än hälften av dem gick i skola i Österbotten.

2.1 Hemspråken i förhållande till undervisningsspråket

Skolans undervisningsspråk är inte alltid det språk som eleven använder hemma och det här är speciellt tydligt i de svenskspråkiga skolorna. En relativt stor del av eleverna pratar något annat språk, som till exempel finska, som hemspråk och det är vanligt att eleverna har flera hemspråk och definierar sig som två- eller flerspråkiga. Det allt heterogenera klassrummet både språkligt och kulturellt är ett resultat av den allt större andelen tvåspråkiga elever, men också av gruppen elever med utländsk bakgrund.

I skolorna finns elever med en stor variation gällande hemspråk, modersmål, skolspråk och två- och flerspråkighet. Elevernas språkliga bakgrund är redan nu heterogen och utvecklingen fortsätter i samma riktning. Två- och flerspråkiga familjerelationer har blivit allt vanligare de senaste decennierna och allt flera barn växer upp i en två- eller flerspråkig hemmiljö. De regionala skillnaderna är stora och graden av en-, två- och flerspråkighet varierar stort, inte enbart från region till region, utan också från individ till individ, från situation till situation och från en tid till en annan. De elever som går i de svenskspråkiga skolorna lever i praktiken i mycket olika språkliga miljöer. Medan en del av eleverna lever på helt svenskspråkiga orter där man sällan hör finska, lever andra i helt finskspråkiga miljöer där svenskan nästan enbart förekommer i den egna skolan och andra specifika sammanhang.

I praktiken är studieval över språkgränsen inte så vanliga som man kanske skulle kunna tro med tanke på den stora andelen tvåspråkiga barn. Vanligtvis fortsätter skolestigen på det språk som barnet har deltagit i den småbarnspedagogiska

verksamheten. Valet av språk för den småbarnspedagogiska verksamheten kan ha avgörande betydelse för ett senare val av skola och skolspråk. Tidigare undersökningar visar att en språklig helhetslösning och kontinuitet är av de viktigaste faktorerna vid familjernas val av skola och skolspråk. (Kovero 2011)

I den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2018 uppgav 75 % att de enbart eller mest talar svenska hemma och 24 % uppgav att de talar lika mycket svenska och finska. Skillnaderna är stora mellan regionerna och alternativet *enbart eller mest svenska hemma* valdes av 60 % i Nyland och 89 % i Österbotten. Totalt 800 svenskspråkiga unga i åldern 15–19 runt om i landet besvarade frågorna i barometern år 2018.

I PISA-undersökningen 2018 ställdes frågan "Vilket språk talar du mest hemma" till eleverna. Av det sampel på 386 elever som deltog i de svenskspråkiga skolorna uppgav 76 % att det primära hemspråket var svenska och 24 % hade ett annat huvudsakligt hemspråk – 19 % talade mest finska hemma och resten, det vill säga 5 % av eleverna, talade något annat språk än svenska och finska hemma. I de finskspråkiga skolorna uppgav till och med 94 % av eleverna att de har samma primära hemspråk som skolspråket. Endast cirka tio elever, vilket motsvarar endast 0,2 % av eleverna, uppgav att de pratade mest svenska hemma och 6 % av eleverna talade ett annat språk än finska och svenska hemma. En stor skillnad, mellan elevernas vardagliga språkanvändning i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna, är förekomsten av helt eller starkt enspråkiga miljöer. I de svenskspråkiga skolorna är det inte lika vanligt att skolspråket också är det språk som används med familjen, släktingar och vänner.

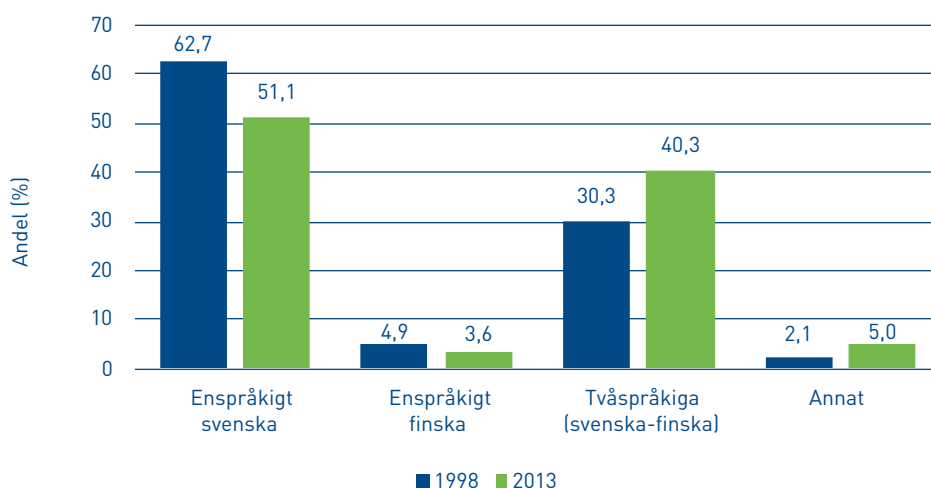
Resultaten från tidigare PISA-studier, som till exempel år 2009 och 2012 då ett större sampel deltog från de svenskspråkiga skolorna, visade i stort samma sak. I båda de här studierna uppgav omkring en femtedel av eleverna i de svenskspråkiga skolorna att de i huvudsak pratade ett annat språk än svenska hemma och att motsvarande andel av eleverna i de finskspråkiga skolorna var omkring 5 %. (Brink m.fl. 2013; Harju-Luukkainen m.fl. 2014) Den förändring som har skett de senaste åren, både i de svenskspråkiga och i de finskspråkiga skolorna, har i första hand varit en liten ökning av de elever som pratar ett annat språk än svenska och/eller finska hemma.

Enligt en kartläggning av elevernas språkbakgrund som gjordes i de svenskspråkiga skolorna av Utbildningsstyrelsen år 1998 var den absolut största gruppen elever från svenskspråkiga hem och den näststörsta gruppen var elever från tvåspråkiga (svenska–finska) hem. En uppföljande kartläggning år 2013 visade på en utjämning så att hälften av eleverna i den svenskspråkiga skolan kommer från svenskspråkiga hem och 40 % kommer från tvåspråkiga hem. (Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen)

Då man jämför resultaten från de två kartläggningarna kan man konstatera att andelen elever från tvåspråkiga hem har ökat från 30 % år 1998 till 40 % år 2013 och att tvåspråkigheten ökar men inte lika mycket i alla regioner. Samtidigt har

andelen elever från svenskspråkiga hem minskat från drygt 60 % till drygt 50 %. Även andelen elever från finskspråkiga hem har minskat en aning, samtidigt som andelen elever med en annan språkbakgrund har ökat. Detta betyder att andelen elever som också talar ett annat hemspråk än svenska och/eller finska eller som endast talar ett annat hemspråk än svenska och/eller finska, numera är större än andelen elever från helt finskspråkiga hem i den svenskspråkiga skolan. Allting tyder på att den här utvecklingen fortsätter i samma riktning bland eleverna inom den svenskspråkiga utbildningen. Andra hemspråk än svenska och finska som ofta nämndes i kartläggningen var bosniska, ryska och somaliska, men också vietnamesiska och estniska. Sammantaget nämndes över 50 olika språk som hemspråk redan år 2013. (Oker-Blom m.fl. 2001; Westerholm & Oker-Blom 2016)

FIGUR 2.1: ELEVERNAS SPRÅKBAKGRUND. ELEVER I ÅRSKURS 1–6 INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN ÅREN 1998 OCH 2013.

Källa: Utbildningsstyrelsen.

Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, har med hjälp av olika bakgrundsfrågor kartlagt elevernas användning av svenska utanför skolan i sina utvärderingar under en lång tid. Enligt NCU utgör de elever som talar enbart svenska med sin familj ungefär hälften av deltagarna i modersmålsutvärderingarna. Utgående från utvärderingen av lärresultaten i finska i årskurs 6 inom den svenskspråkiga utbildningen kan man göra en uppskattning av hur stor andel av eleverna som är tvåspråkiga (svenska-finska). Utvärderingen 2018 gällde lärresultaten i A-lärokursen i finska, och både elever som läste finska som andra inhemskt språk (A-finska) och elever som läste modersmålsinriktad finska (mofi) deltog. Den modersmålsinriktade lärokursen i finska är utformad uttryckligen för tvåspråkiga elever – elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och också kommer i kontakt med den finska kulturen (se kapitel 6.1 om de olika lärokurserna i språk).

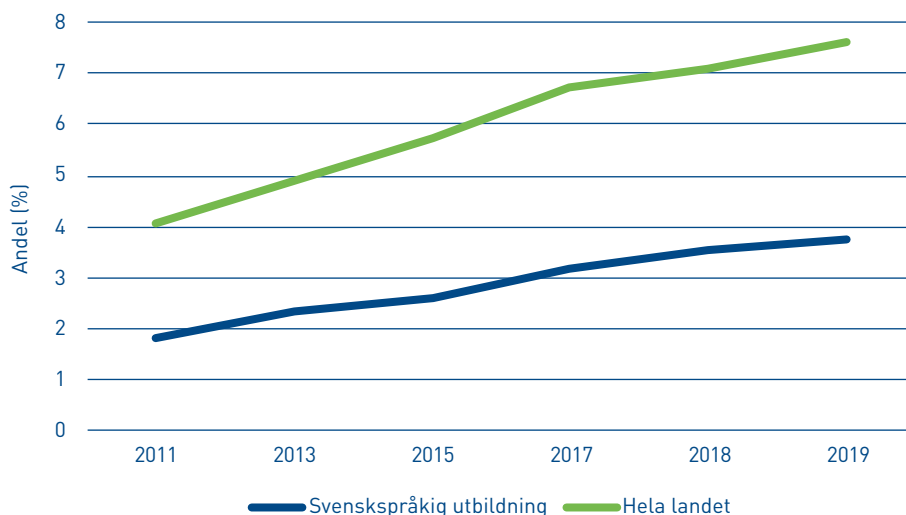
Andelen elever som deltog i utvärderingen för A-finska var 60 % och andelen som deltog i utvärderingen för mofi var 40 %. Den här fördelningen ger en bild av förhållandet mellan lärokurserna i skolorna, men ger inte en fullständig bild eftersom en del kommuner och skolor inte erbjuder både lärokursen i A-finska och lärokursen i mofi trots att det kan finnas en efterfrågan och ett behov. I praktiken har det dessutom visat sig svårt att dela in eleverna i A-finska och mofi. (Nummela och Westerholm 2020; Åkerlund m.fl. 2019; Hellgren m.fl. 2019)

Gemensamt för resultaten från undersökningar som har gjorts är att de var och en visar på en liten del av den komplexa språkbakgrund som eleverna har. Variationerna när det gäller med vem eleverna pratar vilket språk, i vilken konstellation och i vilken situation, är så många att en heltäckande bild inte kan ges och inte heller är särskilt ändamålsenlig, eftersom språkanvändningen också hela tiden ändras med tiden.

2.2 Elever med ett främmande språk som modersmål

Andelen elever med ett främmande språk som modersmål ökar kontinuerligt i skolorna. År 2011 var andelen elever med ett annat modersmål än exempelvis svenska eller finska knappt 2 % i de svenskspråkiga skolorna och drygt 4 % i hela landet. Statistiken visar på en ganska jämn ökning både i de svenskspråkiga skolorna och i hela landet under åren 2011–2019, även om det hittills har varit en något långsammare ökning i de svenskspråkiga skolorna. År 2019 var andelen knappt 4 % i de svenskspråkiga skolorna och knappt 8 % i hela landet. I statistiken definieras elever med ett främmande språk som elever vars modersmål är något annat än finska, svenska, samiska, romani eller teckenspråk. (Se tabell 2.1)

FIGUR 2.2: ANDEL ELEVER MED ETT FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL I ÅRSKURSERNA 1–9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2011–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

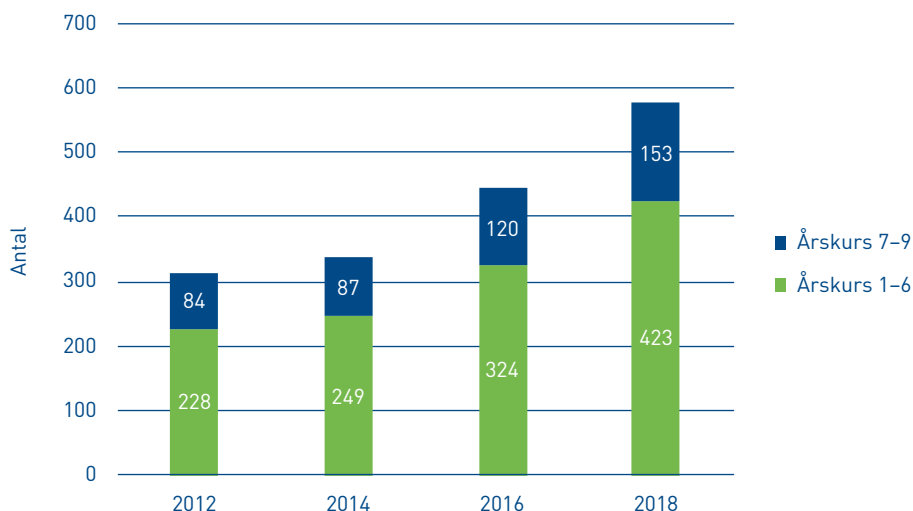
När det gäller elever med ett främmande språk inom den svenskspråkiga utbildningen är det viktigt att ta i beaktande att antalet elever i sig är litet och förändringarna från år till år kan vara stora, beroende på exempelvis variationen i antalet nyanlända och hur spridningen ser ut i de svensk- och tvåspråkiga regionerna. År 2019 fanns det 1 310 elever med ett främmande språk som modersmål i årskurserna 1–9 i de svenskspråkiga skolorna, vilket motsvarar omkring 4 % av eleverna. Mer än hälften av eleverna med ett främmande språk som modersmål gick i skola i Österbotten, medan knappt en fjärdedel gick i skola i Nyland och de flesta av dem i Helsingfors. På Åland gick 276 elever med ett främmande språk som modersmål i årskurserna 1–9, vilket motsvarar nästan en tiondel av eleverna på Åland. (Se tabell 2.2)

Svenska som andraspråk

Svenska och finska som andraspråk är lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur. Det särskilda uppdraget för svenska och finska som andraspråk är att stödja den språkliga och kulturella identiteten, stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt att väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna också med tanke på kommande studier. (Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014)

Enligt statistiken uppgick den grupp av invandrarelever inom den grundläggande utbildningen som läste svenska eller finska som andraspråk till totalt 36 600 elever år 2018. År 2018 läste 7 % av eleverna i årskurserna 1–6 svenska eller finska som andraspråk och i årskurserna 7–9 var andelen 6 %. Majoriteten eller drygt 36 000 elever läste finska som andraspråk och knappt 600 elever läste svenska som andraspråk. Det betyder att omkring 7 % av eleverna inom den finskspråkiga grundläggande utbildningen läste finska som andraspråk och nästan 2 % av eleverna inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen läste svenska som andraspråk.

FIGUR 2.3: ANTAL ELEVER SOM LÄSTE SVENSKA SOM ANDRASPRÅK ENLIGT ÅRSKURS ÅREN 2012–2018.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Antalet elever som läser svenska eller finska som andraspråk har ökat stabilt sedan år 2012. Också antalet elever som läser svenska som andraspråk har ökat speciellt de senaste åren i takt med att andelen elever med ett främmande språk som modersmål har ökat i de svenskspråkiga skolorna. År 2018 läste nästan 2 % av alla elever inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen svenska som andraspråk – 576 elever fördelade på 9 årskurser. Österbotten hade det största antalet, 438 elever, som studerade enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur. Det här motsvarar 76 % av alla elever som läser svenska som andraspråk. I en stor del av de tvåspråkiga regionerna ökar antalet elever med svenska som andraspråk en aning långsammare, eftersom integrationen till största delen sker på finska. Statistiken om svenska och finska som andraspråk samlas in vartannat år.

Bilagor

TABELL 2.1: ANTAL OCH ANDEL ELEVER MED ETT FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL I ÅRSKURSERNA 1–9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2011–2019.

År	Svenskspråkig utbildning			Hela landet		
	Antal elever med främmande modersmål	Totalt antal elever	Andel av alla elever (%)	Antal elever med främmande modersmål	Totalt antal elever	Andel av alla elever (%)
2011	597	32 592	1,8	21 606	527 961	4,1
2012	705	32 352	2,2	23 811	526 197	4,5
2013	768	32 514	2,4	25 845	527 670	4,9
2014	822	32 751	2,5	28 470	530 826	5,4
2015	852	32 940	2,6	30 747	534 186	5,8
2016	969	33 369	2,9	33 333	538 779	6,2
2017	1 083	33 951	3,2	36 774	545 634	6,7
2018	1 209	34 350	3,5	38 982	550 077	7,1
2019	1 311	34 707	3,8	42 171	554 166	7,6

Skolor inom den grundläggande utbildningen, specialskolor och skolor med grundläggande utbildning och gymnasieutbildning.

Med elever som pratar ett främmande språk som modersmål avses elever som har ett annat modersmål än svenska, finska, samiska, romska eller teckenspråk.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 2.2: ANTAL OCH ANDEL ELEVER MED ETT FRÄMMANDE SPRÅK SOM MODERSMÅL I ÅRSKURSERNA 1–9 INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN ÅR 2019 ENLIGT LANDSKAP OCH KOMMUN.

Landskap	Den svenskspråkiga utbildningen		
	Antal elever med främmande modersmål	Totalt antal elever i landskapet	Andel av alla elever i landskapet (%)
Nyland	309	15 753	2,0
Esbo	63		
Grankulla	12		
Helsingfors	105		
Raseborg	72		
Vanda	27		
Övriga	30		
Egentliga Finland	42	2 784	1,5
Åbo	30		
Övriga	12		
Österbotten	672	11 511	5,8
Jakobstad	114		
Korsholm	27		
Korsnäs	36		
Kronoby	27		
Larsmo	15		
Malax	18		
Nykarleby	57		
Närpes	159		
Pedersöre	39		
Vasa	108		
Vörå	72		
Åland	276	2 988	9,2
Finström	15		
Jomala	45		
Mariehamn	159		
Övriga	57		
Övriga regioner	12	1 671	0,7
Totalt	1 311	34 707	3,8

Skolor inom den grundläggande utbildningen, specialskolor och skolor med grundläggande utbildning och gymnasieutbildning.

Med elever som pratar ett främmande språk som modersmål avses elever som har ett annat modersmål än svenska, finska, samiska, romska eller teckenspråk.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Källor

Brink, Satya, Nissinen, Kari och Vettenranta, Jouni (2013). Jämlikhet och resultat. Rapport 48. Pedagogiska forskningsinstitutet. Jyväskylä universitet. [Jämlikhet och resultat](#)

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Utbildningsstyrelsen. [Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014](#)

Harju-Luukkainen, Heidi, Nissinen, Kari, Stolt, Sofia och Vettenranta, Jouni (2014). PISA 2012: Resultatnivån i de svenskspråkiga skolorna i Finland. Pedagogiska forskningsinstitutet. Jyväskylä universitet. [PISA 2012: Resultatnivån i de svenskspråkiga skolorna i Finland](#)

Hellgren, Jan, Silverström, Chris, Lepola, Laura, Forsman, Liselott & Slotte, Anna (2019). Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna? Resultat av en utvärdering i åk 1–6 läsåret 2017–2018. Publikationer 8:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna?](#)

Kovero, Camilla (2011). Språk, identitet och skola II: Barn och ungdomar i svenska skolor i olika språkliga miljöer. Rapporter och utredningar 2011:6. Utbildningsstyrelsen. [Språk, identitet och skola II: Barn och ungdomar i svenska skolor i olika språkliga miljöer](#)

Leino, Kaisa, Ahonen, Arto K., Hienonen, Ninja, Hiltunen, Jenna, Lintuvuori, Meri, Lähteinen, Suvi, Lämsä, Joni, Nissinen, Kari, Nissinen, Virva, Puhakka, Eija, Pulkkinen, Jonna, Rautopuro, Juhani, Sirén, Marjo, Vainikainen, Mari-Pauliina, Vettenranta, Jouni (2019). PISA 18 Ensituloksia. Suomi parhaiden joukossa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:40. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [PISA 18 Ensituloksia](#)

Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen. Utbildningsstyrelsen. [Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen](#)

Nummela, Yvonne och Westerholm, Annika (2020). "Det är bra att börja i tid" – undervisningen i finska i de svenskspråkiga skolorna. Rapporter och utredningar 2020:5. Utbildningsstyrelsen. ["Det är bra att börja i tid" – undervisningen i finska i de svenskspråkiga skolorna](#)

Oker-Blom, Gun, Geber, Erik, Backman, Heidi (2001). Språklig mångfald i skolan. Språkbakgrund och muntlig språkkompetens i de svenska lågstadieskolorna i Finland. Utbildningsstyrelsen. [Språklig mångfald i skolan. Språkbakgrund och muntlig språkkompetens i de svenska lågstadieskolorna i Finland](#)

Stenberg-Sirén, Jenny (2018). Den svenskspråkiga ungdomsbarometern 2018. Språk och internet. Tanke- och medjans Magma. [Svenskspråkig ungdomsbarometer 2018](#)

Westerholm, Annika och Oker-Blom, Gun (red.) (2016). Språk i rörelse – skolspråk, flerspråkighet och lärande. Guider och handböcker 2016:4. Utbildningsstyrelsen. [Språk i rörelse – skolspråk, flerspråkighet och lärande](#)

Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst. [Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst](#)

Åkerlund, Carola, Marjanen, Jukka och Lepola, Laura (2019). Lärresultat i finska i åk 6 – Resultat av en utvärdering våren 2018. Publikationer 6:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Lärresultat i finska i åk 6 – Resultat av en utvärdering våren 2018](#)

3 DET SVENSKSPRÅKIGA SKOLNÄTETS UTVECKLING OCH ELEVANTAL

År 2019:

- I Finland fanns 2 279 skolor inom den grundläggande utbildningen och 227 av dem eller 10 % var svenskspråkiga.
- Grundläggande utbildning ordnas på svenska i 61 kommuner.
- Eleverna i de svenskspråkiga grundskolorna utgjorde 6 % av alla elever.
- Nästan 90 % av de svenskspråkiga skolorna är små eller medelstora skolor med färre än 300 elever.
- De svenskspråkiga undervisningsgrupperna var i genomsnitt mindre än de finskspråkiga undervisningsgrupperna.
- Antalet svenskspråkiga skolor har minskat med ungefär 21 % och de finskspråkiga med ungefär 26 % under de senaste 10 åren.

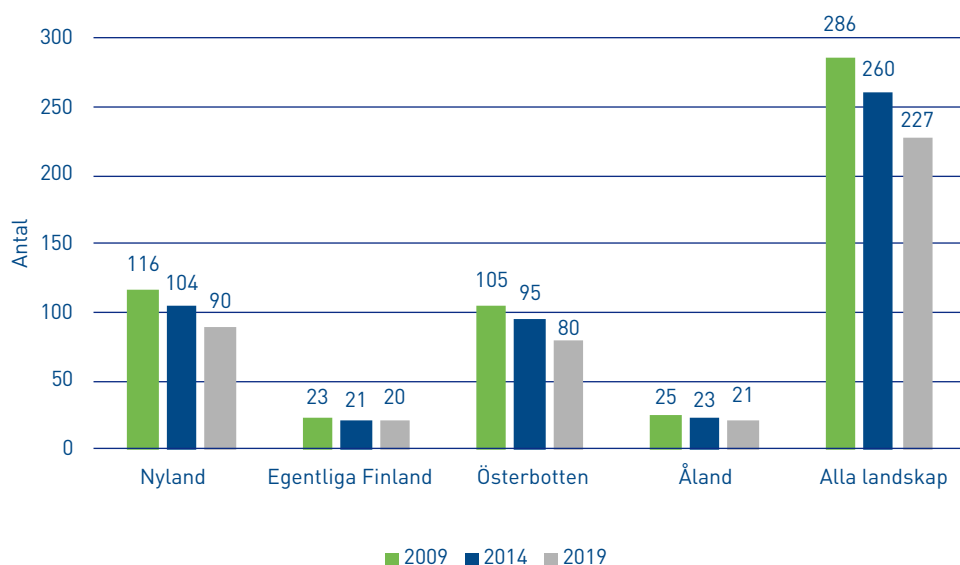
3.1 Skolnätet och utbildningsanordnarna

Undervisningsspråket i grundskolorna i Finland ska enligt lag vara antingen svenska eller finska. För några år sedan fördes en samhällsdebatt kring upprättandet av tvåspråkiga skolor, men frågan förblev på diskussionsnivå. Det är i allmänhet på kommunernas ansvar att ordna undervisningen. En kommun som har både finsk- och svenskspråkiga invånare ska ordna grundläggande utbildning både på finska och svenska. Det finns 310 kommuner i Finland och svenskspråkig grundläggande utbildning ordnas i 61 kommuner. Totalt 42 kommuner, alltså 14 % av alla kommuner, ordnar grundläggande utbildning på både finska och svenska.

Skolnätet har blivit betydligt glesare på 2000-talet. Det här beror bland annat på att åldersgrupperna har minskat, samt på statens inbesparingsåtgärder, vilka har lett till en svagare ekonomisk situation i kommunerna. Skolnätet har blivit glesare i synnerhet i östra och norra Finland. Antalet svenskspråkiga skolor har minskat med ungefär 21 % och de finskspråkiga skolorna med ungefär 26 % under de senaste 10 åren. Minst har antalet svenskspråkiga skolor minskat på Åland och i Egentliga Finland, där minskningen har legat på 13–16 %. I Nyland och Österbotten har antalet svenskspråkiga skolor minskat med 22–24 % sedan år 2009. I synnerhet de små skolorna med färre än 50 elever har minskat i antal, vilket har medfört att skolorna överlag har blivit större i Finland. Eftersom det svenskspråkiga skolnätet är glesare har eleverna i de svenskspråkiga skolorna ofta längre skolväg.

I Finland finns det 19 landskap och i 11 av dem ordnades grundläggande utbildning på svenska år 2019. Av de svenskspråkiga skolorna är 40 % belägna i Nyland och 35 % i Österbotten. Ungefär 10 % av de svenskspråkiga skolorna finns i Egentliga Finland och 10 % på Åland.

FIGUR 3.1: ANTALET SVENSKSPRÅKIGA SKOLOR ENLIGT LANDSKAP ÅREN 2009, 2014 OCH 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

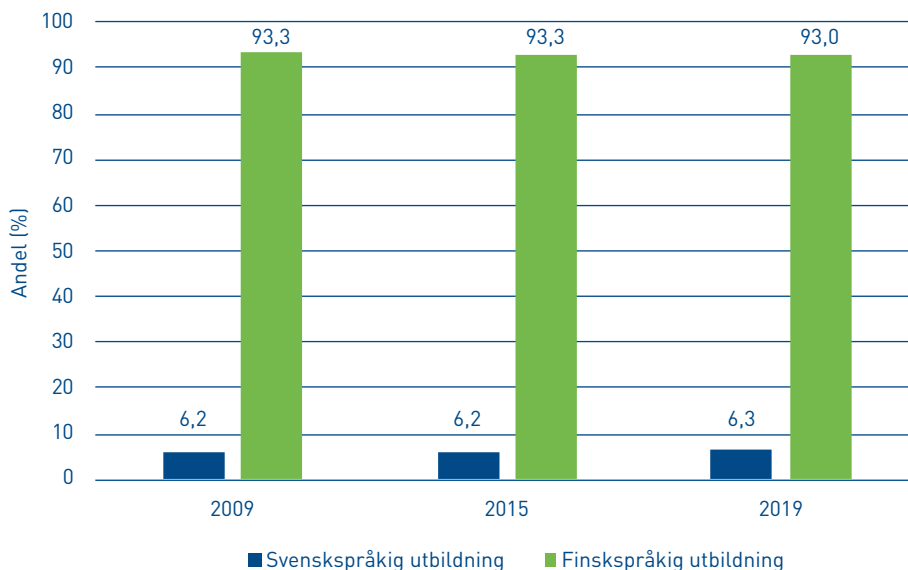
År 2019 fanns det sammanlagt 2 279 skolor inom den grundläggande utbildningen. Av dem var 227 svenskspråkiga, vilket är 10 % av alla skolor (se tabell 3.1). Grundläggande utbildning ordnas av en kommun, en samkommun, staten eller en privat aktör. En majoritet, 199 stycken, av de svenskspråkiga skolorna hade en kommun som utbildningsanordnare. Fem skolor var privata och två var statliga. På Åland fanns därtill 21 kommunala skolor.

3.2 Eleverna i de svenskspråkiga skolorna

År 2019 fanns det ungefär 554 160 elever i grundläggande utbildning i Finland och antalet elever i de svenskspråkiga grundskolorna var 34 707, det vill säga 6 % av alla elever (se tabell 3.2). Andelen elever i de svenskspråkiga skolorna av alla elever i hela landet har hållits på samma nivå mellan åren 2009 och 2019, likaså andelen elever i de finskspråkiga skolorna. Befolkningen som har ett främmande språk som modersmål har vuxit i jämn takt i Finland sedan början av 2000-talet.

Trots att andelen elever med ett främmande språk som modersmål har ökat så har utbudet på undervisning på ett annat språk än svenska eller finska inte ökat i samma takt. Skolans roll i att upprätthålla mångfalden framhövdes i synnerhet från och med 2010-talet.

FIGUR 3.2: ANDELEN ELEVER I DE SVENSKSPRÅKIGA OCH DE FINSPRÅKIGA SKOLORNA AV ALLA ELEVER I ÅRSKURSERNA 1–9 ÅREN 2009, 2015 OCH 2019.

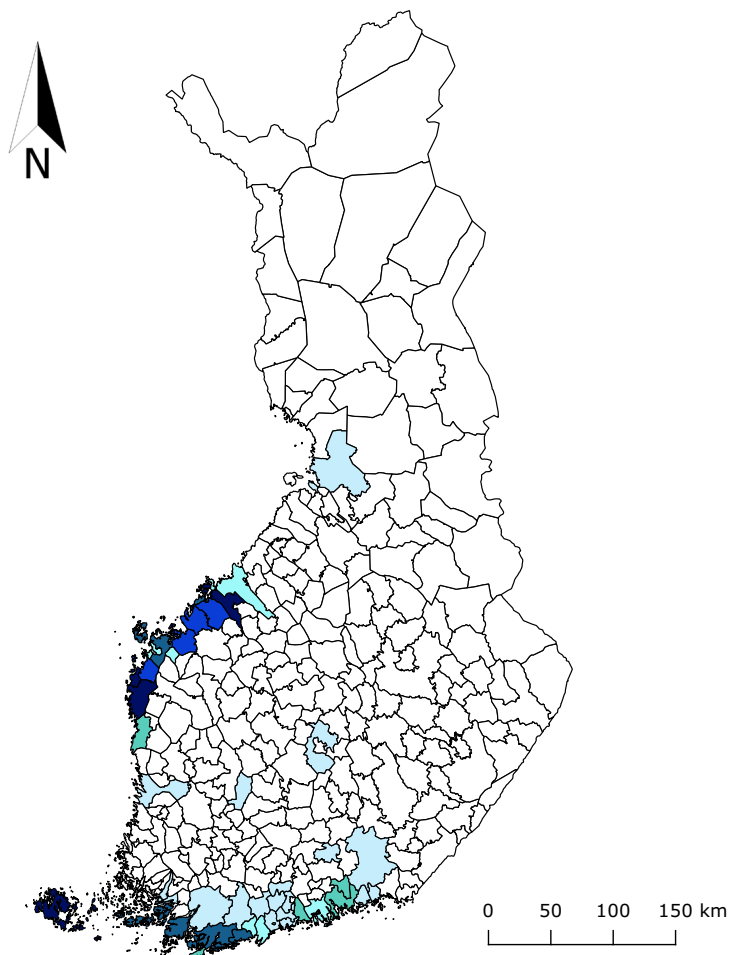
Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

3.3 Regional fördelning

Nästan hälften av eleverna som går i en svenskspråkig skola bor i Nyland (46 %), 33 % av eleverna bor i Österbotten, 8 % i Egentliga Finland och knappa 9 % på Åland.

Majoriteten av eleverna i Österbotten har svenska som undervisningsspråk – nästan 60 % av alla elever i landskapet går i en svenskspråkig skola. I Nyland var motsvarande andel av alla elever nästan 10 % och i Egentliga Finland 6 %. Andelen elever i de svenskspråkiga skolorna har hållits på en jämn nivå i de här tre landskapen. Utöver Åland finns det 4 kommuner på det finländska fastlandet där 100 % av eleverna går i en svenskspråkig skola. (Se tabell 3.3)

KARTA 3.1: ANDELEN ELEVER I SVENSKSPRÅKIGA SKOLOR ENLIGT KOMMUN ÅR 2019.

Andelen elever i svenskspråkiga skolor 2019 (%)

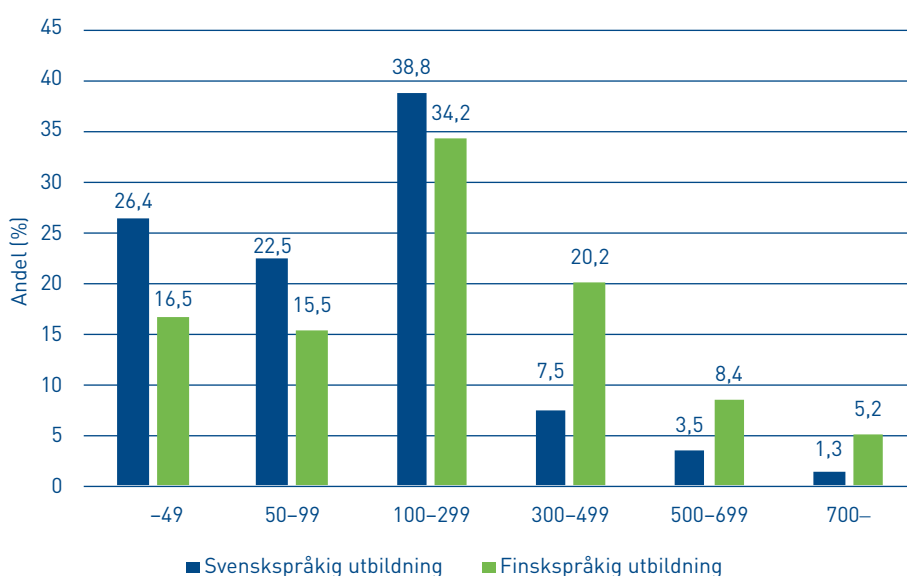
- Inga svenskspråkiga grundskolor
- 0,1–9,5
- 9,6–29,8
- 29,9–50,9
- 51,0–76,5
- 76,6–99,9
- Alla elever i svenskspråkiga skolor

Källa: Statistikcentralen – Vipunen -
utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

3.4 Skolornas och undervisningsgruppernas storlek

Nästan 90 % av de svenskspråkiga skolorna är små eller medelstora skolor med färre än 300 elever. Bland de svenskspråkiga skolorna är andelen stora skolor med fler än 300 elever mindre än bland de finskspråkiga skolorna. Det finns tre svenskspråkiga skolor med fler än 700 elever och de är alla belägna i Nyland. Bland de finskspråkiga skolorna finns det 106 skolor där elevantalet överstiger 700.

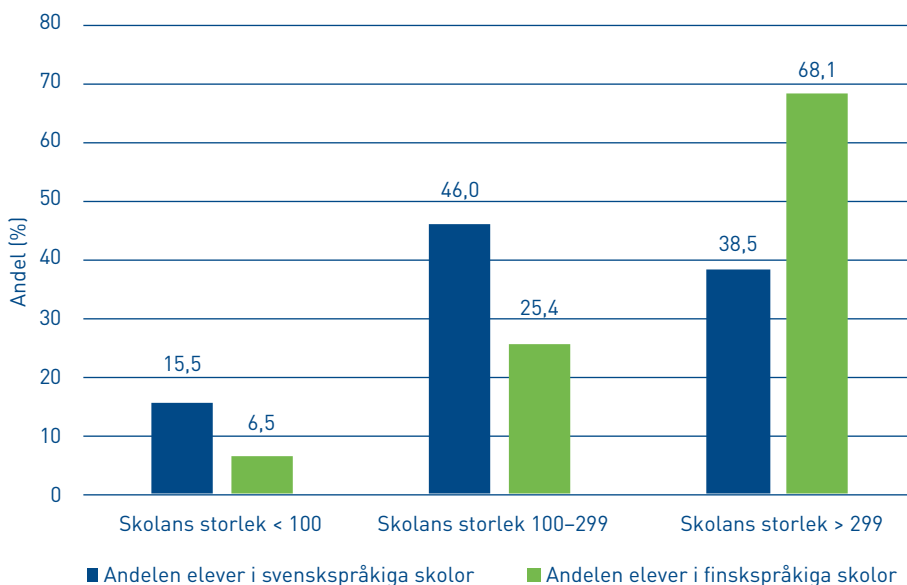
FIGUR 3.3: DE SVENSKSPRÅKIGA OCH DE FINSKSPRÅKIGA SKOLORNAS ANDEL ENLIGT SKOLANS STORLEK ÅR 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Nästan hälften, alltså 46 %, av eleverna i de svenskspråkiga skolorna går i medelstora skolor med 100–299 elever, medan hela 68 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna går i stora skolor med fler än 299 elever.

FIGUR 3.4: ANDELEN ELEVER I DE SVENSKSPRÅKIGA OCH DE FINSKSPRÅKIGA SKOLORNA ENLIGT SKOLANS STORLEK ÅR 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

År 2019 var de svenskspråkiga undervisningsgrupperna i genomsnitt mindre än de finskspråkiga undervisningsgrupperna, och så har trenden varit redan en längre tid. I årskurserna 1–6 i de svenskspråkiga skolorna hade undervisningsgrupperna i genomsnitt 15 elever år 2019. I de finskspråkiga skolorna var undervisningsgruppernas storlek i genomsnitt 19 elever. (Se tabell 3.4) [Puukko m.fl. 2020]

Bilagor

TABELL 3.1: ANTAL SKOLOR ENLIGT LANDSKAP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Landskap	Undervisningsspråk svenska	Finska och övriga undervisningsspråk	Hela landet
Nyland	90	431	521
Egentliga Finland	20	180	200
Satakunta	1	111	112
Egentliga Tavastland		83	83
Birkaland	1	164	165
Päijänne Tavastland	1	62	63
Kymmenedalen	3	78	81
Södra Karelen		37	37
Södra Savolax		71	71
Norra Savolax		112	112
Norra Karelen		73	73
Mellersta Finland	1	108	109
Södra Österbotten		130	130
Österbotten	80	35	115
Mellersta Österbotten	8	46	54
Norra Österbotten	1	203	204
Kajanaland		32	32
Lappland		96	96
Åland	21		21
Sammanlagt	227	2 052	2 279

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 3.2: ANTALET ELEVER INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN I HELA LANDET OCH DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN UNDER PERIODEN 2009–2019.

År	Totalt antal elever i hela landet	Undervisningsspråk svenska	
		Antal	Andel (%)
2009	538 743	33 456	6,2
2011	527 961	32 592	6,2
2013	527 673	32 514	6,2
2015	534 186	32 940	6,2
2017	545 634	33 951	6,2
2019	554 166	34 707	6,3

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 3.3: ANDELEN ELEVER I DE SVENSKSPRÅKIGA SKOLORNA AV ALLA ELEVER ÅREN 2009, 2014 OCH 2019.

Landskap	2009 (%)	2014 (%)	2019 (%)
Nyland	10,2	9,9	9,4
Egentliga Finland	6,2	6,0	6,2
Satakunta	1,0	1,1	1,1
Birkaland	0,5	0,5	0,5
Päijänne Tavastland	0,1	0,3	0,5
Kymmenedalen	1,2	1,2	1,2
Norra Savolax	0,1	0,1	
Mellersta Finland			0,1
Österbotten	58,6	57,9	59,5
Mellersta Österbotten	11,3	10,4	9,5
Norra Österbotten	0,3	0,4	0,3
Åland	100,0	100,0	100,0
Sammanlagt	6,2	6,2	6,3

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 3.4: UNDERVISNINGSGRUPPERNAS GENOMSNITTLIGA STORLEK I ÅRSKURSERNA 1–6 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK.

Under- visningsspråk	2013	2016	2019	Förändring åren 2013– 2016	Förändring åren 2016– 2019
Finska	19,2	19,7	18,5	0,5	-1,2
Svenska	16,6	17,2	14,9	0,6	-2,3

Källa: Utbildningsstyrelsen. Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019. Esi- ja perusopetuksen opetus-ryhmät.

Källor

Puukko, Mika, Karjalainen, Tommi, Tervonen, Aili (2020). Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Esi- ja perusopetuksen opetusryhmät. Raportit ja selvitykset 2020:16. Opetushallitus.
[Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Esi- ja perusopetuksen opetusryhmät](#)

Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.
[Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst](#)

4 STÖD FÖR LÄRANDE OCH SKOLGÅNG

- Både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna får omkring 11 % av eleverna intensifierat stöd.
- Andelen elever som får särskilt stöd är mindre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna.
- Andelen elever som får intensifierat stöd har ökat både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna sedan år 2011, medan andelen som får särskilt stöd i stort sett är oförändrad.
- Eleverna i de finskspråkiga skolorna får i högre grad än eleverna i de svenskspråkiga skolorna intensifierat och särskilt stöd redan från skolstarten.
- Andelen behöriga specialklass- och speciallärare var mindre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna år 2019.
- I de finskspråkiga skolorna är det ganska vanligt att eleverna som får särskilt stöd i sin helhet studerar i en specialgrupp eller -klass, medan det här inte är lika vanligt i de svenskspråkiga skolorna.

4.1 Allmänt, intensifierat och särskilt stöd i skolorna

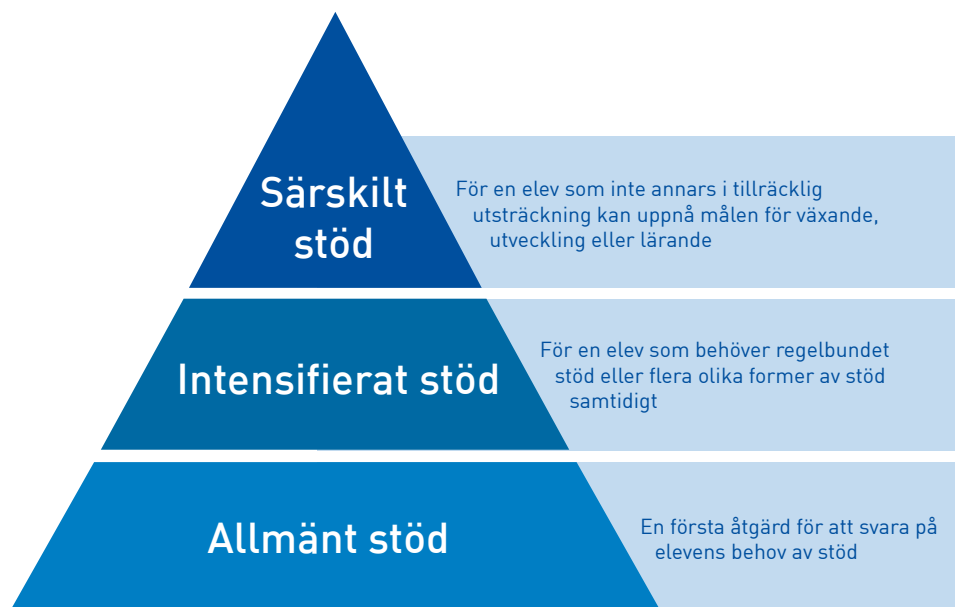
År 2010 ändrades bestämmelserna om stöd för lärande och skolgång i lagen om grundläggande utbildning och år 2011 togs trestegsstödet i bruk i största delen av Finland. På Åland tog man i bruk ett liknande trestegsstöd år 2018. Syftet med trestegsstödet är att trygga den bästa möjliga utbildningen för alla elever, att förebygga problem genom att ingripa i ett tidigt skede samt att stärka samarbetet mellan skolorna, vårdnadshavarna, professionella inom elevvården och myndigheterna. De tre nivåerna av stöd för lärandet och skolgången är allmänt, intensifierat och särskilt stöd och stödformerna är till exempel stödundervisning, specialundervisning på deltid, handledning, elevvårdstjänster, biträdestjänster och olika hjälpmedel. (Lag om grundläggande utbildning 628/1998; Stöd för lärande och skolgång)

Allmänt stöd är den första åtgärden för att svara mot elevens behov av stöd. Det innebär i allmänhet att enstaka pedagogiska lösningar samt handlednings- och stödåtgärder tillfälligt sätts in som en del av skolvardagen för att påverka situationen i ett så tidigt skede som möjligt.

Intensifierat stöd är ett mera kontinuerligt, omfattande och individuellt stöd för elevens lärande och skolgång. Eleven kan då behöva flera former av stöd. För en elev som får intensifierat stöd gör man upp en plan för elevens lärande. För att inleda det intensifierade stödet krävs en pedagogisk bedömning som utförs genom yrkesövergripande samarbete.

Om det intensifierade stödet som eleven har fått inte är tillräckligt för att eleven ska klara av skolarbetet, ska man för eleven i fråga fatta ett förvaltningsbeslut som gäller *särskilt stöd* och som grundar sig på en pedagogisk utredning. För eleven utarbetas en individuell plan (IP) för hur undervisningen ska ordnas. Särskilt stöd omfattar enligt lagen om grundläggande utbildning specialundervisning och annat stöd som eleven behöver. Specialundervisningen kan till exempel ordnas i samband med den övriga undervisningen eller delvis eller helt i specialklass.

FIGUR 4.1: ALLMÄNT, INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD.

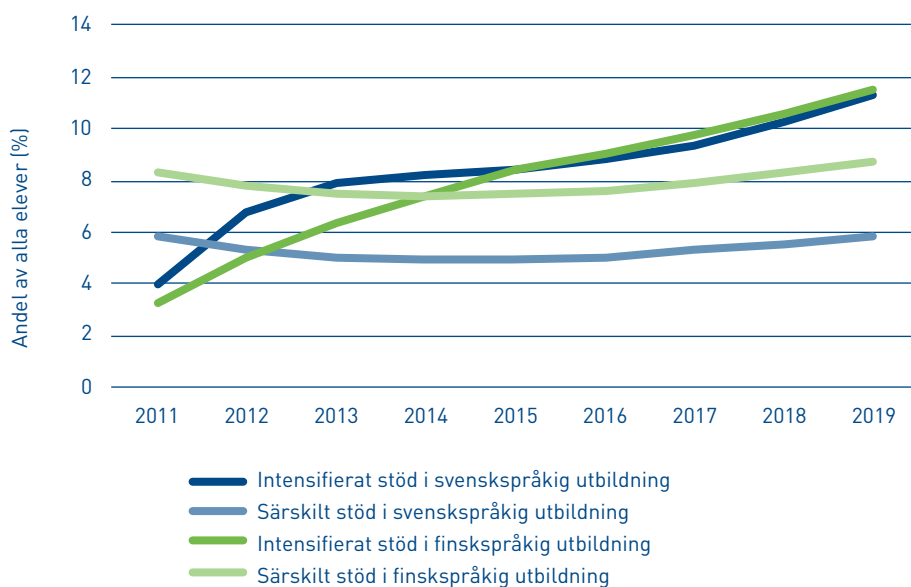

4.2 Intensifierat och särskilt stöd varierar enligt undervisningsspråk och årskurs

Sett ur ett nationellt perspektiv är den totala andelen elever som får intensifierat och särskilt stöd mindre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna. Både i de svenskspråkiga och i de finskspråkiga skolorna har 10–11 % av eleverna fått intensifierat stöd under de senaste åren. Andelen elever som får särskilt stöd i de svenskspråkiga skolorna har legat på 5–6 %, medan motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna har varit 7–9 %. (Se tabell 4.1)

Andelen elever som får intensifierat stöd har ökat kraftigt både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna sedan år 2011 då trestegsstödet togs i bruk. Andelen har tredubblats mellan åren 2011 och 2019. Samtidigt har andelen elever som får särskilt stöd inte sjunkit, utan den har med små variationer från år till år hållits på ganska stabil nivå. (Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen)

FIGUR 4.2: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2011–2019.

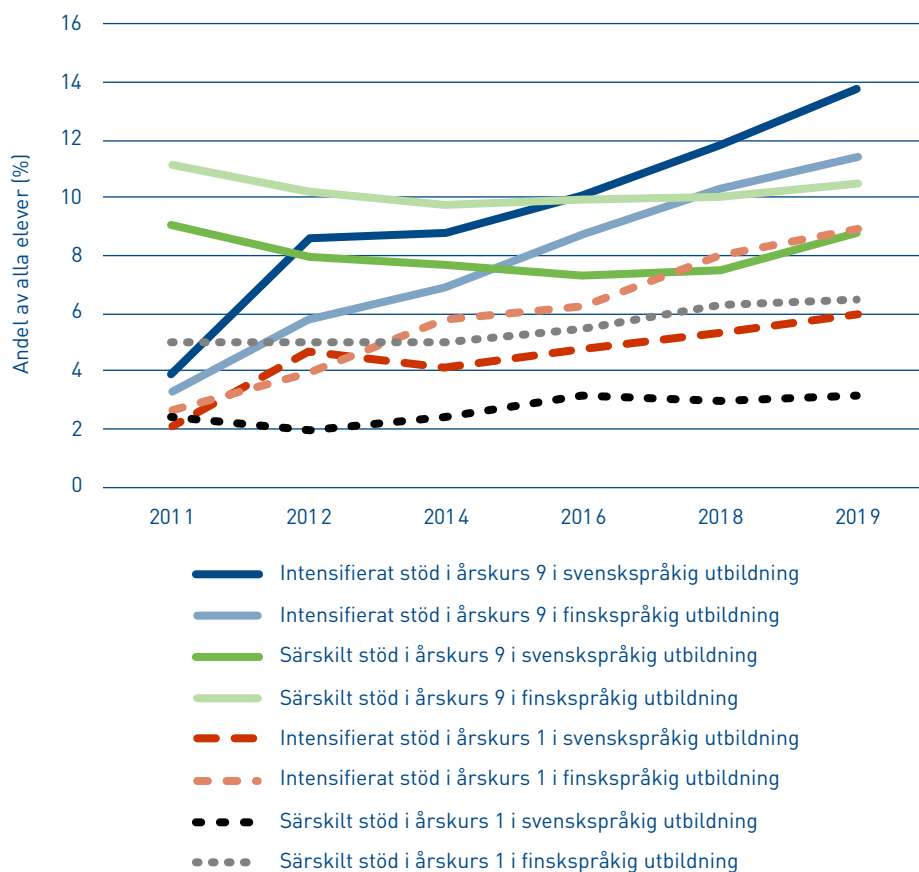
Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Andelen elever som får intensifierat och särskilt stöd ökar från årskurs 1 till årskurs 9. Speciellt i de svenskspråkiga skolorna har en tydlig förändring skett åren 2011–2019 i andelen elever med intensifierat stöd i årskurs 1 jämfört med andelen elever med intensifierat stöd i årskurs 9. År 2011 var skillnaden mellan årskurs 1 och årskurs 9 endast 2 procentenheter i de svenskspråkiga

skolorna, men år 2019 var skillnaden mellan årskurs 1 och årskurs 9 nästan 8 procentenheter. I de finskspråkiga skolorna var skillnaden mellan årskurs 1 och årskurs 9 mera konstant och förändringen inte lika dramatisk – under 1 procentenhet år 2011 och bara knappt 3 procentenheter år 2019. I de svenskspråkiga skolorna har andelen elever med intensifierat stöd ökat mycket mera i årskurs 9 än i årskurs 1 under tidsperioden, medan ökningen i de finskspråkiga skolorna bara är en aning större i årskurs 9 än i årskurs 1. (Se även bilagorna: tabell 4.2 och figur 4.6)

Skillnaden mellan andelen elever som får särskilt stöd i årskurs 1 och i årskurs 9 är 4–6 procentenheter både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. Skillnaden mellan årskurserna har varit ganska oförändrad under perioden 2011 och 2019 med små variationer från år till år. (Se även bilagorna: tabell 4.2 och figur 4.7)

FIGUR 4.3: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER I ÅRSKURSERNA 1 OCH 9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

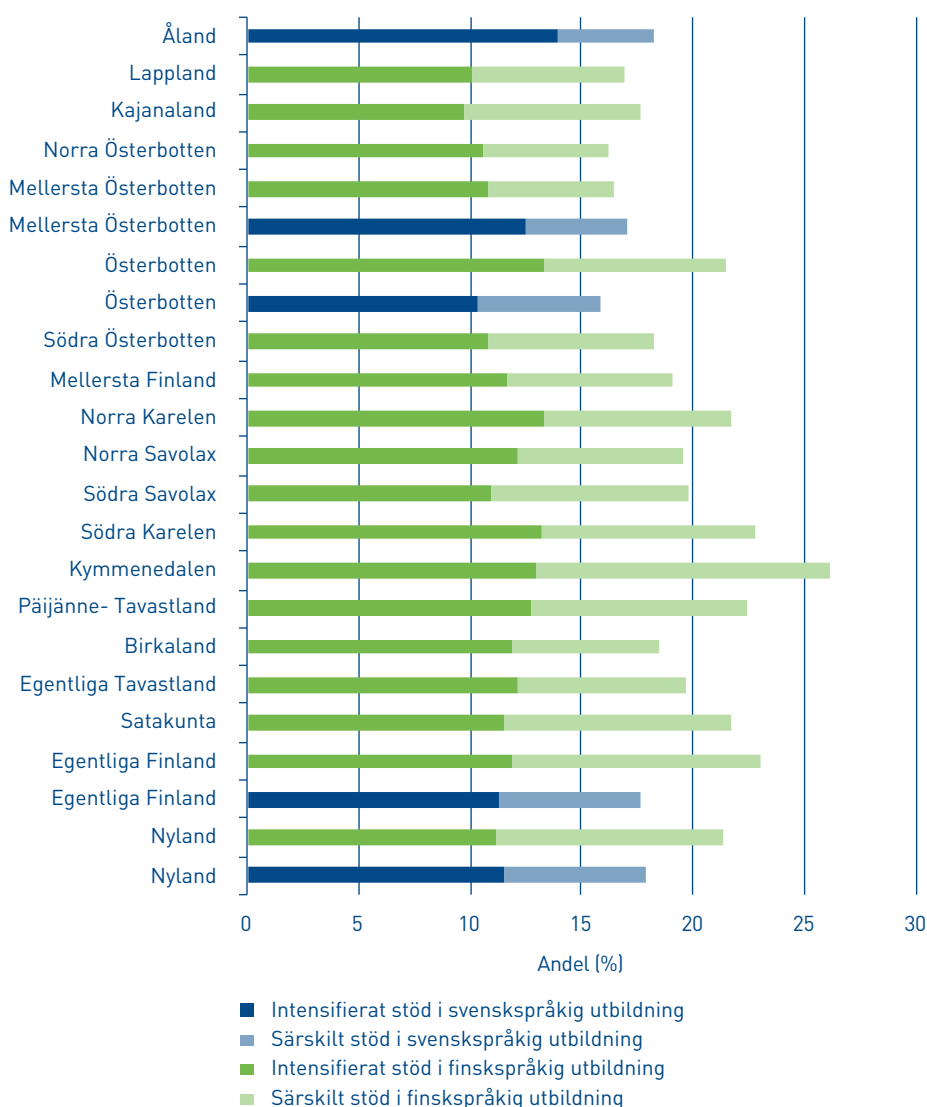
Andelen elever som får intensifierat och särskilt stöd är mindre i årskurs 1 och betydligt större i årskurs 9 både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. På årskurs 1 är skillnaderna större mellan de svenskspråkiga och finskspråkiga skolorna, när det gäller andelen elever som får intensifierat och särskilt stöd, än skillnaderna är i årskurs 9. Också Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, har i sin rapport om läget vid skolstarten konstaterat att det tycks finnas en skillnad i benägenhet att ge intensifierat eller särskilt stöd mellan de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna och att eleverna i de finskspråkiga skolorna i högre grad får intensifierat och särskilt stöd redan från skolstarten. (Silverström m.fl. 2020)

4.3 De regionala skillnaderna är små

Andelen elever i årskurserna 1–9 i de finskspråkiga skolorna som fick *intensifierat stöd* var i medeltal 12 % år 2019 – andelen elever som fick intensifierat stöd varierade till exempel mellan 13 % i Norra Karelen och 10 % i Kajanaland. I det största landskapet Nyland uppgick andelen elever som fick intensifierat stöd till 11 %. Andelen elever i de svenskspråkiga skolorna som fick intensifierat stöd var i medeltal 11 % år 2019. Också i de svenskspråkiga skolorna var skillnaderna mellan landskapen små. Andelen elever som fick intensifierat stöd var 10 % i Österbotten och knappt 12 % i Nyland. Störst var andelen på Åland med 14 %.

Andelen elever i årskurserna 1–9 i de finskspråkiga skolorna som fick *särskilt stöd* var 9 % år 2019 – andelen elever som fick särskilt stöd varierade mellan 13 % i Kymmenedalen och knappt 6 % i Norra och Mellersta Österbotten. I Nyland uppgick andelen elever som fick särskilt stöd till 10 %. I de svenskspråkiga skolorna var de regionala skillnaderna mindre och andelen elever som fick särskilt stöd var 6 % år 2019. Andelen elever som fick särskilt stöd varierade mellan 6 % i Nyland och Egentliga Finland och drygt 4 % i Mellersta Österbotten och på Åland. (Se tabell 4.3)

FIGUR 4.4: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK OCH LANDSKAP ÅR 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Andelen behöriga specialklass- och speciallärare var mindre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna år 2019 – 85 % i jämförelse med 91 %. Det här framgår av den insamling av lärarstatistik som Statistikcentralen genomförde år 2019 (för mera information se kapitel 7). Enligt insamlingen finns det stora regionala skillnader i specialklass- och speciallärarnas behörighet inom den svenskspråkiga utbildningen. Nästan alla de specialklass- och speciallärare som svarade på enkäten i Österbotten år 2019 var behöriga och i Nyland var behörighetsgraden betydligt lägre eller 78 %. Skillnaden var nästan den samma både i insamlingen år 2016 och 2019. Också inom den finskspråkiga utbildningen

finns liknande regionala skillnader och Nyland hade år 2019 den minsta andelen behöriga med 84 %. (Westerholm 2020)

4.4 Elever studerar mer sällan i specialgrupp eller -klass i de svenskspråkiga skolorna

Andelen elever som får särskilt stöd och som helt integrerats i den allmänna undervisningen är nästan densamma i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. År 2019 var andelen elever som helt integrerats i den allmänna undervisningen 20 % i de svenskspråkiga skolorna och 23 % i de finskspråkiga. Andelen har också förblivit ungefär densamma sedan år 2011 med små variationer från år till år.

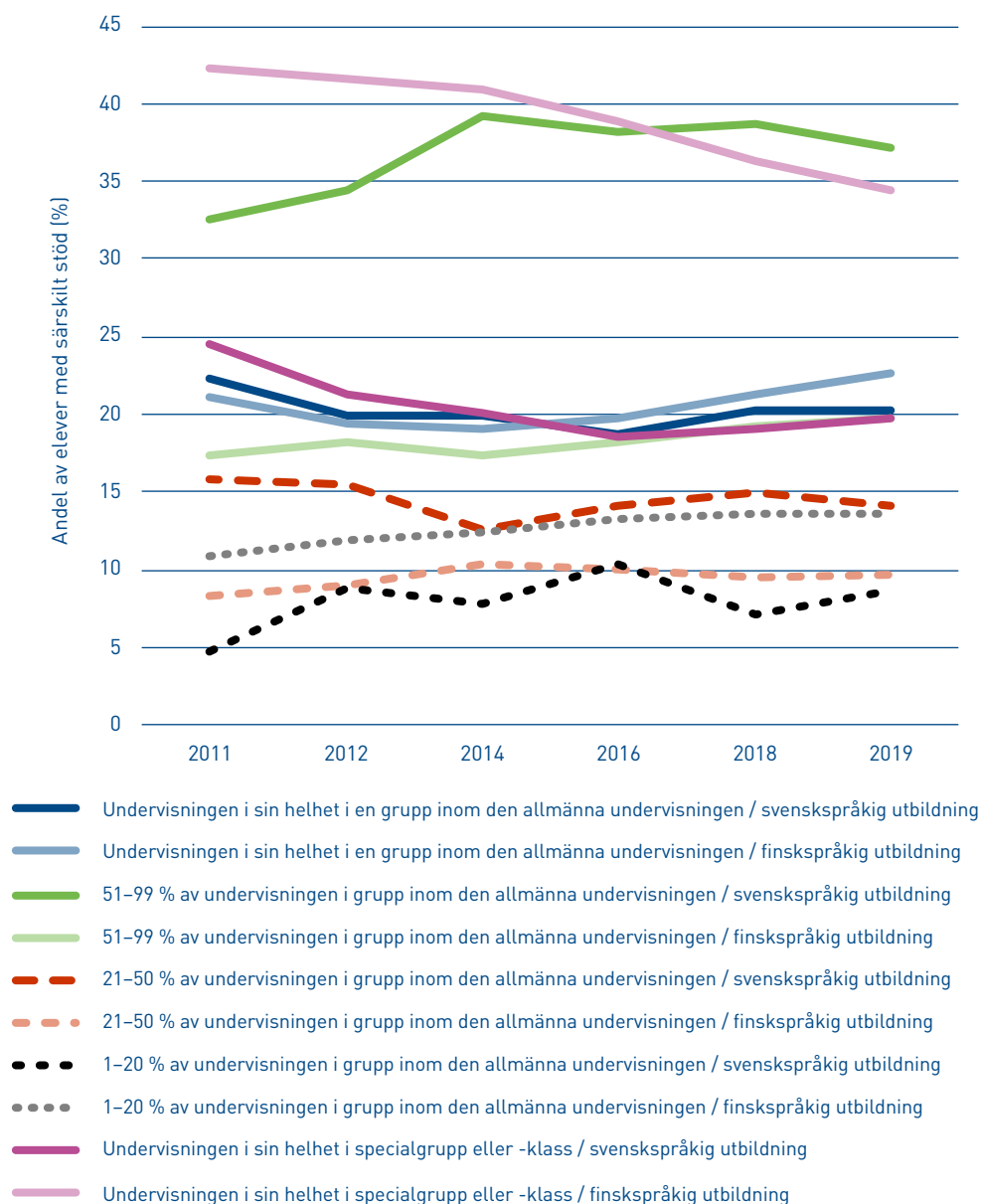
Däremot förekommer det skillnader i andelen elever som delvis integrerats i den allmänna undervisningen och andelen elever som i sin helhet studerar i en skild grupp eller klass. Det mest allmänna förfaringssättet i de svenskspråkiga skolorna är att 51–99 % av undervisningen sker i en grupp inom den allmänna undervisningen (37 %). I de finskspråkiga skolorna är det allra vanligast att undervisningen i sin helhet ges i en specialgrupp eller -klass (34 %).

År 2019 studerade 34 % av eleverna som får särskilt stöd i de finskspråkiga skolorna i sin helhet i en specialgrupp eller -klass. Trenden är nedåtgående och åren 2011–2014 var andelen större än 40 %. I de svenskspråkiga skolorna studerade 20 % av eleverna med särskilt stöd helt och hållet i en specialgrupp eller -klass år 2019. Även i de svenskspråkiga skolorna pekar trenden svagt nedåt från att ha varit 25 % år 2011. (Se tabell 4.4)

Andelen elever som i sin helhet studerar i skilda undervisningsgrupper har minskat i jämn takt i de flesta landskapen, både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. Då man granskar skolornas praxis på landskapsnivå är det mest vanligt i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna i Nyland, samt i de finskspråkiga skolorna i Satakunta, att elever som får särskilt stöd studerar i en specialgrupp eller -klass. I skolorna i Nyland studerade 40 % av eleverna som får särskilt stöd i de finskspråkiga skolorna i specialgrupper eller -klasser år 2019. Motsvarande andel i de svenskspråkiga skolorna var 25 %.

Att eleverna i de svenskspråkiga skolorna oftare helt eller delvis integreras i den allmänna undervisningen, medan det i de finskspråkiga skolorna är vanligare att undervisningen i sin helhet ges i en specialgrupp eller -klass, kan också ha en koppling till avståndet mellan skolorna och skolornas storlek. När skolnätet är tätare och/eller skolorna större kan det finnas större möjligheter till skilda grupper, klasser och skolor. Avstånden är ofta relativt långa mellan de svenskspråkiga skolorna, samtidigt som de flesta svenskspråkiga skolorna är förhållandevis små. Inom den svenskspråkiga utbildningen finns numera inte många specialskolor.

FIGUR 4.5: ANDELEN ELEVER AV DEM SOM FÅR SÄRSKILT STÖD INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN, ENLIGT DET STÄLLE DÄR UNDERVISNINGEN ORDNAS OCH UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Bilagor

TABELL 4.1: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2011–2019.

	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska	
	Andelen elever med intensifierat stöd	Andelen elever med särskilt stöd	Andelen elever med intensifierat stöd	Andelen elever med särskilt stöd
2011	3,9 %	5,9 %	3,3 %	8,3 %
2012	6,7 %	5,3 %	5,0 %	7,8 %
2013	7,9 %	5,0 %	6,4 %	7,5 %
2014	8,2 %	4,9 %	7,4 %	7,4 %
2015	8,4 %	4,9 %	8,4 %	7,5 %
2016	8,8 %	5,0 %	9,0 %	7,6 %
2017	9,4 %	5,4 %	9,8 %	7,9 %
2018	10,2 %	5,5 %	10,6 %	8,3 %
2019	11,3 %	5,8 %	11,5 %	8,7 %

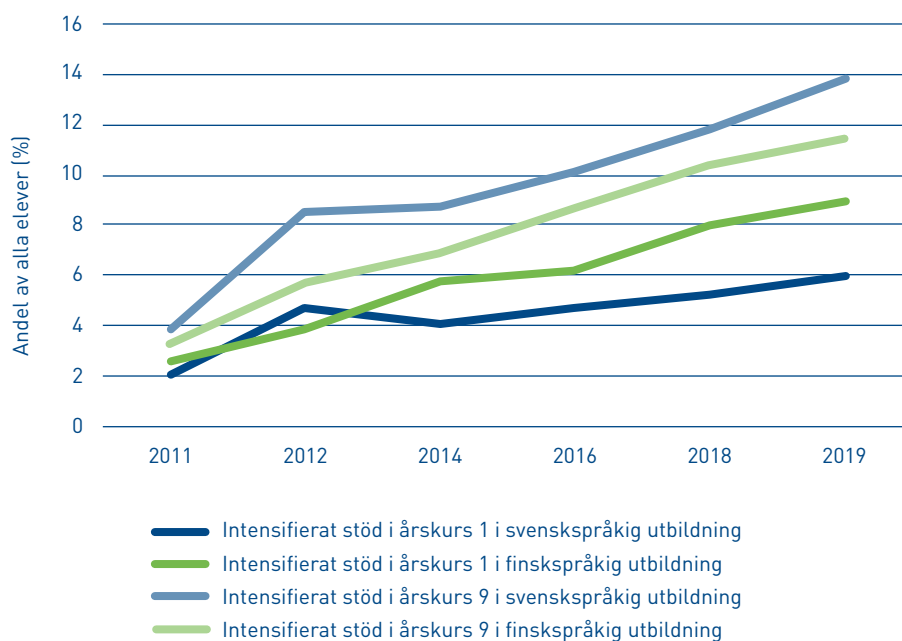
Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 4.2: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER I ÅRSKURSERNA 1 OCH 9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

	2011	2012	2014	2016	2018	2019
Undervisningsspråk svenska						
Årskurs 1						
Intensifierat stöd	2,1 %	4,7 %	4,1 %	4,7 %	5,3 %	6,0 %
Särskilt stöd	2,4 %	2,0 %	2,4 %	3,2 %	2,9 %	3,1 %
Årskurs 9						
Intensifierat stöd	3,9 %	8,6 %	8,7 %	10,1 %	11,8 %	13,8 %
Särskilt stöd	9,0 %	8,0 %	7,7 %	7,3 %	7,5 %	8,8 %
Undervisningsspråk finska						
Årskurs 1						
Intensifierat stöd	2,6 %	3,9 %	5,7 %	6,2 %	8,0 %	8,9 %
Särskilt stöd	5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,5 %	6,3 %	6,5 %
Årskurs 9						
Intensifierat stöd	3,2 %	5,7 %	6,9 %	8,7 %	10,3 %	11,4 %
Särskilt stöd	11,2 %	10,2 %	9,8 %	10,0 %	10,0 %	10,5 %

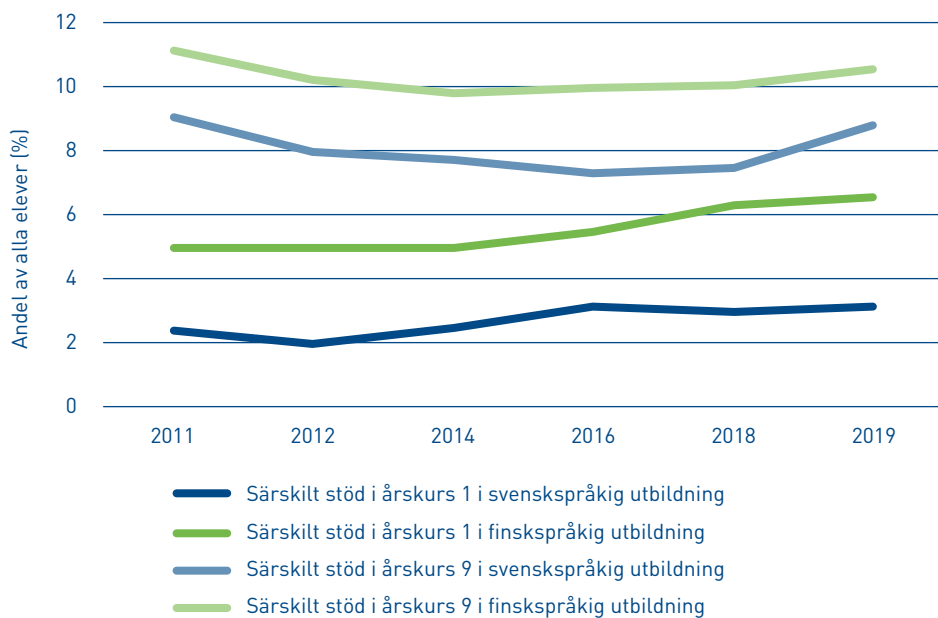
Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

FIGUR 4.6: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT STÖD AV ALLA ELEVER I ÅRSKURSERNA 1 OCH 9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

FIGUR 4.7: ANDELEN ELEVER SOM FÅR SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER I ÅRSKURSERNA 1 OCH 9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 4.3: ANDELEN ELEVER SOM FÅR INTENSIFIERAT OCH SÄRSKILT STÖD AV ALLA ELEVER INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK OCH LANDSKAP ÅR 2019.

Landskap	Andelen elever som får intensifierat stöd av alla elever		Andelen elever som får särskilt stöd av alla elever	
	Undervisnings-språk svenska	Undervisnings-språk finska	Undervisnings-språk svenska	Undervisnings-språk finska
Nyland	11,5 %	11,2 %	6,4 %	10,2 %
Egentliga Finland	11,3 %	11,9 %	6,4 %	11,2 %
Satakunta		11,6 %		10,1 %
Egentliga Tavastland		12,1 %		7,6 %
Birkaland		11,9 %		6,6 %
Päijänne-Tavastland		12,8 %		9,7 %
Kymmenedalen		13,0 %		13,1 %
Södra Karelen		13,2 %		9,6 %
Södra Savolax		10,9 %		8,9 %
Norra Savolax		12,2 %		7,4 %
Norra Karelen		13,3 %		8,4 %
Mellersta Finland		11,7 %		7,4 %
Södra Österbotten		10,8 %		7,4 %
Österbotten	10,3 %	13,4 %	5,6 %	8,1 %
Mellersta Österbotten	12,5 %	10,8 %	4,6 %	5,7 %
Norra Österbotten		10,6 %		5,6 %
Kajanaland		9,7 %		8,0 %
Lappland		10,1 %		6,8 %
Åland	13,9 %		4,4 %	
Totalt	11,3 %	11,5 %	5,8 %	8,7 %

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 4.4: ANDELEN ELEVER AV DEM SOM FÅR SÄRSKILT STÖD INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN, ENLIGT DET STÄLLE DÄR UNDERVISNINGEN ORDNAS OCH UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2011–2019.

	2011	2012	2014	2016	2018	2019
Undervisningsspråk svenska						
Undervisningen i sin helhet i en grupp inom den allmänna undervisningen	22,4 %	20,0 %	19,9 %	18,7 %	20,3 %	20,2 %
51–99 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	32,5 %	34,5 %	39,2 %	38,2 %	38,7 %	37,1 %
21–50 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	15,8 %	15,5 %	12,6 %	14,1 %	14,9 %	14,2 %
1–20 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	4,8 %	8,8 %	7,8 %	10,3 %	7,1 %	8,7 %
Undervisningen i sin helhet i special-grupp eller -klass	24,5 %	21,2 %	20,1 %	18,5 %	19,0 %	19,8 %
Undervisningsspråk finska						
Undervisningen i sin helhet i en grupp inom den allmänna undervisningen	21,0 %	19,3 %	19,0 %	19,7 %	21,3 %	22,6 %
51–99 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	17,3 %	18,2 %	17,4 %	18,2 %	19,3 %	19,7 %
21–50 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	8,4 %	9,0 %	10,3 %	10,0 %	9,5 %	9,6 %
1–20 % av undervisningen i grupp inom den allmänna undervisningen	10,9 %	11,9 %	12,3 %	13,3 %	13,6 %	13,6 %
Undervisningen i sin helhet i special-grupp eller -klass	42,3 %	41,6 %	41,0 %	38,8 %	36,3 %	34,4 %

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Källor

Lag om grundläggande utbildning [628 /1998]. Finlex. [Lag om grundläggande utbildning](#)

Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen. Utbildningsstyrelsen.

[Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen](#)

Silverström, Chris, Åkerlund, Carola, Ukkola, Annette och Metsämuuronen, Jari (2020).

Läget vid skolstarten. Kunskaper i modersmål och litteratur och i matematik i början av årskurs 1. Sammanfattningar 12:2020. Nationella centret för utbildningsutvärdering.

[Läget vid skolstarten. Kunskaper i modersmål och litteratur och i matematik i början av årskurs 1](#)

Stöd för lärande och skolgång. Bilaga 1 till grundskolans läroplan, ÅLR 2014/3157, Ålands landskapsregering. [Stöd för lärande och skolgång. Bilaga 1 till grundskolans läroplan](#)

Westerholm, Annika (2020). Lärarna och rektorerna i Finland 2019. Rapporter och utredningar 2020:14. Utbildningsstyrelsen. [Lärarna och rektorerna i Finland 2019](#)

Vipunen – Utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

[Vipunen – Utbildningsförvaltningens statistiktjänst](#)

5 VÄLBEFINNANDE OCH TRIVSEL I SKOLORNA

- Eleverna i årskurserna 4 och 5 i de svenskspråkiga skolorna är mer ivriga över skolgången än eleverna i de finskspråkiga skolorna.
- Eleverna i de lägre årskurserna och speciellt i de finskspråkiga skolorna upplever att de bättre kan påverka saker som har med skolan att göra. I de högre årskurserna tycker eleverna i de svenskspråkiga skolorna att de har bättre möjligheter att påverka än eleverna i de finskspråkiga skolorna.
- Omkring hälften av eleverna i de lägre årskurserna upplever att de vågar säga sin åsikt i klassen. Eleverna i de högre årskurserna upplever sällan problem med stämningen i klassen eller skolan.
- Eleverna i de svenskspråkiga skolorna upplever mindre mobbning än eleverna i de finskspråkiga skolorna och de deltar också i lägre grad i mobbning av andra.
- Skolorna har allt bättre tillgång till elevvårdstjänster, men 5 av 174 svenskspråkiga skolor uppgav fortfarande att de saknar tillgång till läkartjänster, 12 skolor uppgav att de saknar tillgång till psykologtjänster och 9 skolor att de saknar tillgång till kuratorstjänster.

Institutet för hälsa och välfärd, THL, genomför regelbundet en insamling av information med hjälp av enkäten Hälsa i skolan. Med enkäten samlar man in information av barn och unga i olika åldrar vad gäller deras välbefinnande, hälsa, skolgång, studier och delaktighet samt i vilken mån de får hjälp och hur tjänsterna motsvarar deras behov. I enkäten deltar eleverna i årskurserna 4–5 och 8–9 i den grundläggande utbildningen samt första och andra årets studerande i gymnasierna och vid yrkesläroanstalterna. Inom den grundläggande utbildningen genomförs enkäten vartannat år. Ungefär 93 % av eleverna som svarade på enkäten år 2019 gick i en finskspråkig skola och 6 % i en svenskspråkig skola.

THL genomför vartannat år en insamling av uppgifter från personal inom den grundläggande utbildningen och den senaste insamlingen gjordes hösten 2019. Enkäten om främjandet av hälsa och välfärd görs i samarbete med Utbildningsstyrelsen och består av många olika delområden varav tillgången på elevvårdstjänster i skolorna är ett delområde (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2019; TEAviisari).

5.1 De yngre eleverna är mera nöjda med sina liv och tycker mera om att gå i skolan

Av enkätresultatet för Hälsa i skolan år 2019 framgår att skillnaderna mellan de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna oftast är små oberoende av frågeställning. Eleverna i årskurserna 4–5 i de svenskspråkiga skolorna är en aning nöjdare med sina liv än eleverna i de finskspråkiga skolorna. Skillnaderna är ändå mycket små och år 2019 uppgav 91 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna att de är *nöjda med sina liv*, medan motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 89 %. Situationen är den motsatta i årskurserna 8–9 där det i stället är eleverna i de finskspråkiga skolorna som är en aning nöjdare med livet – 75 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna mot 72 % i de svenskspråkiga skolorna.

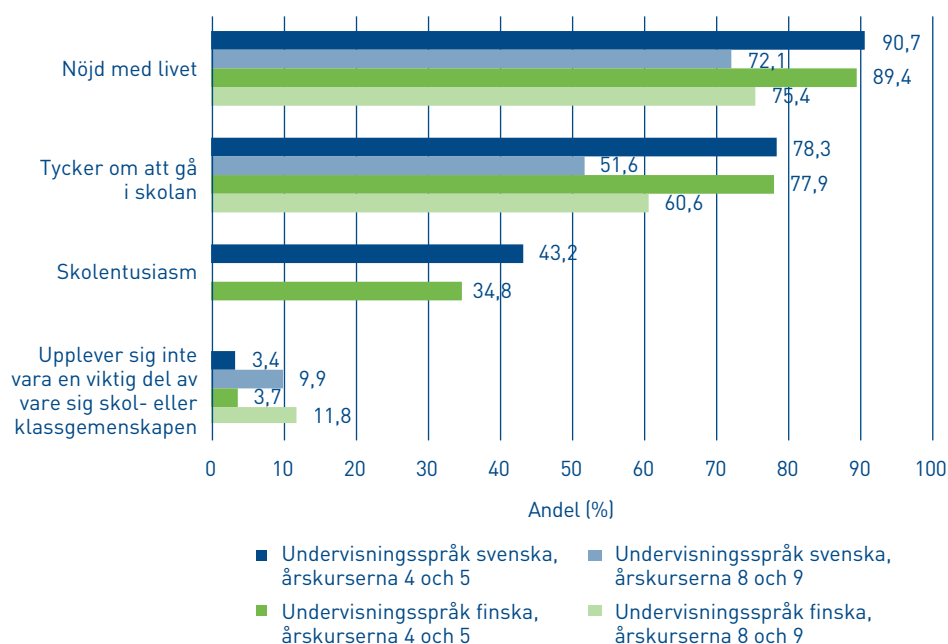
De yngre skoleleverna tycker som väntat mera om att gå i skolan. I årskurserna 4–5 uppgav nästan 80 % av eleverna att de tyckte väldigt mycket eller ganska mycket *om att gå i skolan* och ingen skillnad fanns mellan de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. I årskurserna 8–9 var andelen som tycker väldigt mycket eller ganska mycket om att gå i skolan betydligt mindre, speciellt i de svenskspråkiga skolorna. I de högre årskurserna märktes en skillnad på 9 procentenheter beroende på språk, då endast omkring hälften av eleverna i årskurserna 8–9 i de svenskspråkiga skolorna uppgav att de tycker om att gå i skolan, medan andelen var omkring 60 % i de finskspråkiga skolorna. Skillnaden mellan hur de yngre och de äldre eleverna förhåller sig till att gå i skolan är betydande, speciellt i de svenskspråkiga skolorna. Eftersom endast hälften av eleverna i de svenskspråkiga skolorna uppgav att de tycker om att gå i skolan då de var i 8:an och 9:an var skillnaden till och med 26 procentenheter om man jämför med situationen i de lägre årskurserna. Inom den finskspråkiga utbildningen var skillnaden 17 procentenheter.

Överraskande är att bland de yngre eleverna, i årskurserna 4–5, upplevde nästan 40 % att de ofta är *trötta i skolan och känner skolstress*. I de högre årskurserna led mindre än 20 % av eleverna av skoltrötthet eller utmattning utgående från tre olika påståenden som fokuserade på känslor av att drunkna i skolarbete, känslor av otillräcklighet i studierna och av att studierna känns oviktiga och betydelselösa. Skillnaden mellan eleverna i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna var liten. (Se tabell 5.1)

Eleverna i de svenskspråkiga skolorna är mer *entusiastiska och ivriga över skolgången* än eleverna i de finskspråkiga skolorna. Medan 43 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna var ivriga att gå i skolan, så var motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna 35 %. Frågan bestod av två påståenden som eleverna i årskurserna 4–5 fick ta ställning till, nämligen "Jag är gärna i skolan" och "Jag känner mig ofta ivrig över mina skoluppgifter".

I både de lägre och de högre årskurserna upplevde 55–60 % av eleverna att de är en viktig *del av klassgemenskapen* och knappt 45 % av eleverna upplevde att de är en viktig *del av skolgemenskapen*. Känslan av gemenskap och samhörighet är stark både i de lägre och de högre årskurserna och särskilt viktig upplevde eleverna sin roll som en del av klassgemenskapen (se tabell 5.1). Enligt enkäten 2019 fanns inga egentliga skillnader utifrån skolornas undervisningsspråk. I de lägre årskurserna upplevde 3–4 % av eleverna och i de högre årskurserna 10–12 % av eleverna att de *inte* är en viktig del av vare sig klass- eller skolgemenskapen.

FIGUR 5.1: HUR NÖJDA ELEVERNA VAR MED SINA LIV OCH SKOLGÅNGEN ENLIGT ÅRSKURS OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

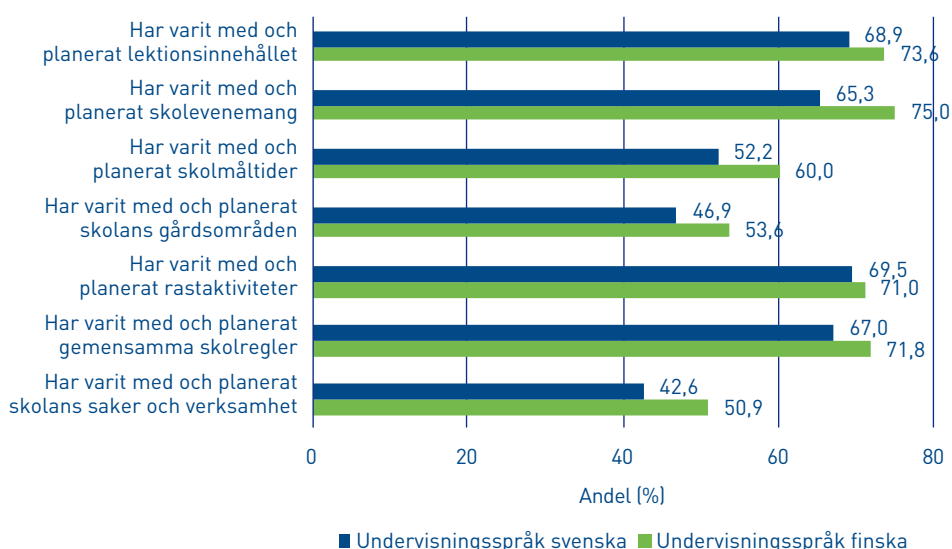
Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

5.2 Mindre möjligheter att påverka skolmåltider och skolgården

I enkäten Hälsa i skolan fick eleverna uppge vilka möjligheter de har haft att vara med och planera verksamheten i skolan, såsom gemensamma ordningsregler, skolmåltider, rastaktiviteter och lektionsinnehåll. År 2019 upplevde eleverna i årskurserna 4–5 i högre grad än eleverna i årskurserna 8–9 att de kan påverka i skolan både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna.

I de lägre årskurserna upplevde eleverna i de svenskspråkiga skolorna att de hade klart sämre möjligheter att påverka än eleverna i de finskspråkiga skolorna. I de svenskspråkiga skolorna ansåg 43 % av eleverna att de hade deltagit i planeringen av skolans saker och verksamhet. Motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 51 %. Frågan ger en helhetsbild av hur eleverna upplever sin möjlighet av att påverka och omfattar olika aspekter som inflytande på regler, lektioner, raster, matbespisning, skolgård samt olika händelser och tillställningar i skolan som fester och utflykter. Eleverna ansåg att de hade störst möjligheter att påverka lektionerna, rasterna, ordningsreglerna och de olika tillställningarna i skolan, medan möjligheterna inte upplevdes lika stora i fråga om skolmåltiderna och skolgården.

FIGUR 5.2: HUR ELEVERNA I ÅRSKURSERNA 4 OCH 5 UPPLEVDE SINA MÖJLIGHETER ATT PÅVERKA I SKOLAN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

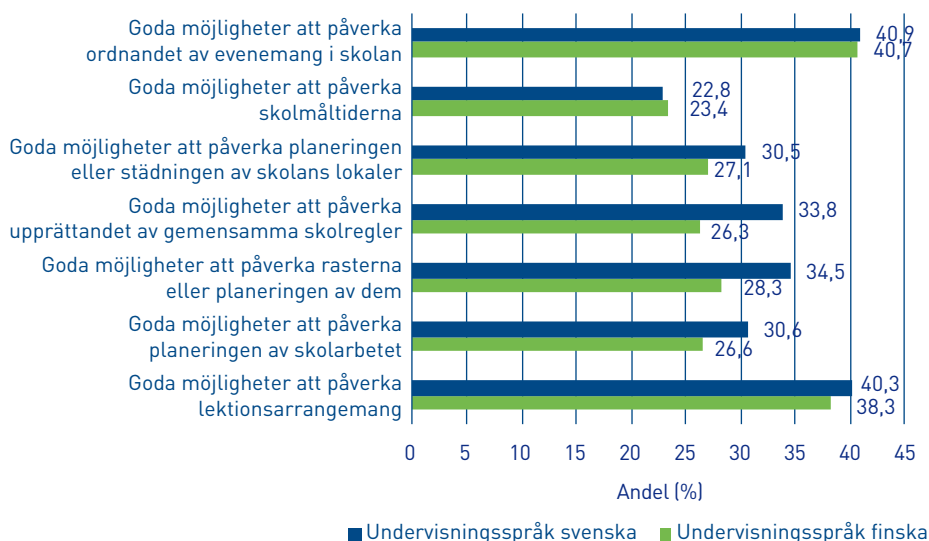

Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

I de högre årskurserna uppgav eleverna i de svenskspråkiga skolorna oftare än eleverna i de finskspråkiga skolorna att de kan påverka enskilda saker i skolan. Till exempel upplevde 34 % av eleverna i årskurserna 8–9 i de svenskspråkiga skolorna att de har goda möjligheter att påverka skolans gemensamma ordningsregler. I de finskspråkiga skolorna var andelen 26 %. Eleverna ansåg att de hade störst möjligheter att påverka lektionerna, som till exempel användningen av olika arbetssätt, och ordnandet av olika tillställningar i skolan som till exempel temadagar, fester, lägerskolor och utflykter. De områden som eleverna ansåg sig ha minst inflytande på var långt de samma som i årskurserna 4 och 5 – skolmåltiderna samt skolgården och andra utrymmen.

Som helhet är det ändå inte så vanligt att eleverna upplever att de har stor inverkan på de beslut som tas i skolan. På frågan om eleverna upplever att de har bra påverkningsmöjligheter i skolan, då alla de olika delområdena ingick, tyckte endast drygt 10 % av eleverna både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna att påverkningsmöjligheterna är goda. (Se tabell 5.1)

FIGUR 5.3: HUR ELEVERNA I ÅRSKURSERNA 8 OCH 9 UPPLEVDE SINA MÖJLIGHETER ATT PÅVERKA I SKOLAN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

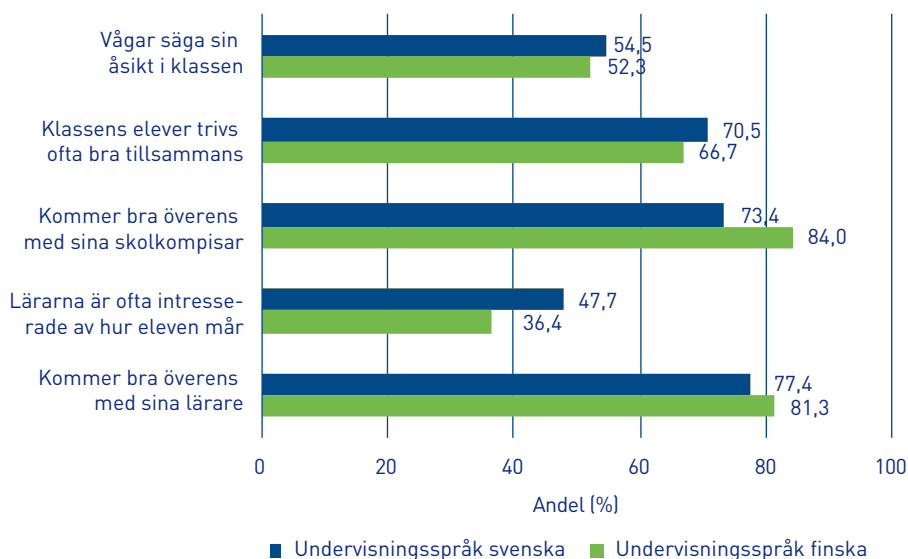
5.3 Atmosfären och stämningen i skolan – eleverna trivs bra tillsammans

I de svenskspråkiga skolorna trivs eleverna i årskurserna 4–5 aningen bättre tillsammans än i de finskspråkiga skolorna. Hurdan stämningen i klassen är framgår också av i vilken mån eleverna upplever att de vågar säga sin åsikt i klassen. År 2019 upplevde endast 55 % av eleverna i de lägre årskurserna i de svenskspråkiga skolorna att de vågar säga sin åsikt. I de finskspråkiga skolorna var andelen till och med en aning mindre.

Att stämningen och sammanhållningen i klassen upplevs som positiv är en aning vanligare i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga. Men även om eleverna i de lägre årskurserna i de svenskspråkiga skolorna uppgav att de ofta trivs tillsammans med klasskamraterna, så var andelen elever som uppgav att de kommer väl överens med sina skolkamrater klart mindre i de svenskspråkiga än i de finskspråkiga skolorna.

Också i relationen till lärarna finns skillnader, speciellt när det handlar om hur eleverna uppfattar lärarnas intresse för dem och deras välmående. Nästan hälften av eleverna i årskurserna 4–5 i de svenskspråkiga skolorna upplevde att lärarna ofta är intresserade av hur de mår, medan motsvarande andel av eleverna i de finskspråkiga skolorna var 36 %. I de finskspråkiga skolorna upplevde eleverna i stället i högre grad att de kommer bra överens med lärarna, men skillnaden var inte stor – 77 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna och 81 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna uppgav att de kommer bra överens med sina lärare.

FIGUR 5.4: HUR ELEVERNA I ÅRSKURSERNA 4 OCH 5 UPPLEVDE ATMOSFÄREN I KLASSEN OCH SKOLAN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

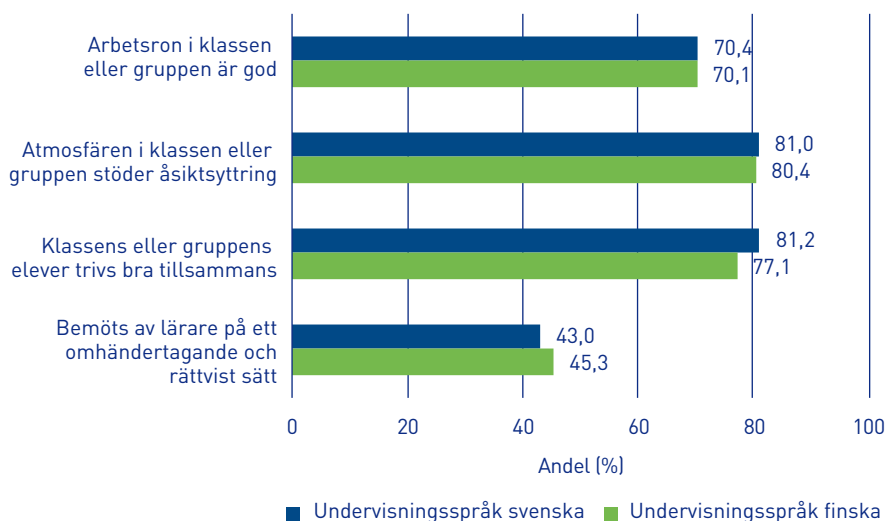
Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

Eleverna trivs tillsammans både i de lägre och de högre årskurserna och eleverna i de högre årskurserna upplever sällan problem när det gäller stämningen i klassen eller skolan. Endast 5 % av eleverna i de högre årskurserna i de svenskspråkiga skolorna och 7 % i de finskspråkiga skolorna upplevde problem som berörde stämningen i klassen eller gruppen. Problemen gällde till exempel arbetsron, att de inte vågade säga sin åsikt i klassen eller att de inte trivdes tillsammans. (Se tabell 5.1)

Eleverna i årskurserna 8–9 fick också svara på om lärarna bemöter dem med omtanke och rättvist. Sammantaget upplevde omkring 45 % av eleverna att lärarna bryr sig om och är intresserade av hur det går för dem och bemöter dem rättvist, samtidigt som de uppmuntrar eleverna att säga sin åsikt på lektionerna. Inga större skillnader fanns mellan eleverna i de svenskspråkiga och finskspråkiga skolorna.

I de högre årskurserna ansåg en större andel av eleverna i de finskspråkiga skolorna att de får en rättvis behandling av lärarna, medan eleverna i de svenskspråkiga skolorna var mera nöjda med lärarnas intresse för dem och deras välmående. Då knappt 40 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna ansåg att lärarna *inte* bemöter dem rättvist, var motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna knappt 30 %. Till och med 42 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna uppgav att lärarna *inte* var intresserade av och brydde sig om dem, medan motsvarande andel i de svenskspråkiga skolorna var 36 %. (Se tabell 5.1)

FIGUR 5.5: HUR ELEVERNA I ÅRSKURSERNA 8 OCH 9 UPPLEVDE ATMOSFÄREN I KLASSEN OCH SKOLAN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

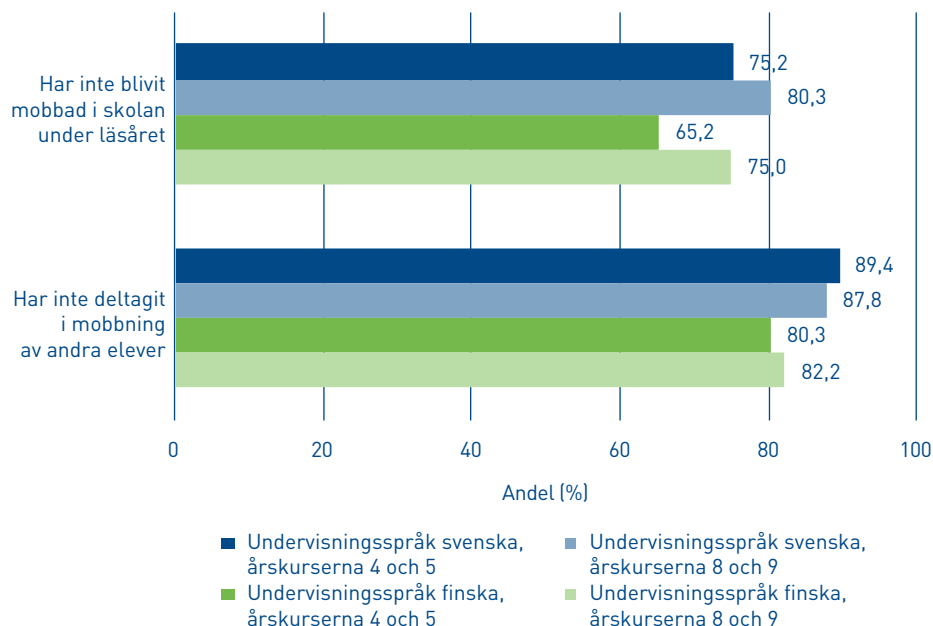
Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

5.4 Eleverna upplever mindre mobbning i de svenskspråkiga skolorna

I de svenskspråkiga skolorna upplever eleverna mindre mobbning och de deltar också i lägre grad i mobbning av andra än i de finskspråkiga skolorna. I de lägre årskurserna i de svenskspråkiga skolorna svarade 75 % av eleverna att de inte alls har blivit utsatta för mobbning under läsåret. Motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 65 %. I de högre årskurserna i de svenskspråkiga skolorna hade 80 % av eleverna inte blivit utsatta för mobbning, medan andelen i de finskspråkiga skolorna var 75 %. Största delen av eleverna, både i de lägre och högre årskurserna, har inte deltagit i mobbning av en annan elev – i de svenskspråkiga skolorna var andelen närmare 90 % och i de finskspråkiga skolorna drygt 80 %.

Omkring 5 % av eleverna kände sig enligt enkäten ensamma på rasterna, både i de lägre och de högre årskurserna, och 2–3 % av eleverna uppgav till och med att de kände sig rädda på rasterna. I årskurserna 4–5 önskade sig en knapp fjärdedel av eleverna, och speciellt i de finskspråkiga skolorna, mer organiserade aktiviteter på rasterna. Också i årskurserna 8–9 önskade sig över 10 % av eleverna mer planerat program. (Se tabell 5.1)

FIGUR 5.6: HUR ELEVERNA UPPLEVDE MOBBNING I SKOLAN ENLIGT ÅRSKURS OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

5.5 Elevernas olovliga skolfrånvaro

Eleverna i årskurserna 8–9 svarade också på frågor om sin skolfrånvaro. Separat ställdes en fråga om frånvaro som inte beror på sjukdom eller annan frånvaro som är tillåten. I de svenskspråkiga skolorna uppgav 7 % av eleverna att de åtminstone varje månad är olovligt frånvarande från skolan och endast 2 % att det här händer varje vecka. I de finskspråkiga skolorna var de motsvarande andelarna 10 % och 4 %.

Nationellt stämmer det här bra överens med den kartläggning som gjorts år 2020 och som visar att det i hela landet finns minst 4 000 elever, eller cirka 2–3 % av alla elever i de högre årskurserna, vars skolfrånvaro påverkar skolgången så märkbart att skolan har varit tvungen att vidta särskilda åtgärder. Utredningen byggde på skolpersonalens synpunkter och genomfördes inom Utbildningsstyrelsens VIP-nätverk. (Määttä m.fl. 2020)

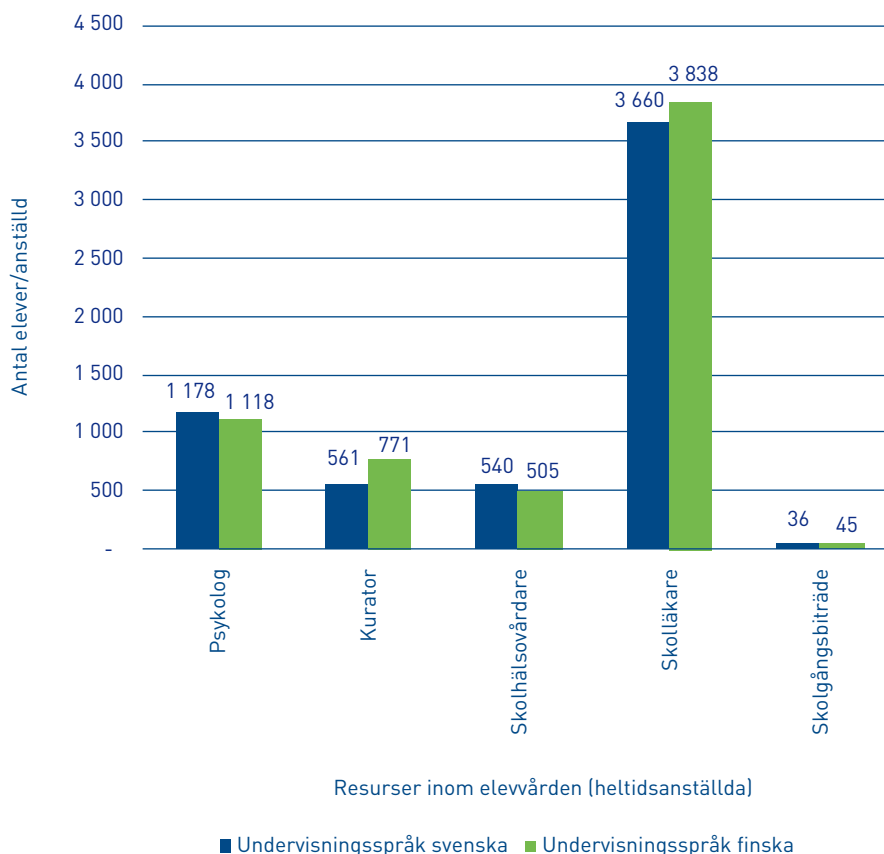
5.6 Varierande tillgång på elevvårdstjänster

Med hjälp av insamlingen om främjandet av hälsa och välfärd har man sedan 2008 nationellt kunnat se en positiv trend i tillgången på psykologer, kuratorer, skolhälsovårdare och skolläkare. Trots att skolorna enligt insamlingen år 2019 hade bättre tillgång till elevvårdstjänster än tidigare finns det fortfarande stora regionala variationer i tillgången till tjänster.

Nästan alla skolor hade tillgång till skolhälsovårdare under läsåret 2018–2019. Tillgång till läkartjänster hade 86 % av de svenskspråkiga skolorna och 90 % av de finskspråkiga skolorna. I fråga om skolpsykologer uppgav 90 % av de svenskspråkiga skolorna och 91 % av de finskspråkiga skolorna att de har tillgång till tjänsten. Skolkuratorstjänster fanns att tillgå i 94 % av de svenskspråkiga skolorna och 98 % av de finskspråkiga skolorna. Sammantaget betyder det här att 5 av 174 svenskspråkiga skolor uppgav att de saknar tillgång till läkartjänster, 12 skolor uppgav att de saknar tillgång till psykologtjänster och 9 skolor att de saknar tillgång till kuratorstjänster. Därtill kommer de skolor som inte kunde svara på frågan och de som inte alls deltog i enkäten.

Enligt insamlingen hade en större andel av de finskspråkiga skolorna tillgång till tjänsterna och arbetsbördan var större inom den svenskspråkiga utbildningen i fråga om skolpsykologerna och skolhälsovårdarna. När det gäller hur många elever som handhas av en heltidsanställd kurator eller skolläkare var situationen bättre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna. I de svenskspråkiga skolorna hade varje kurator hand om i medeltal 560 elever, medan en kurator i de finskspråkiga skolorna hade hand om 770 elever. Även skolläkarna inom den svenskspråkiga utbildningen hade hand om färre elever i medeltal – 3 660 elever i jämförelse med 3 840 elever inom den finskspråkiga utbildningen. Statistiken omfattar endast de skolor som hade tillgång till ifrågavarande service.

FIGUR 5.7: ANTALET ELEVER I FÖRHÅLLANDE TILL ANSTÄLLDA INOM ELEVVÅRDEN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK LÄSÅRET 2018–2019.

Statistiken omfattar: Heltidsanställd personal inom elevvården. De skolor som servicen var tillgänglig i.

Källa: Främjandet av hälsa och välfärd, hösten 2019, THL.

Bilagor

TABELL 5.1: ELEVERNAS TILLFREDSSTÄLLELSE MED LIVET OCH SKOLGÅNGEN, UPPLEVELSE AV GEMENSKAP, PÅVERKNINGSMÖJLIGHETER SAMT UPPLEVELSER AV STÄMNING OCH TRYGGHET, ENLIGT ÅRSKURS OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

	Eleverna i årskurserna 4 och 5 inom den grundläggande utbildningen				Eleverna i årskurserna 8 och 9 inom den grundläggande utbildningen		
	Undervisningsspråk				Undervisningsspråk		
	Svenska	Finska	Totalt		Svenska	Finska	Totalt
TILLFREDSSTÄLLELSEN MED LIVET							
Nöjd med livet	91 %	89 %	89 %	Nöjd med livet för närvarande	72 %	75 %	75 %
DELAKTIGHET							
Upplever sig inte vara en viktig del av vare sig skol- eller klassgemenskapen	3 %	4 %	4 %	Upplever sig inte vara en viktig del av vare sig skol- eller klassgemenskapen	10 %	12 %	12 %
Upplever sig vara en viktig del av klassgemenskapen	57 %	56 %	56 %	Upplever sig vara en viktig del av klassgemenskapen	59 %	56 %	57 %
Upplever sig vara en viktig del av skolgemenskapen	44 %	42 %	42 %	Upplever sig vara en viktig del av skolgemenskapen	45 %	43 %	43 %
SKOLGÅNG OCH SKOLTRÖTTHET							
Tycker om att gå i skolan	78 %	78 %	78 %	Tycker om att gå i skolan	52 %	61 %	60 %
Skolstress och skoltrötthet	39 %	37 %	37 %	Skoltrötthet	17 %	16 %	16 %
Skolentusiasm	43 %	35 %	35 %				
PÅVERKNINGSMÖJLIGHETER							
Har varit med och planerat skolans saker och verksamhet	43 %	51 %	50 %	Goda möjligheter att påverka i skolan	13 %	12 %	12 %
Har varit med och planerat gemensamma skolregler	67 %	72 %	71 %	Goda möjligheter att påverka lektionsarrangemang	40 %	38 %	38 %

	Eleverna i årskurserna 4 och 5 inom den grundläggande utbildningen				Eleverna i årskurserna 8 och 9 inom den grundläggande utbildningen		
	Undervisningsspråk				Undervisningsspråk		
	Svenska	Finska	Totalt		Svenska	Finska	Totalt
PÅVERKNINGSMÖJLIGHETER							
Har varit med och planerat rast-aktiviteter	70 %	71 %	71 %	Goda möjligheter att påverka planeringen av skolarbetet	31 %	27 %	27 %
Har varit med och planerat skolans gårdsområden	47 %	54 %	53 %	Goda möjligheter att påverka rasterna eller planeringen av dem	35 %	28 %	29 %
Har varit med och planerat skolmåltider	52 %	60 %	60 %	Goda möjligheter att påverka upprättandet av gemensamma skolregler	34 %	26 %	27 %
Har varit med och planerat skol-evenemang	65 %	75 %	74 %	Goda möjligheter att påverka planeringen eller städningen av skolans lokaler	30 %	27 %	27 %
Har varit med och planerat lektionsinnehållet	69 %	74 %	73 %	Goda möjligheter att påverka skolmåltiderna	23 %	23 %	23 %
				Goda möjligheter att påverka ordnandet av evenemang i skolan	41 %	41 %	41 %
MOBBNING I SKOLAN							
Rasterna är skrämmande	2 %	1 %	1 %	Rasterna är skrämmande	3 %	4 %	4 %
Känner sig ensam på rasterna	4 %	4 %	4 %	Känner sig ensam på rasterna	5 %	6 %	6 %
Önskar ordnat program på rasterna	16 %	22 %	22 %	Önskar ordnat program på rasterna	11 %	13 %	13 %
Har blivit mobbad minst en gång i veckan	6 %	7 %	7 %	Har blivit mobbad minst en gång i veckan	4 %	6 %	5 %
Har inte blivit mobbad i skolan under läsåret	75 %	65 %	66 %	Har inte blivit mobbad i skolan under läsåret	80 %	75 %	75 %
Deltagit i skolmobbing minst en gång i veckan	1 %	2 %	2 %	Deltagit i skolmobbing minst en gång i veckan	2 %	3 %	3 %
Har inte deltagit i mobbning av andra elever	89 %	80 %	81 %	Har inte deltagit i mobbning av andra elever	88 %	82 %	83 %

	Eleverna i årskurserna 4 och 5 inom den grundläggande utbildningen				Eleverna i årskurserna 8 och 9 inom den grundläggande utbildningen		
	Undervisningsspråk				Undervisningsspråk		
	Svenska	Finska	Totalt		Svenska	Finska	Totalt
ATMOSFÄR OCH STÄMNING							
Vågar säga sin åsikt i klassen	55 %	52 %	52 %	Problem med stämningen i studiegemenskapen	5 %	7 %	7 %
Klassens elever trivs ofta bra tillsammans	71 %	67 %	67 %	Arbetsron i klassen eller gruppen är god	70 %	70 %	70 %
Lärarna är ofta intresserade av hur eleven mår	48 %	36 %	37 %	Atmosfären i klassen eller gruppen stöder åsiktsyttring	81 %	80 %	80 %
Kommer bra överens med sina lärare	77 %	81 %	81 %	Klassens eller gruppens elever trivs bra tillsammans	81 %	77 %	77 %
Kommer bra överens med sina skolkompisar	73 %	84 %	83 %	Bemöts av lärare på ett omhändertagande och rättvist sätt	43 %	45 %	45 %
				Lärarna behandlar inte eleverna rättvist	39 %	28 %	28 %
				Lärarna är inte intresserade av hur det går för eleverna	36 %	42 %	42 %
				Lärarna uppmuntrar inte eleverna att uttrycka åsikter under lektionerna	28 %	28 %	28 %

Källa: Enkäten Hälsa i skolan 2019, THL.

Källor

Enkäten Hälsa i skolan. Institutet för hälsa och välfärd, THL. [Enkäten Hälsa i skolan](#)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL. [Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa – TEA 2019](#)

Määttä, Sami, Pelkonen, Jenni, Lehtisare, Suvi, Määttä, Mikko (2020). Kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus. Raportit ja selvitykset 2020:9. Opetushallitus. [Kouluakäymättömyys Suomessa. Vaativan erityisen tuen VIP-verkoston tilannekartoitus](#)

TEAviisari. Institutet för hälsa och välfärd, THL, webbtjänst. [TEAviisari](#)

6 ÄMNESVAL

- A1-språket är oftast finska i de svenskspråkiga skolorna och engelska i de finskspråkiga skolorna.
- Eleverna i de svenskspråkiga skolorna läser ofta engelska som ett gemensamt A2-språk, vilket betyder att nästan alla elever uppnår A-nivå i två språk.
- I de svenskspråkiga skolorna läser endast omkring 5 % av eleverna ett B1-språk, medan över 90 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna läser ett B1-språk.
- Inom den svenskspråkiga utbildningen finns regionala skillnader i hur eleverna läser frivilliga B2-språk.
- I de svenskspråkiga skolorna läser eleverna flera språk: år 2019 läste 30 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna tre språk och motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 17 %.
- I de svenskspråkiga skolorna är det vanligare att eleverna deltar i undervisningen i evangelisk-luthersk religion än i de finskspråkiga skolorna.

6.1 Stora skillnader i språkutbud och språkval

I Finland läser eleverna inom den grundläggande utbildningen minst två språk utöver sitt modersmål – det andra inhemska språket finska eller svenska samt dessutom ett främmande språk eller samiska. En indelning i A1, A2, B1 och B2 används för att beteckna de olika lärokurserna i språk inom den grundläggande utbildningen. En elevs studieprogram innehåller minst en lång lärokurs i språk, det vill säga ett A-språk som också kan vara modersmålsinriktad lärokurs i finska eller svenska. Dessutom innehåller en elevs studieprogram minst en medellång lärokurs i språk.

TABELL 6.1: DE OLIKA LÄROKURSERNA I SPRÅK INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN.

Lärokurs	Gemensamt/frivilligt	I årskurserna
A1-språk	Gemensamt	Inleds från årskurs 1
A2-språk	Frivilligt	Inleds vanligtvis i årskurserna 4 eller 5
B1-språk	Gemensamt	Inleds senast från årskurs 6
B2-språk	Frivilligt	Inleds i årskurserna 7–9

Statistiken gäller uttryckligen de språkval som har gjorts av eleverna, men berättar inget om vilket utbud som kommunerna och skolorna har. Det är upp till

utbildningsanordnarna att besluta om vilka språk och lärokurser de erbjuder och utbudet sätter naturligtvis i praktiken gränserna för vad eleverna kan välja. De stora skillnaderna i språkutbudet innebär i förlängningen en regional ojämlikhet för eleverna. (Pyykkö 2017; Fakta Express 1B/2019)

6.1.1 Finska och engelska vanligast i årskurserna 1–6

Tidigare inleddes A1-språket ofta i årskurs 3, men senast från och med vårterminen 2020 ska samtliga elever i årskurs 1 ha inlett studier i ett A1-språk. Tidigareläggningen av språkundervisningen innebär en ändring av timfördelningen i den grundläggande utbildningen, så att antalet årsveckotimmar i årskurserna 1–2 utökades med två. (Statsrådets förordning 793/2018 och 422/2012) Tidigareläggningen var ett av regeringens spetsprojekt och statsunderstöd för tidigareläggningen delades ut första gången våren 2017. En annan målsättning med spetsprojektet var att utöka språkutbudet så att allt fler barn skulle välja till exempel franska, tyska, ryska och spanska som A-språk.

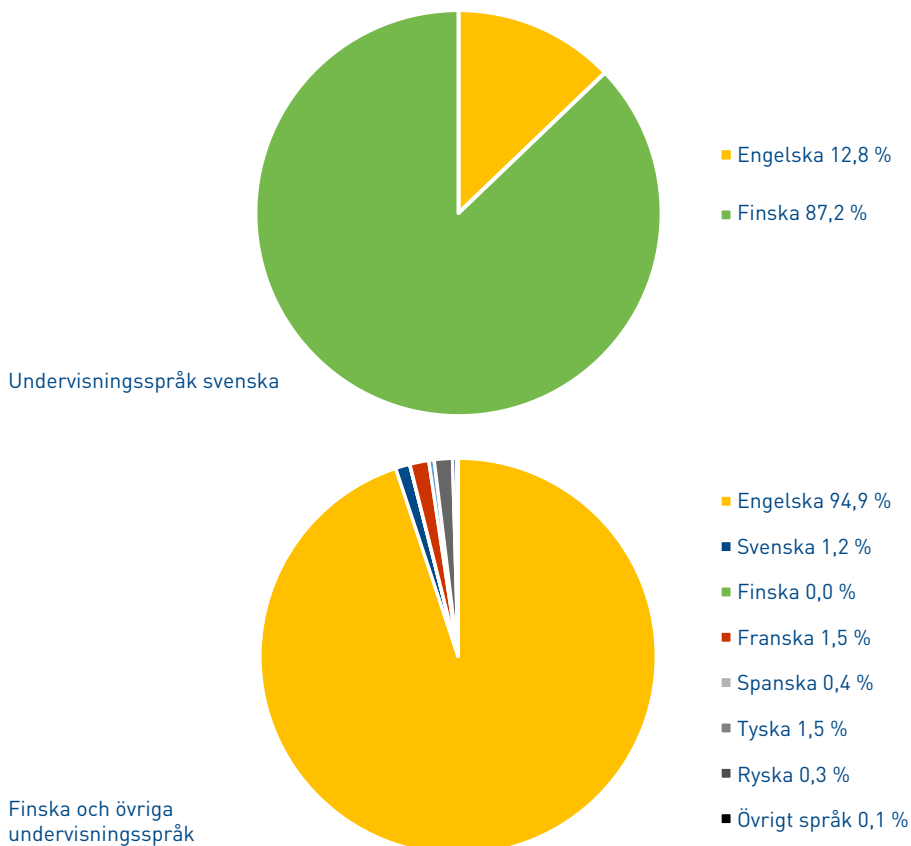
I de svenskspråkiga skolorna har det redan länge varit vanligt att inleda studierna i finska i årskurserna 1 och 2. I början av 2000-talet var andelen som läste ett A1-språk, oftast finska, i årskurs 1 mellan 20 och 25 % av eleverna inom den svenskspråkiga utbildningen, medan omkring 5 % läste ett A1-språk, oftast engelska, inom den finskspråkiga utbildningen. Andelen elever i de svenskspråkiga skolorna som inledde sitt A1-språk i årskurs 1 var omkring 20 % år 2015 och 40 % år 2016. Ibruktageandets av de nya läroplansgrunderna (LP 2014) var av avgörande betydelse för den dramatiska ökningen 2015–2016.

A1-språket är oftast finska i de svenskspråkiga skolorna, med undantag för i de åländska skolorna. Av alla elever i årskurserna 1–6 läste 85 % finska och knappt 10 % engelska år 2019. Framför allt på Åland läses engelska som A1-språk. Språkvalen i skolorna på Åland skiljer sig från de språkval som görs i resten av de svenskspråkiga skolorna eftersom engelskan är det obligatoriska A1-språket, medan finska, franska och tyska är valfria läroämnen på Åland.

År 2019 läste knappt 520 elever engelska (13 %) i årskurs 3 i de svenskspråkiga skolorna och 320 av dem gick i skola på Åland. Resten av eleverna läste finska (3 500 eller 87 %). Förutom på Åland väljs engelska som A1-språk främst i regioner där eleverna redan kan ha en stark finska av olika orsaker, som till exempel i Åbo och på språköarna och språklackarna. Med språköar avses de stora svenskspråkiga skolorna som finns på helt finskspråkiga orter, som Tammerfors, Kotka, Björneborg och Uleåborg och med språklackar avses mindre svenskspråkiga skolor i enspråkigt finska kommuner, som till exempel Lahtis, Salo och Varkaus.

A1-språket är till största delen engelska i de finskspråkiga skolorna, men till en viss del läser eleverna också andra språk. Svenska, tyska och franska lästes vardera som A1-språk av 1–2 % av eleverna i årskurs 3 i de finskspråkiga skolorna år 2019. Det här förekommer inte i de svenskspråkiga skolorna. (Se tabell 6.2)

FIGUR 6.1: A1-SPRÅKVAL I ÅRSKURS 3 INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

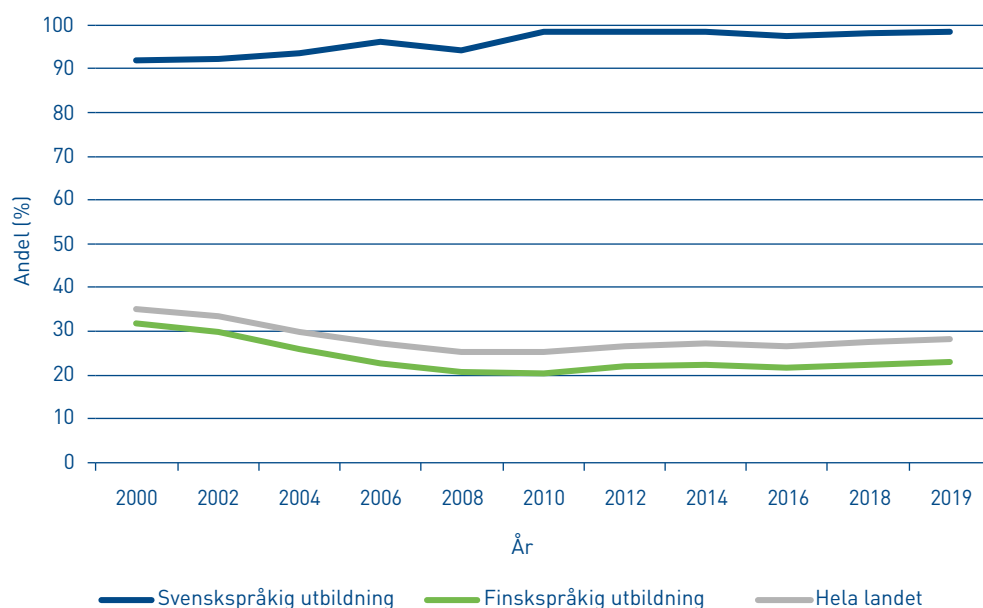
I de svenskspråkiga skolorna undervisas modersmålsinriktad finska (mofi) i stor omfattning som A1-språk. Eftersom den så kallade mofi-undervisningen i den officiella statistiken ingår i gruppen med A-språk är det svårt att få fram tillförlitlig information om den verkliga omfattningen, de regionala skillnaderna och utvecklingen. Den modersmålsinriktade A-lärokursen är då den erbjuds i de svenskspråkiga skolorna ett naturligt alternativ för en stor del av eleverna och enligt uppskattningar som gjorts läser cirka 40 % av eleverna den modersmålsinriktade lärokursen i finska, medan 60 % läser den vanliga A-lärokursen i finska. Modersmålsinriktad lärokurs i svenska (äiru) erbjuds sällan i de finskspråkiga skolorna. Den modersmålsinriktade lärokursen i finska och i svenska har bland annat som syfte att ge de tvåspråkiga eleverna en möjlighet att förbättra och fördjupa sina språkkunskaper, samt att göra dem medvetna om kulturella särdrag. (Nummela och Westerholm 2020; Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014)

Eleverna i de svenskspråkiga skolorna läser oftast också A2-språket som ett gemensamt ämne vilket betyder att nästan alla elever uppnår A-nivå i två språk. Det har till och med blivit vanligare att läsa ett A2-språk i de svenskspråkiga skolorna under 2000-talet och A2-språket är nästan uteslutande engelska. Vanligtvis påbörjar omkring 98 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna ett A2-språk senast i årskurs 5 och redan i årskurs 4 är andelen omkring 85 %. År 2019 läste 84 % av alla elever i årskurs 5 engelska, som är det vanligaste A2-språket, medan 11 % läste finska (435 elever varav 252 på Åland). Tyska, spanska och franska lästes vardera av 1–2 % av eleverna.

I de finskspråkiga skolorna är det inte lika vanligt att eleverna läser ett A2-språk som i de svenskspråkiga skolorna och endast i ungefär hälften av kommunerna i Finland läser eleverna A2-språk. I de finskspråkiga skolorna läste 23 % av eleverna i årskurs 5 ett A2-språk år 2019 – svenska och tyska var de populäraste A2-språken och de lästes vardera av 6–7 % av eleverna. Andelen elever som läste ett A2-språk var betydligt större i början av 2000-talet då omkring 30 % av eleverna i årskurs 5 i de finskspråkiga skolorna läste ett A2-språk.

Drygt 95 % av eleverna inom den svenskspråkiga utbildningen uppnår A-nivå i två språk, finska och engelska. Inom den finskspråkiga utbildningen är det endast omkring 20 % av eleverna som läser två A-språk.

FIGUR 6.2: ANDELEN ELEVER SOM LÄSTE ETT A2-SPRÅK I ÅRSKURS 5 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2000–2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Tidigare inledde eleverna sina studier i B1-språket först i årskurs 7, men förändringar i den timfördelning som togs i bruk senast 2016 ledde till att eleverna numera inleder studierna i B1-språket i årskurs 6 (Statsrådets förordning 422/2012).

I de svenskspråkiga skolorna är det ingen stor andel av eleverna som läser ett B1-språk, endast omkring 5 % av eleverna och till stor del gäller det här eleverna på Åland. De språk som väljs mest som B1-språk i de svenskspråkiga skolorna är tyska och finska. I de finskspråkiga skolorna är det mycket vanligare att läsa ett B1-språk och till och med över 90 % av eleverna läser ett B1-språk. Nästan alltid är B1-språket svenska och mindre än 1 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna läser något annat språk än svenska som B1-språk.

6.1.2 Mest tyska, spanska och franska i årskurserna 7–9

Förutom att studierna i A1-, A2- och B1-språken fortsätter i årskurserna 7–9 så kan eleverna också välja ett nytt frivilligt B2-språk. Val av B2-språk är långt beroende av om det språk som eleven är intresserad av erbjuds i kommunen och av om det finns tillräckligt med intresserade elever i skolan för att man ska lyckas fylla en grupp. Resurser, utbud, skolornas storlek och profilering samt lokala prioriteringar är exempel på sådant som påverkar elevernas språkval.

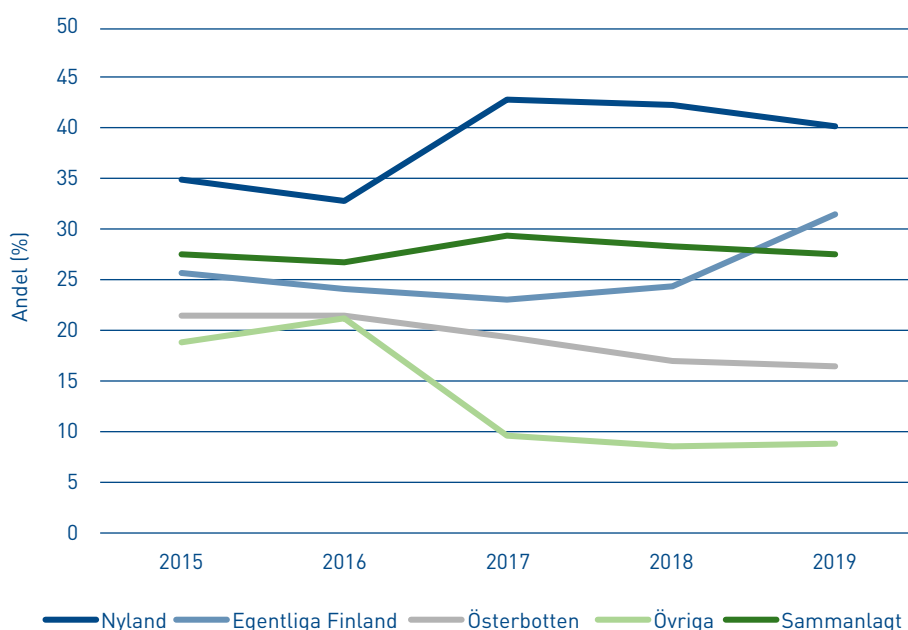
I de svenskspråkiga skolorna valde 28 % av alla elever i årskurserna 7–9 ett B2-språk år 2019 – tyska valdes av 13 % av eleverna och spanska och franska av 6–7 % vardera. I de finskspråkiga skolorna valde knappt 10 % av alla elever ett B2-språk och också här var tyska, spanska och franska de språk som var vanligast. Andelen elever som läser ett B2-språk är betydligt större i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga och skillnaden är till och med omkring 20 procentenheter.

Valen av B2-språk är ganska liknande i de svenskspråkiga och i de finskspråkiga skolorna när det gäller vilka språk som är mest populära. De enda egentliga undantagen gäller latin och italienska som årligen förekommer i de finskspråkiga skolorna, men inte lika ofta i de svenskspråkiga skolorna. I de svenskspråkiga skolorna finns vanligtvis en liten grupp med elever som studerar ryska, men det här är ändå vanligare i de finskspråkiga skolorna. Språkstudierna är vanligtvis mångsidigare i de finskspråkiga skolorna än i de svenskspråkiga skolorna. En orsak till det här kan vara att de svenskspråkiga skolorna ofta är ganska små, vilket betyder att grupperna i de mer ovanliga språken inte alltid blir tillräckligt stora för att undervisningen ska kunna genomföras. (Se tabell 6.3)

Val av ett B2-språk är mera allmänt bland flickorna än bland pojkarna och samma trend gäller också för andra språkval – flickorna läser i allmänhet flera språk och gör mångsidigare språkval än pojkarna. Omkring 65 % av de elever som studerade ett B2-språk var flickor år 2019, trots att flickornas andel av årsklassen var något mindre än hälften.

Det är upp till utbildningsanordnarna att besluta om vilka lärokurser de erbjuder och regionerna skiljer sig från varandra då det gäller språkutbudet i skolorna. Inom den svenskspråkiga utbildningen finns regionala skillnader i hur eleverna läser frivilliga språk och skillnaderna har blivit ännu större de senaste åren. Det är betydligt vanligare att eleverna väljer B2-språk i årskurserna 7–9 i Nyland än i Österbotten. I Nyland valde 40 % av eleverna ett B2-språk år 2019, medan endast 16 % av eleverna valde ett B2-språk i Österbotten. Skillnaderna mellan regionerna är inte lika stora inom den finskspråkiga utbildningen och år 2019 hade Egentliga Finland den största andelen då 12 % av eleverna valde ett B2-språk.

FIGUR 6.3: ANDELEN ELEVER SOM VALDE ETT B2-SPRÅK I ÅRSKURSERNA 7–9 INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN ENLIGT REGION ÅREN 2015–2019.

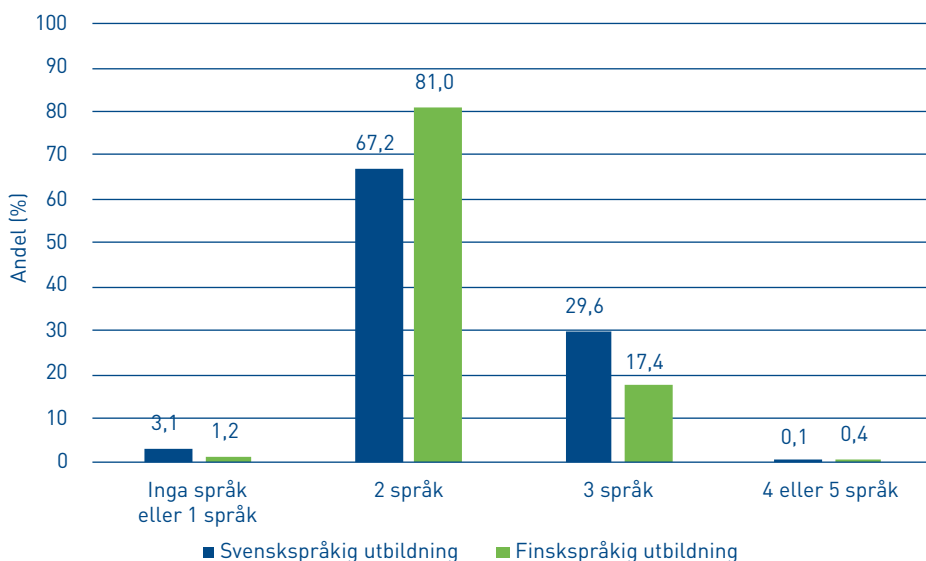

Österbotten omfattar Österbotten, Mellersta Österbotten och Norra Österbotten.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Under 2000-talet har studierna i språk inom den grundläggande utbildningen blivit allt mera koncentrerade till de två nationalspråken och engelska och det har blivit allt vanligare att eleverna bara läser minimiantalet språk, det vill säga två språk utöver modersmålet. Medan 67 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna endast läste de två obligatoriska språken år 2019, var motsvarande andel 81 % i de finskspråkiga skolorna. Till och med 30 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna läste tre språk och motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 17 %.

FIGUR 6.4: ANDELEN ELEVER ENLIGT ANTALET LÄSTA SPRÅK I ÅRSKURSERNA 7–9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

6.2 Studier i religion eller livsåskådningskunskap

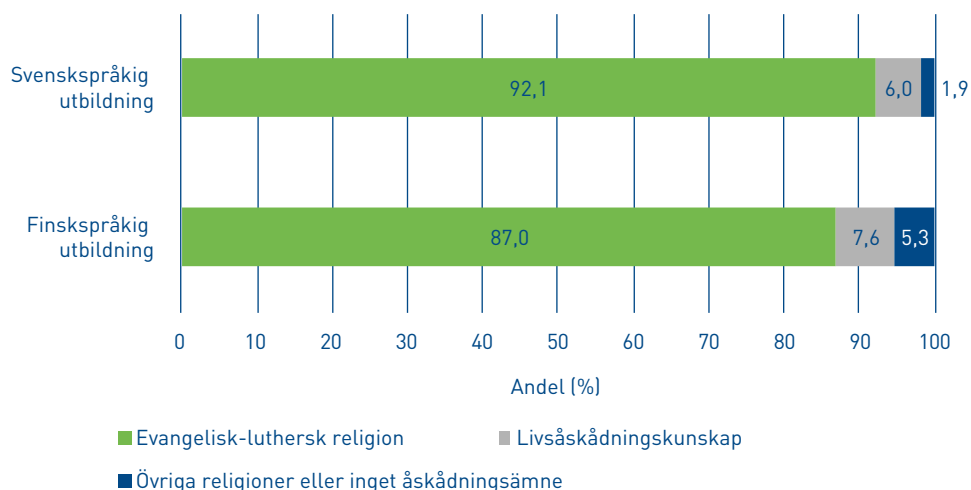
I skolorna finns undervisning i två åskådningsämnen, religion och livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen är i läroplansgrunderna indelad i olika lärokurser enligt religion, som till exempel evangelisk-luthersk tro, ortodox tro, katolsk tro och judendom. I huvudsak deltar de elever som hör till ett religionssamfund i undervisningen i den egna religionen och de elever som inte hör till något religionssamfund undervisas i livsåskådningskunskap. I praktiken kan det ändå finnas orsaker till att detta till exempel inte är möjligt eller att det på vårdnadshavarnas begäran har gjorts ett annat beslut.

I de svenskspråkiga skolorna är det vanligare att eleverna deltar i undervisningen i evangelisk-luthersk religion än i de finskspråkiga skolorna. År 2018 deltog 92 % av eleverna i årskurserna 1–9 i de svenskspråkiga skolorna i undervisningen i evangelisk-luthersk religion, medan motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 87 %. Andelen elever med evangelisk-luthersk religionsundervisning har minskat och till exempel år 2014 deltog 95 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna i den undervisningen, medan motsvarande andel i de finskspråkiga skolorna var 91 %.

Eleverna i de finskspråkiga skolorna studerar i stället en aning oftare livsåskådningskunskap än eleverna i de svenskspråkiga skolorna. Undervisningen i livsåskådningskunskap har blivit en aning vanligare de senaste åren. I de

finskspråkiga skolorna läste 5 % av eleverna livsåskådningskunskap år 2014 och år 2018 var andelen 8 %. I de svenskspråkiga skolorna var motsvarande andelar 3 % år 2014 och 6 % år 2018. Också annan religionsundervisning som till exempel i islam och i ortodox religion har blivit en aning vanligare de senaste åren. Ökningen gäller främst undervisningen i islam i de finskspråkiga skolorna. Uppgifterna samlas in vartannat år och de senaste uppgifterna är från år 2018.

FIGUR 6.5: ANDELEN ELEVER SOM DELTOG I RELIGIONSUNDERVISNING ELLER UNDERVISNING I LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2018.

Övriga religioner omfattar undervisningen i islam, ortodox religion och övriga religioner.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Bilagor

TABELL 6.2: ANTAL OCH ANDEL ELEVER ENLIGT A1-SPRÅK I ÅRSKURSERNA 1–6 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

	Undervisningsspråk svenska		Finska och övriga undervisningsspråk		Totalt	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Engelska	2 190	9,3 %	288 015	82,8 %	290 208	78,2 %
Svenska			3 774	1,1 %	3 774	1,0 %
Finska	19 953	84,8 %	51	0,0 %	20 004	5,4 %
Franska			3 966	1,1 %	3 966	1,1 %
Tyska			3 648	1,0 %	3 648	1,0 %
Ryska			1 101	0,3 %	1 101	0,3 %
Spanska			1 032	0,3 %	1 032	0,3 %
Samiska			1–4	0,0 %	1–4	0,0 %
Övriga språk			426	0,1 %	426	0,1 %
Totalt	22 143	94,2 %	302 016	86,8 %	324 162	87,3 %
Antal elever i årskurserna 1–6	23 517	100,0 %	347 823	100,0 %	371 340	100,0 %

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 6.3: ANTAL OCH ANDEL ELEVER ENLIGT VAL AV B2-SPRÅK I ÅRSKURSERNA 7–9 ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

	Undervisningsspråk svenska		Finska och övriga undervisningsspråk		Totalt	
	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)	Antal	Andel (%)
Engelska	69	0,6 %			69	0,0 %
Svenska			1–4	0,0 %	1–4	0,0 %
Finska	1–4	0,0 %			1–4	0,0 %
Franska	723	6,5 %	2 706	1,6 %	3 429	1,9 %
Tyska	1 500	13,4 %	5 850	3,4 %	7 350	4,0 %
Ryska	1–4	0,0 %	1 458	0,8 %	1 458	0,8 %
Spanska	795	7,1 %	3 558	2,1 %	4 353	2,4 %
Italienska			75	0,0 %	75	0,0 %
Samiska			1–4	0,0 %	1–4	0,0 %
Latin			372	0,2 %	372	0,2 %
Övriga språk			63	0,0 %	63	0,0 %
Totalt	3 090	27,6 %	14 085	8,2 %	17 178	9,4 %
Antal elever i årskurserna 7–9	11 190	100,0 %	172 023	100,0 %	183 213	100,0 %

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst

Källor

Fakta Express 1B/2019. Vilka språk läses i den grundläggande utbildningen?
Statistiska uppgifter om elevernas språkstudier och språkval. Utbildningsstyrelsen.
[Fakta Express 1B/2019. Vilka språk läses i den grundläggande utbildningen?](#)

Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014. Utbildningsstyrelsen.
[Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014](#)

Landskapet Ålands läroplan för grundskolan. Reviderad senast juni 2015. Ålands
landskapsregering. [Landskapet Ålands läroplan för grundskolan](#)

Nummela, Yvonne och Westerholm, Annika (2020). 2Det är bra att börja i tid” - undervisningen
i finska i de svenskspråkiga skolorna. Rapporter och utredningar 2020:5. Utbildningsstyrelsen.
[”Det är bra att börja i tid” - undervisningen i finska i de svenskspråkiga skolorna](#)

Pyykkö, Riitta (2017). Flerspråkighet som resurs. Förslag till åtgärder för utvecklingen
av den nationella språkreserven i Finland. Undervisnings- och kulturministeriet.
[Flerspråkighet som resurs. Förslag till åtgärder för utvecklingen av den nationella
språkreserven i Finland](#)

Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om
grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012).
Finlex. [Statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om
grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen](#)

Statsrådets förordning om ändring av 6 § i statsrådets förordning om riksomfattande
mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i
den grundläggande utbildningen (793/2018). Finlex. [Statsrådets förordning om ändring
av 6 § i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om
grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen](#)

7 LÄRARNA INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA UTBILDNINGEN

- Inom den svenskspråkiga utbildningen var 91 % och inom den finskspråkiga utbildningen var 95 % av alla rektorer och lärare formellt behöriga för sin uppgift år 2019.
- Alla lärare som svarade på enkäten och hade antingen modersmål och litteratur (svenska) eller det andra inhemska språket finska som sina huvudsakliga undervisningsämnen var behöriga.
- Behörighetssituationen för klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen var betydligt bättre inom den finskspråkiga än inom den svenskspråkiga utbildningen – en skillnad på nästan 6 procentenheter.
- Inom den svenskspråkiga utbildningen var 98 % av alla specialklass- och speciallärare behöriga i Österbotten, medan behörighetsgraden var 78 % i Nyland.
- Inom den svenskspråkiga utbildningen var lärarkåren yngre och åldersfördelningen något jämnare än inom den finskspråkiga utbildningen.
- Lärarna inom den finskspråkiga utbildningen deltog oftare i fortbildning än lärarna inom den svenskspråkiga utbildningen.
- Den svenskspråkiga klasslärarutbildningen har de senaste åren haft omkring 330–370 sökande och omkring 25–35 % av de sökande har antagits. Till den finskspråkiga klasslärarutbildningen har omkring 15 % av de sökande antagits.

7.1 Lärarsituationen och lärarbehovet

Enligt den internationella studien TALIS (Teaching and Learning International Survey 2018) är de finländska lärarna inom den grundläggande utbildningen nöjda med sitt yrkesval och upplever att deras yrke uppskattas. Det finns tydliga skillnader i hur lärarna i Finland förhåller sig till sitt yrkesval i jämförelse med lärare i till exempel de övriga nordiska länderna. Till och med 58 % av lärarna i Finland upplever att läraryrket uppskattas i samhället, vilket är klart mera än i de andra deltagande länderna. Samtidigt som de finländska lärarna i årskurserna 7–9 är nöjda med sitt yrke uppgav rentav 34 % att ett annat yrke skulle ha varit ett bättre val. Det här är en ökning med 6 procentenheter jämfört med år 2013. Också i övrigt är trenden när det gäller de finländska lärarnas tillfredsställelse sjunkande i TALIS (Taajamo & Puhakka 2019; Taajamo & Puhakka 2020).

Uppgifterna om lärarsituationen har samlats in av Statistikcentralen i samarbete med undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen och statistiken

gäller situationen 1.9.2019. Motsvarande insamling har tidigare gjorts åren 2002, 2005, 2008, 2010, 2013 och 2016. I utbildningsförvaltningens statistiktjänst Vipunen finns rapporter med mera information angående lärarsituationen. Därtill har resultaten presenterats i en artikelserie där en del specifikt behandlar den svenskspråkiga utbildningen (Westerholm 2020; Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen).

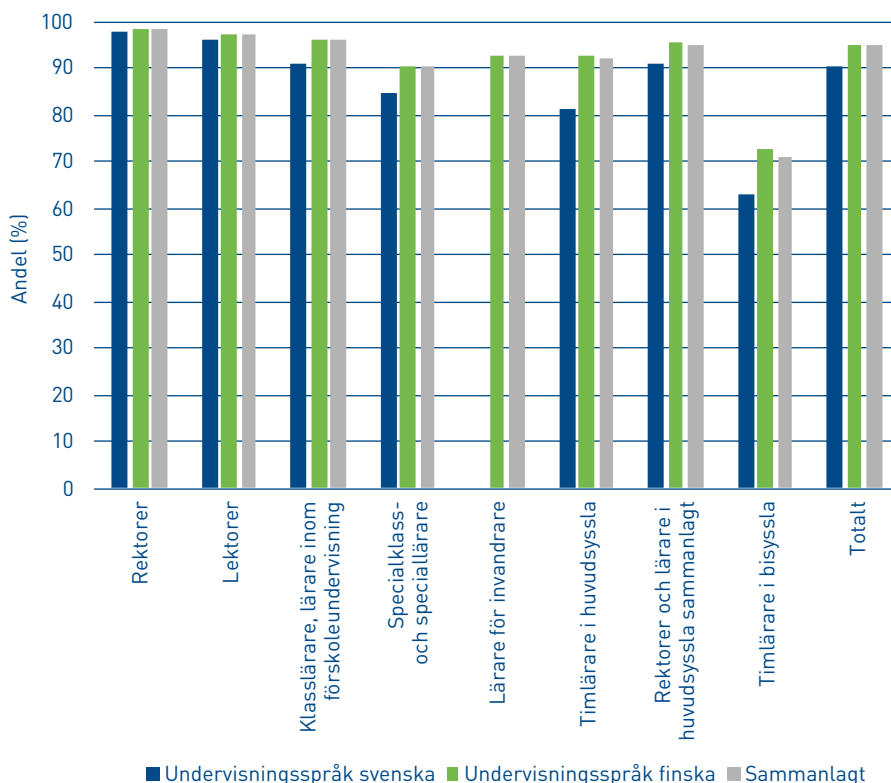
Alla skolor och lärare svarade inte på Statistikcentralens förfrågan år 2019 och statistiken är inte heltäckande. Redan år 2016 var svarsprocenten betydligt lägre än under tidigare insamlingar av lärarstatistik och svarsandelen minskade ytterligare år 2019. Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen var svarsfrekvensen 40 % och i hela landet 49 %. Som en följd av att svarsandelarna i insamlingen var relativt små presenteras statistiken huvudsakligen bara för de till antalet största grupperna av lärare. Då antalet lärare är litet, vilket ofta är fallet inom den svenskspråkiga utbildningen, blir en procentuell jämförelse ibland missvisande.

7.2 Allt större andel av lärarna behöriga

Lärarnas formella behörighet i Finland ligger sedan länge på en hög nivå och det här är en framgångsfaktor för utbildningen. Dessutom har lärarnas rörlighet inte konstaterats vara särskilt stor i jämförelse med andra yrken, till stor del säkert beroende på att den största delen av lärarna är nöjda med sitt arbete. Att lärarna trivs i arbetet och upplever att deras yrke uppskattas i samhället inverkar på hur länge de vill stanna kvar som lärare. Det inverkar också indirekt på hur attraktiv lärarutbildningen är och på i vilket utsträckning nytexaminerade söker sig till lärartjänster.

Totalt var 91 % av alla rektorer och lärare inom den svenskspråkiga utbildningen formellt behöriga för sin uppgift år 2019. I hela landet var upp till 95 % av rektorerna och lärarna behöriga. Andelen var den samma i fråga om rektorer och lärare i huvudsyssla och skillnaden var omkring 5 procentenheter beroende på undervisningsspråk (se tabell 7.1). Störst var skillnaderna framför allt i fråga om klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen, specialklass- och speciallärarna samt timplärarna i huvudsyssla. Med behörighet avses att rektorerna och lärarna har behörighet att sköta sina uppgifter enligt vad som definieras i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998).

FIGUR 7.1: DEN PROCENTUELLA ANDELEN FORMELLT BEHÖRIGA REKTORER OCH LÄRARE INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT TJÄNSTETYP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Åren 2010–2019 ökade andelen behöriga med till och med över 10 procentenheter inom den svenskspråkiga utbildningen. Störst är förändringen på längre sikt när det gäller timlärare i huvudsyssla samt specialklass- och speciallärarna. Enligt statistiken har andelen behöriga inte minskat inom någon av tjänstetyperna inom den svenskspråkiga utbildningen under tidsperioden 2010–2019.

Åren 2016–2019 ökade andelen behöriga med knappt 2 procentenheter och störst var förändringen när det gäller klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen samt timlärarna i huvudsyssla. Rektorerna och lektorerna hade den största andelen behöriga både i de svenskspråkiga skolorna och i hela landet år 2019. Trots att behörigheten har minskat något inom de här tjänstetyperna under de senaste tre åren så är fortfarande mellan 96 och 98 % av rektorerna och lektorerna behöriga.

Rektorerna och lektorerna är samtidigt de tjänstetyper som har den största andelen ordinarie anställda enligt insamlingen år 2019 – 89 % av rektorerna och 94 % av lektorerna var ordinarie anställda i hela landet. Minst andel ordinarie anställda fanns bland timlärarna där endast 61 % av timlärarna i huvudsyssla och 36 % av timlärarna i bisyssla var ordinarie anställda. Totalt 85 % av alla svarande hade ordinarie anställning och 15 % visstidsanställning.

7.3 Stor variation i ämneslärarnas behörighet

Inom många undervisningsämnen finns flera konkurrerande yrken, vilket leder till att det är svårt att uppskatta hur stor andel av de studerande som slutligen söker sig till en tjänst som ämneslärare. Därtill kommer utmaningen med att få tillräckligt många sökande till ämneslärarutbildningen. Inom den svenskspråkiga utbildningen kan man inte dra alltför långtgående slutsatser utifrån andelen behöriga, eftersom ämneslärarnas antal är litet i många undervisningsämnen. Samtidigt betyder det här också att ganska små insatser ibland kan leda till att andelen behöriga ökar markant inom ett undervisningsämne.

Av alla lektorer och timlärare i huvudsyssla var 92 % formellt behöriga inom den svenskspråkiga utbildningen och inom den finskspråkiga utbildningen var 96 % behöriga. Inom den svenskspråkiga utbildningen var alla lärare som svarade på enkäten och hade antingen modersmål och litteratur (svenska) eller det andra inhemska språket finska som sina huvudsakliga undervisningsämnen behöriga och i matematik var 92 % behöriga. Av lärarna i matematik och naturvetenskapliga ämnen, som fysik, kemi, geografi, biologi, miljö- och naturvetenskaper, var 91 % behöriga (se tabell 7.2). Andelen behöriga i till exempel fysik och historia var mindre år 2019 än år 2016 trots att behörigheten totalt sett har ökat en aning bland lektorerna och timlärarna i huvudsyssla.

Inom den finskspråkiga utbildningen var andelen behöriga lektorer och timlärare i huvudsyssla i engelska, det andra inhemska språket svenska och modersmål och litteratur (finska) omkring 98 %, medan behörigheten i matematik var en aning mindre eller 96 %. Av lärarna i matematik och naturvetenskapliga ämnen var 97 % behöriga.

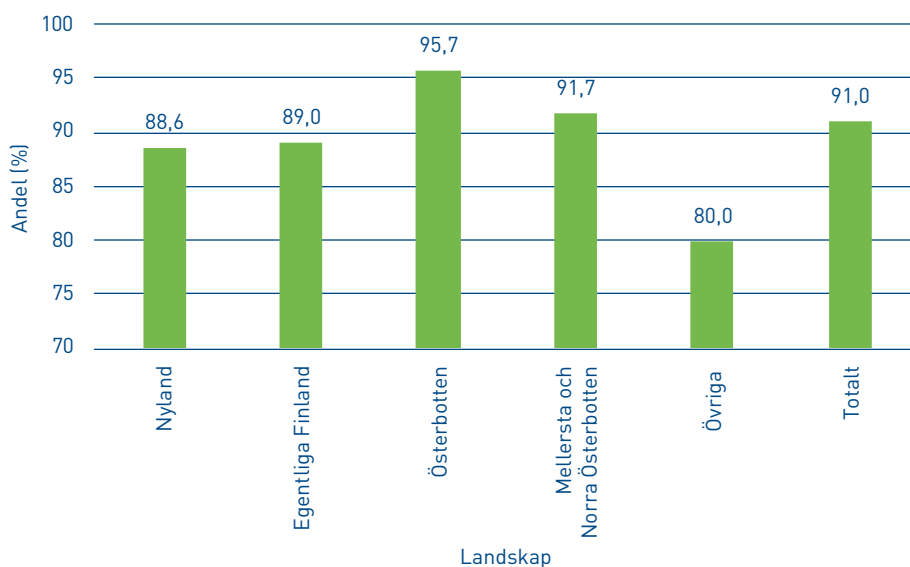
Att samtidigt betrakta ämneslärarsituationen inom den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen ger en tydligare helhetsbild. Enligt statistiken för lektorer och timlärare i huvudsyssla inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen framkommer att behörighetsgraden totalt sett var lägst i till exempel fysik, elev- och studiehandledning, musik och bildkonst, eftersom andelen behöriga i de här ämnena var 79–83 % (se tabell 7.3). I dagsläget kan man därtill se ett ökat behov av elev- och studiehandledning samt handledningskompetens till följd av aktuella reformer både inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen, men också

till följd av satsningar på kontinuerligt lärande och den utvidgade läroplikten. (Vesalainen m.fl. 2020; Oker-Blom 2021)

7.4 Lärarnas behörighet varierar regionalt

Andelen formellt behöriga *rektorer och lärare i huvudsyssla* var 91 % inom den svenskspråkiga utbildningen. Behörigheten varierade enligt landskap så att den största andelen behöriga fanns i Österbotten, medan andelen var betydligt mindre i Nyland och i Egentliga Finland. Inom den finskspråkiga utbildningen var andelen behöriga 95 % och Österbotten och Nyland var de landskap som hade minst andel behöriga, eftersom behörigheten där var 91 % respektive 93 %. (Se tabell 7.4)

FIGUR 7.2: DEN PROCENTUELLA ANDELEN FORMELLT BEHÖRIGA REKTORER OCH LÄRARE I HUVUDSYSSLA INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT LANDSKAP ÅR 2019.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Inom den svenskspråkiga utbildningen var totalt 91 % av *klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen* behöriga för sin uppgift. Den största andelen behöriga klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen, om man bortser från områden med mycket få lärare som undervisar på svenska, fanns i Österbotten med 97 % behöriga. I Nyland och Egentliga Finland var omkring 87 % behöriga. Det här kan ställas i relation till att andelen behöriga var ännu mindre eller omkring 80 % i Nyland och Egentliga Finland år 2016. De lärare inom

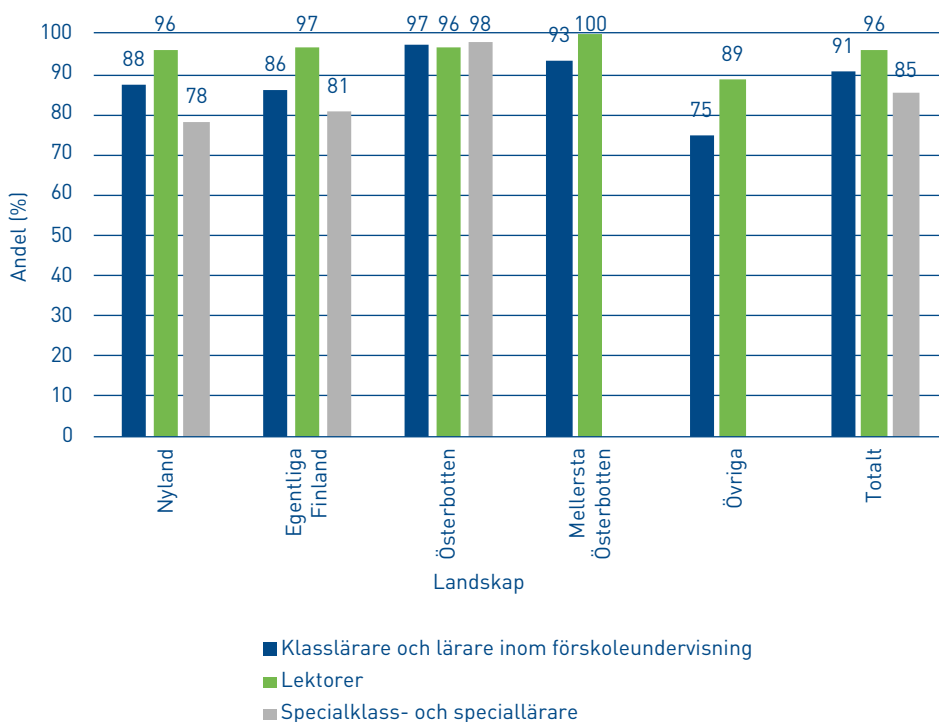
förskoleundervisningen, som undervisade i en skola inom den grundläggande utbildningen och som svarade på enkäten 2019 var endast 7 till antalet och alla var behöriga. (Se tabell 7.5)

Behörighetssituationen för klasslärarna och lärarna inom förskoleundervisningen var betydligt bättre inom den finskspråkiga utbildningen än inom den svenskspråkiga utbildningen – totalt en skillnad på nästan 6 procentenheter. Inom den finskspråkiga utbildningen var 96 % behöriga för sin uppgift och den lägsta behörighetsgraden regionalt sett fanns i Österbotten och Nyland där andelen behöriga var mellan 92 och 94 %.

Andelen behöriga *lektorer* var 96 % inom den svenskspråkiga utbildningen och 97 % inom den finskspråkiga utbildningen och också skillnaderna mellan landskapen var ganska små. Både i Österbotten och i Nyland var 96 % av lektorerna inom den svenskspråkiga utbildningen behöriga och i Egentliga Finland 97 % (se tabell 7.5). Andelen behöriga lektorer ökade kontinuerligt under perioden 2010–2016, men i insamlingen år 2019 var situationen i stort sett oförändrad från år 2016 med endast en liten minskning på 0,2 procentenheter.

Andelen formellt behöriga *specialklass- och speciallärare* var 85 % inom den svenskspråkiga och 91 % inom den finskspråkiga utbildningen. Inom den svenskspråkiga utbildningen var nästan alla de specialklass- och speciallärare som svarade på enkäten i Österbotten år 2019 behöriga. I Nyland var behörighetsgraden betydligt lägre och 78 %. Skillnaden mellan landskapen var ungefär den samma som år 2016. Också inom den finskspråkiga utbildningen hade Nyland den minsta andelen behöriga med 84 %. (Se tabell 7.5)

FIGUR 7.3: ANDEL FORMELLT BEHÖRIGA KLASSLÄRARE OCH LÄRARE INOM FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN, LEKTORER SAMT SPECIALKLASS- OCH SPECIALLÄRARE INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT LANDSKAP ÅR 2019.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

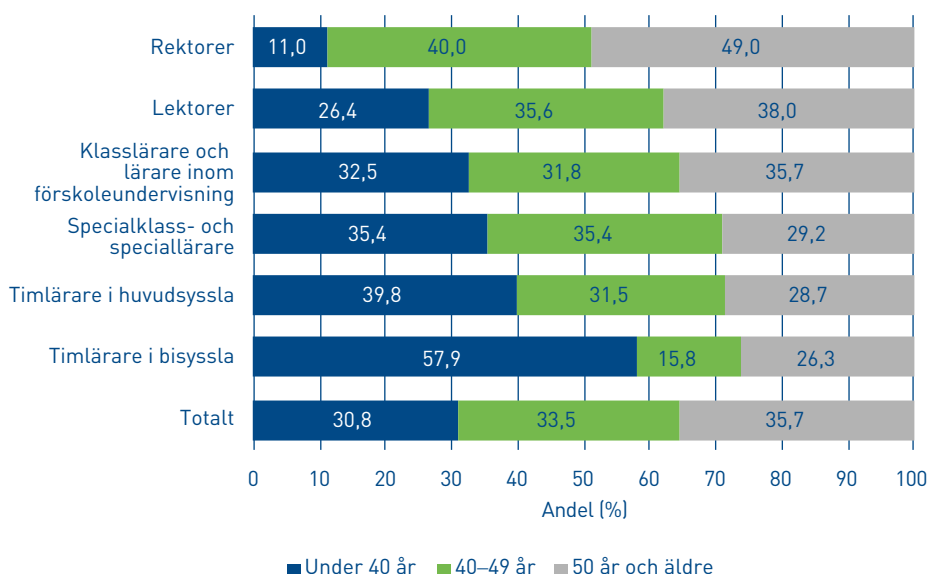
Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

7.5 Över en tredjedel av lärarna över 50 år

Åldersfördelningen inom lärarkåren har betydelse för skolans långsiktiga utveckling. De äldre lärarna har en yrkeskompetens som baserar sig på en lång arbetserfarenhet, medan de yngre lärarna har en utbildning som utgår från den senaste kunskapen och forskningen. Att följa upp åldersfördelningen bland lärarna är också en central åtgärd för att undvika lärarbrist och förbereda sig för de framtida behoven. Om åldersstrukturen tyder på att många lärare i ett visst ämne eller en viss tjänstetyp närmar sig pensionsåldern är det av stor betydelse att man reagerar i tid. Hur stor andel av lärarna som till exempel är 50 år eller äldre är därför en viktig signal. En ganska jämn åldersstruktur betyder också att pensionsavgången blir jämnare.

Åldersstrukturen för rektorerna och lärarna visar, liksom i tidigare kartläggningar, att den svenskspråkiga utbildningen har en yngre lärarkår och en något jämnare åldersfördelning än den finskspråkiga utbildningen. Av alla rektorer och lärare som deltog i insamlingen och som undervisade på svenska var 31 % under 40 år, medan 34 % var i ålderskategorin 40–49 år och 36 % var 50 år eller äldre. I de finskspråkiga skolorna var 26 % under 40 år, medan 33 % var 40–49 år och resten eller 41 % var 50 år eller äldre.

FIGUR 7.4: REKTORERNAS OCH LÄRARNAS PROCENTUELLA FÖRDELNING INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT ÅLDERSGRUPP OCH TJÄNSTETYP ÅR 2019.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Rektorerna och lärarna som var 50 år eller äldre utgjorde den största gruppen och lärarkåren har blivit äldre. Som helhet ökade andelen rektorer och lärare i huvudsyssla som är 50 år eller äldre med omkring 2 procentenheter både nationellt och inom den svenskspråkiga utbildningen mellan åren 2016 och 2019. Åldersfördelningen visar att framför allt rektorerna är 50 år eller äldre. Det här har också konstaterats vara vanligt i andra länder enligt internationella studier, som visar att rektorerna ofta har en högre medelålder än lärarna (TALIS 2018 Results). Också den största andelen lektorer samt klasslärare och lärare inom förskoleundervisningen fanns i samma ålderskategori år 2019 och andelen som är över 50 år har ökat med omkring 5 procentenheter inom den svenskspråkiga utbildningen sedan år 2016. Under samma tidsperiod har andelen rektorer samt specialklass- och speciallärare i samma ålderskategori minskat något. (Se tabell 7.6)

7.6 Kvinnorna fortfarande i stor majoritet

Personalen inom undervisningssektorn domineras fortsatt starkt av kvinnor, speciellt inom den grundläggande utbildningen. Både internationellt och i Finland har man redan tidigare kunnat konstatera att det speciellt i de lägre årskurserna är vanligast med kvinnliga lärare. Med en jämnare könsfördelning skulle skolorna tydligare förmedla betydelsen av jämställdhet.

Ingenting tyder ändå i nuläget på en jämnare könsfördelning bland lärarna i framtiden. Den största delen av sökande och antagna till både klasslärarutbildningen och utbildningen för lärare inom småbarnspedagogiken är kvinnor. De senaste åren har omkring 60–70 % av de sökande och av de antagna till klasslärarutbildningen och rentav 80–90 % av de sökande och antagna till utbildningen för lärare inom småbarnspedagogiken varit kvinnor.

Inom den grundläggande utbildningen är majoriteten av lärarna kvinnor och situationen är som helhet i stort sett den samma både i skolor med svenska som undervisningsspråk och i hela landet. Enligt uppgifterna för år 2019 var 79 % av lärarna inom den svenskspråkiga utbildningen kvinnor, medan den motsvarande andelen var 77 % år 2016. Inom de flesta tjänstetyperna har andelen kvinnor ökat sedan år 2016, förutom i fråga om specialklasslärarna och speciallärarna samt timlärarna i huvudsyssla. (Se tabell 7.7)

7.7 Hur aktiva är lärarna med att delta i fortbildning?

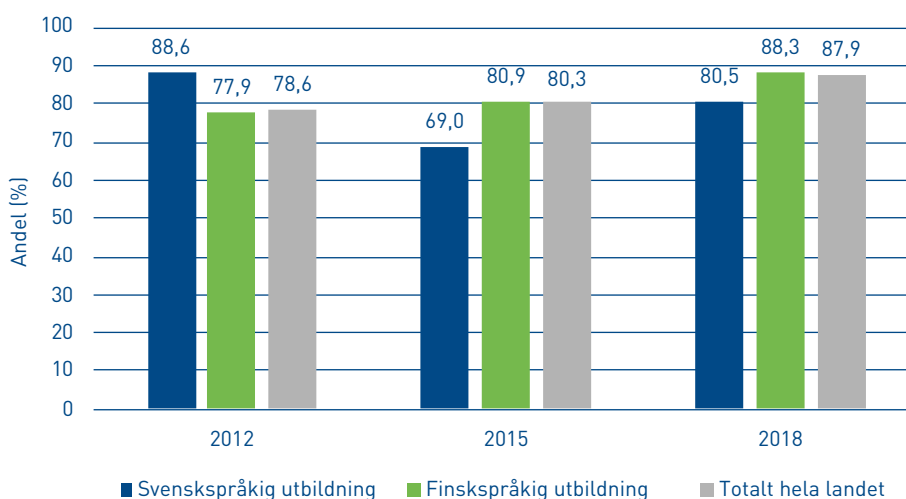
För att få en bild av hur ofta och i vilken omfattning som lärarna deltar i olika typer av fortbildning och vidareutbildning har uppgifter om lärarnas fortbildningsaktiviteter regelbundet samlats in. I insamlingen framgår deltagande i examensinriktad utbildning, utbildning som ger behörighet eller specialkompetens, personalutbildning som arrangeras av arbetsgivaren, frivillig utbildning som upprätthåller och kompletterar yrkeskompetensen och dessutom expertutbyte i Finland eller utomlands.

Nationellt sett deltog 88 % av de lärare inom den grundläggande utbildningen som svarade på enkäten i fortbildning år 2018. Inom den svenskspråkiga utbildningen var lärarnas fortbildningsaktivitet endast 80 %. Skillnaden i aktivitet mellan den svenskspråkiga och den finskspråkiga utbildningen var till och med 8 procentenheter. Mest aktiva inom den grundläggande utbildningen var rektorerna både inom den svenskspråkiga och den finskspråkiga utbildningen – i hela landet deltog 94 % och inom den svenskspråkiga utbildningen 88 % av rektorerna i fortbildning år 2018.

I de skolor som har svenska som undervisningsspråk var lärarnas fortbildningsaktivitet till och med 89 % år 2012, men endast 69 % år 2015. Minskningen från 2012 till 2015 var mycket stor, vilket var speciellt förvånande eftersom det år 2015

erbjöds stora mängder fortbildning i och med utarbetandet och implementeringen av de nya läroplansgrunderna. Mellan åren 2015 och 2018 har aktiviteten ändå ökat märkbart igen. Att lärarna inom den finskspråkiga utbildningen oftare deltog i fortbildning än lärarna inom den svenskspråkiga utbildningen gäller inte bara den grundläggande utbildningen utan också gymnasieutbildningen och den fria bildningen, men med undantag av yrkesutbildningen på andra stadiet. (Se också Oker-Blom 2021)

FIGUR 7.5: ANDELEN LÄRARE INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM HADE DELTAGIT I FORTBILDNING ELLER EXPERTUTBYTE ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2012, 2015 OCH 2018.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Med ett dagsverke avser man en arbetsinsats som motsvarar minst 6 timmar och tillfällen som var kortare än 3 timmar beaktades överhuvudtaget inte i insamlingen. Inom den grundläggande utbildningen använde lärarna mest tid på fortbildning som hade som målsättning att uppdatera och komplettera yrkeskompetensen och kunnandet, det vill säga sådan fortbildning som ofta är på eget initiativ och egen fritid, som ordnas av ämnesföreningar och fackorganisationer eller som finansieras av staten eller regionförvaltningsverket. Näst mest tid använde lärarna till behörighetsgivande fortbildning, som till exempel pedagogiska studier, och nästan lika mycket tid gick till personalutbildning som anordnades av arbetsgivarna.

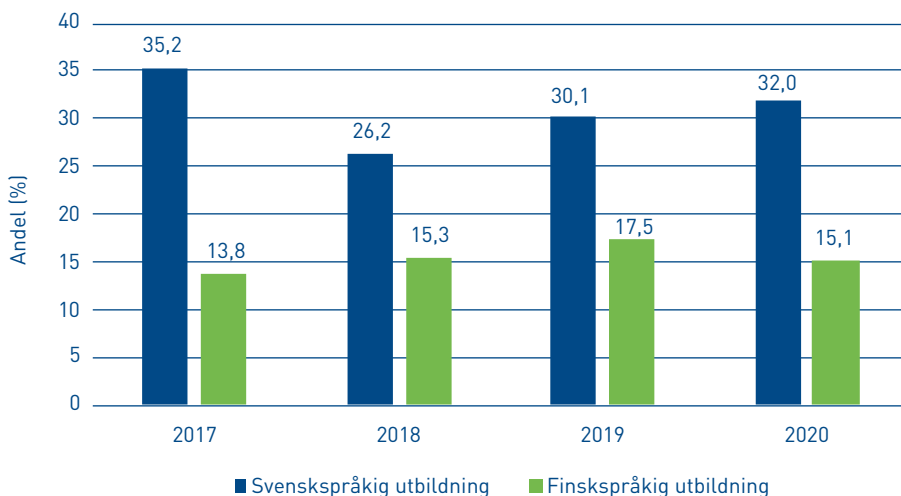
För drygt 30 % av lärarna inom den grundläggande utbildningen hade en individuell utbildnings- och utvecklingsplan utarbetats och fastställts år 2018, vilket är en stor minskning sedan år 2015 då andelen var 39 %. (Kola-Torvinen & Kumpulainen 2020)

7.8 Sökande till svenskspråkig lärarutbildning

Tillgången på lärare påverkas bland annat av lärarutbildningens attraktionskraft. I internationell jämförelse är den finländska lärarutbildningen fortfarande populär och attraktiv för de sökande, vilket betyder att man kan välja de mest lämpliga och motiverade för läraryrket till lärarutbildningen. Enligt en undersökning som har gjorts är de effektivaste sätten att öka lärarutbildningens attraktionskraft att trygga förutsättningarna för pedagogernas och lärarnas arbete, stärka den professionella autonomin och se till att utbildningsnivån är hög. (Heikkinen m.fl. 2020)

Från och med år 2016 ordnas klasslärarutbildning på svenska både vid Åbo Akademi och vid Helsingfors universitet. Av statistiken från den gemensamma ansökan till högskolor framgår att den svenskspråkiga klasslärarutbildningen de senaste åren har haft omkring 330–370 sökande och omkring 25–35 % av de sökande har antagits (se tabell 7.8). Andelen antagna av de sökande var 32 % år 2020. Det att både Åbo Akademi och Helsingfors universitet numera ordnar klasslärarutbildning innebär att antalet sökande, men framför allt antalet antagna, har ökat och de senaste åren har det varit en aning lättare att komma in till en svenskspråkig klasslärarutbildning. Det är lättare att komma in på en klasslärarutbildning på svenska än på finska där endast omkring 15 % av de sökande antas.

FIGUR 7.6: ANDELEN ANTAGNA AV DE SÖKANDE TILL KLASSLÄRAR-UTBILDNING ENLIGT UTBILDNINGENS SPRÅK ÅREN 2017–2020.

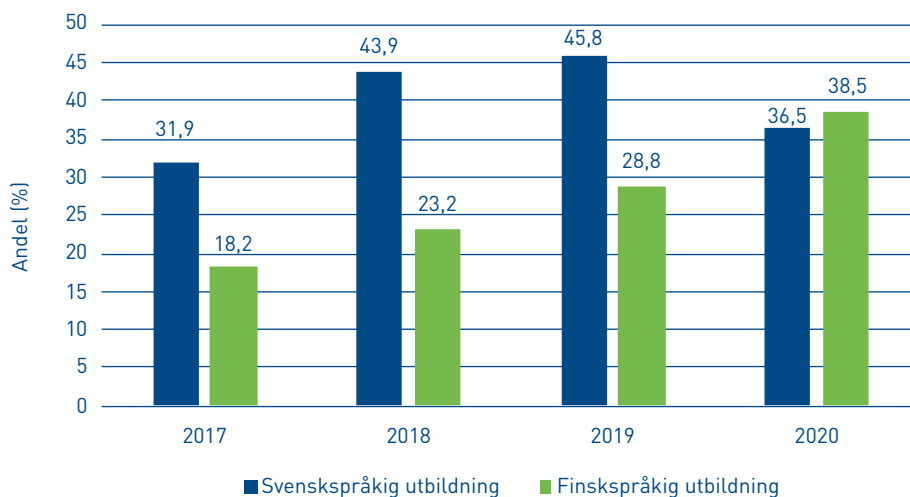

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Omkring 70 % av de sökande år 2020 sökte till klasslärarutbildningen vid Åbo Akademi och resten till Helsingfors universitet. Det var lättare att komma in till utbildningen i Vasa (Åbo Akademi). I hela landet tar största delen av de som antas till utbildningen emot sin plats och år 2020 tog 95 % av de antagna inom den svenskspråkiga klasslärarutbildningen emot sin plats. Medan totalt 117 studerande antogs till klasslärarutbildningen år 2020 tog 111 studerande emot sin studieplats – alla antagna vid Åbo Akademi tog emot sin studieplats. (Se tabell 7.10)

Den svenskspråkiga utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik ordnas sedan år 2011 av både Åbo Akademi och Helsingfors universitet. Antalet sökande till utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik (barnträdgårdslärarutbildningen) minskade från och med 2015 och de senaste åren har det varit omkring 180–200 sökande. Andelen antagna av de sökande var 37 % år 2020, vilket betyder att det var lite svårare att komma in till utbildningen i jämförelse med åren 2018 och 2019 (se tabell 7.9). Tidigare har det varit betydligt lättare att komma in på en utbildning för lärare inom småbarnspedagogik på svenska än på finska, men år 2020 var situationen i stort sett den samma oberoende av utbildningens språk.

FIGUR 7.7: ANDELEN ANTAGNA AV DE SÖKANDE TILL UTBILDNINGEN FÖR LÄRARE INOM SMÅBARNSPEDAGOGIK ENLIGT UTBILDNINGENS SPRÅK ÅREN 2017–2020.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Omkring 60 % av de sökande år 2020 sökte till utbildning för lärare inom småbarnspedagogik vid Åbo Akademi och resten till Helsingfors universitet. Det var bara en aning lättare att komma in till utbildningen i Vasa (Åbo Akademi). Största delen av de antagna tar emot sin studieplats och år 2020 tog 91 % av de antagna till en svenskspråkig utbildning för lärare inom småbarnspedagogik emot sin plats. Medan totalt 69 studerande antogs till utbildningen för lärare inom småbarnspedagogik år 2020 tog 63 studerande emot sin studieplats. (Se tabell 7.10)

Den svenskspråkiga utbildningen för speciallärare ordnas endast vid Åbo Akademi och utbildningen har haft 120–145 sökande de senaste åren – år 2020 var antalet sökande 144. Det var lättare att komma in på den svenskspråkiga speciallärarutbildningen år 2020 jämfört med tidigare år. Av de sökande antogs 27 % år 2020 jämfört med 21–22 % åren 2017–2019. Medan 39 av de sökande antogs till utbildningen år 2020 tog 36 emot sin studieplats. (Karhu 2020)

Det har inte varit möjligt att söka till en svenskspråkig utbildning för elev- och studiehandledare genom en separat ansökan på många år. Sedan hösten 2019 har studerande vid Åbo Akademi haft möjlighet att avlägga studier i studiehandledning som biämne. Behovet av studiehandledning och handledningskompetens har ökat till följd av reformerna inom yrkesutbildningen, gymnasielagen, det kontinuerliga lärandet och i fortsättningen också den utvidgade läroplikten. Det här är utmanande speciellt för den svenskspråkiga utbildningen, eftersom andelen behöriga elev- och studiehandledare redan nu är endast 80–83 %.

Bilagor

TABELL 7.1: ANDELEN FORMELLT BEHÖRIGA REKTORER OCH LÄRARE INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT TJÄNSTETYP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2010, 2013, 2016 OCH 2019.

Tjänstetyp	Andelen behöriga lärare för uppgiften av de lärare som deltog i enkäten														
	Undervisningsspråk svenska					Undervisningsspråk finska 1)					Sammanlagt				
	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	För-ändring 2016–2019 %-enheter	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	För-ändring 2016–2019 %-enheter	2010 %	2013 %	2016 %	2019 %	För-ändring 2016–2019 %-enheter
Rektorer	96,8	96,0	99,2	98,0	-1,2	98,8	96,0	98,7	98,3	-0,4	98,6	96,0	98,7	98,3	-0,4
Lektorer	88,1	94,0	96,3	96,1	-0,2	96,1	96,5	98,9	97,5	-1,4	95,6	96,4	98,7	97,4	-1,3
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	88,4	87,4	89,2	90,9	1,7	95,7	94,5	96,7	96,5	-0,2	95,2	94,0	96,3	96,1	-0,2
Specialklass- och speciallärare	74,8	78,9	84,2	85,1	0,9	76,1	78,3	86,7	90,6	3,9	76,1	78,3	86,6	90,4	3,8
Lärare för invandrare			87,5		-	76,7	80,3	84,5	92,9	8,4	77,2	80,9	84,7	92,9	8,2
Timlärare i huvudsyssla	48,4	48,3	78,7	81,5	2,8	71,2	72,8	90,2	92,8	2,6	69,2	70,9	89,5	92,1	2,6
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	81,2	82,7	90,3	91,0	0,7	90,5	90,4	95,3	95,5	0,2	89,9	89,9	95,0	95,2	0,2
Timlärare i bisyssla	26,1	16,3	46,2	63,2	17,0	36,9	38,3	63,0	72,9	9,9	35,2	35,0	60,2	71,4	11,2
Totalt	78,9	79,2	89,0	90,6	1,6	89,6	89,3	95,1	95,4	0,3	88,9	88,7	94,7	95,1	0,4

1) Omfattar undervisning på finska, finska/svenska, engelska, samiska och övriga språk. I tabellen ingår inte kategorin övriga eller okända.

Svarsprocenten i hela landet 2010: grundläggande utbildning 91,0 %,

Svarsprocenten i hela landet 2013: grundläggande utbildning 88,0 %,

Svarsprocenten i hela landet 2016: grundläggande utbildning 66,3 %.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.2: ANTAL OCH ANDEL FORMELLT BEHÖRIGA LEKTORER OCH TIMLÄRARE I HUVUDSYSSLA INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT DET HUVUDSAKLIGA UNDERVISNINGSSÄMNET ÅR 2019.

Det huvudsakliga undervisningsämnet	Undervisningsspråk svenska		
	Antal lektorer och timlärare i huvudsyssla som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften	
		Antal	Andel (%)
Modersmål och litteratur, modersmålet svenska	32	32	100,0
Det andra inhemska språket finska (undervisningsspråk svenska)	34	34	100,0
Engelska	24	23	95,8
Tyska	4	...	...
Franska	5	...	...
Matematik	62	57	91,9
Fysik	7	5	71,4
Kemi	10	9	90,0
Geografi	3	...	...
Biologi	23	22	95,7
Religion, evangelisk-luthersk	8	8	100,0
Historia	18	16	88,9
Samhällslära	9	9	100,0
Elev- och studiehandledning	20	16	80,0
Musik	14	11	78,6
Bildkonst	12	9	75,0
Gymnastik	19	17	89,5
Hälsokunskap	5	...	...
Slöjd	22	21	95,5
Huslig ekonomi	18	18	100,0
Övriga eller uppgift saknas	17	13	76,5
Totalt	366	336	91,8

Undervisningsämnena med mycket få lärare enligt enkäten ingår i gruppen Övriga eller uppgift saknas.

... Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.3: ANTAL OCH ANDEL FORMELLT BEHÖRIGA LEKTORER OCH TIMLÄRARE I HUVUDSYSSLA INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN OCH GYMNASIEUTBILDNINGEN ENLIGT LÄRARENS HUVUDSAKLIGA UTBILDNINGSFÖRM OCH HUVUDSAKLIGA UNDERVISNINGSSÄMNE ÅR 2019.

Det huvudsakliga undervisningsämnet	Undervisningsspråk svenska		
	Antal lektorer och timlärare i huvudsyssla som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften	
		Antal	Andel [%]
Modersmål och litteratur, modersmålet svenska	48	48	100,0
Det andra inhemska språket finska (undervisningsspråk svenska)	49	48	98,0
Engelska	40	38	95,0
Tyska	9	9	100,0
Franska	6	6	100,0
Matematik	92	85	92,4
Fysik	12	10	83,3
Kemi	17	16	94,1
Geografi	6	6	100,0
Biologi	37	35	94,6
Religion, evangelisk-luthersk	11	11	100,0
Historia	30	27	90,0
Samhällslära	17	17	100,0
Elev- och studiehandledning	30	25	83,3
Musik	14	11	78,6
Bildkonst	14	11	78,6
Gymnastik	24	22	91,7
Slöjd	22	21	95,5
Huslig ekonomi	18	18	100,0
Psykologi	8	8	100,0
Övriga eller uppgift saknas	30	25	83,3
Totalt	534	497	93,1

Undervisningsämnena med mycket få lärare enligt enkäten ingår i gruppen Övriga eller uppgift saknas.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: gymnasieutbildning 47,5 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.4: ANTAL OCH ANDEL FORMELLT BEHÖRIGA REKTORER OCH LÄRARE I HUVUDSYSSLA INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT LANDSKAP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Landskap	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska 1)		Sammanlagt	
	Antal rektorer och lärare i huvudsyssla som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften [%]	Antal rektorer och lärare i huvudsyssla som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften [%]	Antal rektorer och lärare i huvudsyssla som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften [%]
Nyland	553	88,6	5 393	92,9	5 946	92,5
Egentliga Finland	127	89,0	1 706	97,0	1 833	96,5
Satakunta	9	77,8	843	97,3	852	97,1
Egentliga Tavastland			664	96,4	664	96,4
Birkaland	10	90,0	1 971	97,2	1 981	97,1
Päijänne-Tavastland	...	...	734	95,8	736	95,7
Kymmenedalen	6	66,7	493	95,3	499	95,0
Södra Karelen			390	94,6	390	94,6
Södra Savolax			555	95,9	555	95,9
Norra Savolax			973	96,5	973	96,5
Norra Karelen			674	97,2	674	97,2
Mellersta Finland	...	...	1 249	97,5	1 252	97,5
Södra Österbotten			837	95,6	837	95,6
Österbotten	417	95,7	326	91,4	743	93,8
Mellersta Österbotten	29	93,1	292	96,9	321	96,6
Norra Österbotten	7	85,7	2 036	96,5	2 043	96,5
Kajanaland			330	95,5	330	95,5
Lapland			750	95,9	750	95,9
Okänt	...	...	36	91,7	41	90,2
Totalt	1 168	91,0	20 252	95,5	21 420	95,2

1) Omfattar undervisning på finska, finska/svenska, engelska, samiska och övriga språk.

... Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.5: ANTAL OCH ANDEL FORMELLT BEHÖRIGA KLASSLÄRARE OCH LÄRARE INOM FÖRSKOLEUNDERVISNINGEN, LEKTORER SAMT SPECIALKLASS- OCH SPECIALLÄRARE INOM DEN SVENSKSPRÅKIGA GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT LANDSKAP ÅR 2019.

Landskap	Undervisningsspråk svenska								
	Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning			Lektorer			Specialklass- och speciallärare		
	Antal som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften		Antal som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften		Antal som deltog i enkäten	Formellt behöriga att sköta uppgiften	
		Antal	Andel (%)		Antal	Andel (%)		Antal	Andel (%)
Nyland	243	213	87,7	131	126	96,2	86	67	77,9
Egentliga Finland	51	44	86,3	29	28	96,6	21	17	81,0
Österbotten	212	206	97,2	83	80	96,4	49	48	98,0
Mellersta Österbotten	15	14	93,3	6	6	100,0	...	...	...
Övriga landskap	20	15	75,0	9	8	88,9	...	...	...
Totalt	541	492	90,9	258	248	96,1	161	137	85,1

... Uppgiften anges ej p.g.a. bestämmelser om integritetsskydd.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistikjänst.

TABELL 7.6: ANDELEN REKTORER OCH LÄRARE I HUVUDSYSSLA INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN SOM ÄR 50 ÅR ELLER ÄLDRE ENLIGT TJÄNSTETYP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2016 OCH 2019.

Tjänstetyp	Andelen rektorer och lärare i huvudsyssla inom den grundläggande utbildningen som är 50 år eller äldre								
	Undervisningsspråk svenska			Undervisningsspråk finska 1)			Sammanlagt		
	2016 %	2019 %	Förändring 2016–2019 %-enheter	2016 %	2019 %	Förändring 2016–2019 %-enheter	2016 %	2019 %	Förändring 2016–2019 %-enheter
Rektorer	55,1	49,0	-6,1	60,5	62,9	2,4	60,0	61,7	1,7
Lektorer	33,1	38,0	4,9	41,3	42,2	0,8	40,9	42,0	1,1
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	30,2	35,7	5,4	36,7	39,5	2,8	36,4	39,2	2,8
Specialklass- och speciallärare	31,5	29,2	-2,3	42,2	43,6	1,5	41,7	43,0	1,3
Lärare för invandrare	37,5			25,0	21,4	-3,6	25,6	21,4	-4,2
Timlärare i huvudsyssla	29,4	28,7	-0,7	23,7	23,6	0,0	24,0	23,9	-0,1
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	33,4	35,8	2,4	38,8	40,8	2,0	38,6	40,5	1,9

1) Omfattar undervisning på finska, finska/svenska, engelska, samiska och övriga språk.

Svarsprocenten i hela landet 2016: grundläggande utbildning 66,3 %.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.7: ANDELEN KVINNOR BLAND REKTORER OCH LÄRARE INOM DEN GRUNDLÄGGANDE UTBILDNINGEN ENLIGT TJÄNSTETYP OCH UNDERVISNINGSSPRÅK ÅR 2019.

Tjänstetyp	Undervisningsspråk svenska		Undervisningsspråk finska 1)		Sammanlagt	
	Antal rektorer och lärare som deltog i enkäten	Varav kvinnor (%)	Antal rektorer och lärare som deltog i enkäten	Varav kvinnor (%)	Antal rektorer och lärare som deltog i enkäten	Varav kvinnor (%)
Rektorer	100	66,0 %	1 112	51,2 %	1 212	52,4 %
Lektorer	258	70,5 %	5 421	76,2 %	5 679	76,0 %
Klasslärare och lärare inom förskoleundervisning	541	82,3 %	8 405	78,7 %	8 946	78,9 %
Specialklass- och speciallärare	161	90,1 %	3 551	85,8 %	3 712	86,0 %
Lärare för invandrare	-	-	28	100,0 %	28	100,0 %
Timlärare i huvudsyssla	108	72,2 %	1 735	77,3 %	1 843	77,0 %
Rektorer och lärare i huvudsyssla sammanlagt	1 168	78,4 %	20 252	77,7 %	21 420	77,7 %
Timlärare i bisyssla	19	84,2 %	107	75,7 %	126	77,0 %
Totalt	1 187	78,5 %	20 359	77,7 %	21 546	77,7 %

1) Omfattar undervisning på finska, finska/svenska, engelska, samiska och övriga språk.

I tabellen ingår inte kategorin övriga eller okända.

Svarsprocenten i hela landet 2019: grundläggande utbildning 49,2 %.

Svarsprocenten inom den svenskspråkiga utbildningen 2019: grundläggande utbildning 40,3 %.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.8: SÖKANDE OCH ANTAGNA TILL SVENSKSPRÅKIG KLASSLÄRARUTBILDNING ÅREN 2007–2020.

År	Svenskspråkig utbildning		
	Sökande	Antagna	
	Antal	Antal	Andel av de sökande (%)
2007	214	76	35,5 %
2008	207	96	46,4 %
2009	242	80	33,1 %
2010	323	84	26,0 %
2011	343	84	24,5 %
2012	358	95	26,5 %
2013	413	96	23,2 %
2015	290	70	24,1 %
2016	474	120	25,3 %
2017	324	114	35,2 %
2018	366	96	26,2 %
2019	369	111	30,1 %
2020	366	117	32,0 %

Uppgifterna för år 2014 saknas från tidsserien, eftersom ansökningsprocessen då övergick till ett nytt system. Omfattar både gemensam och separat antagning.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.9: SÖKANDE OCH ANTAGNA TILL SVENSKSPRÅKIG UTBILDNING FÖR LÄRARE INOM SMÅBARNSPEDAGOGIKEN (BARNTRÄDGÅRDSLÄRARE) ÅREN 2007–2020.

År	Svenskspråkig utbildning		
	Sökande	Antagna	
	Antal	Antal	Andel av de sökande (%)
2007	83	52	62,7 %
2008	84	41	48,8 %
2009	96	53	55,2 %
2010	142	72	50,7 %
2011	270	91	33,7 %
2012	244	91	37,3 %
2013	242	70	28,9 %
2015	175	57	32,6 %
2016	186	48	25,8 %
2017	141	45	31,9 %
2018	198	87	43,9 %
2019	177	81	45,8 %
2020	189	69	36,5 %

Uppgifterna för år 2014 saknas från tidsserien, eftersom ansökningsprocessen då övergick till ett nytt system. Omfattar både gemensam och separat antagning.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

TABELL 7.10: ANTAL SÖKANDE, ANTAGNA OCH DE SOM TAR EMOT SIN PLATS INOM GEMENSAM ANSÖKAN TILL SVENSKSPRÅKIG KLASSLÄRARUTBILDNING OCH UTBILDNING FÖR LÄRARE INOM SMÅBARNSPEDAGOGIK ÅREN 2018–2020.

	2018				2019				2020			
	Sökande 1)	Antagna 1)	Andel antagna av de sökande	Har tagit emot sin studieplats 2)	Sökande 1)	Antagna 1)	Andel antagna av de sökande	Har tagit emot sin studieplats 2)	Sökande 1)	Antagna 1)	Andel antagna av de sökande	Har tagit emot sin studieplats 2)
	Antal	Antal	(%)	Antal	Antal	Antal	(%)	Antal	Antal	Antal	(%)	Antal
Lärare inom småbarns-pedagogik / Åbo Akademi	120	60	50,0 %	57	120	48	40,0 %	45	114	39	34,2 %	36
Lärare inom småbarnspeda-gogik / Helsing-fors universitet	87	30	34,5 %	27	69	33	47,8 %	30	93	30	32,3 %	24
Utbildning för lärare inom småbarnspeda-gogik samman-lagt 3)	198	87	43,9 %	84	177	81	45,8 %	75	189	69	36,5 %	63
Klasslärare / Åbo Akademi	225	54	24,0 %	54	240	69	28,8 %	63	249	72	28,9 %	72
Klasslärare / Helsingfors universitet	192	42	21,9 %	42	201	42	20,9 %	39	195	45	23,1 %	39
Utbildning för klasslärare sammanlagt 3)	366	96	26,2 %	93	369	111	30,1 %	105	366	117	32,0 %	111

1) Samma person som sökande och antagen kan finnas med på flera rader, men endast en gång på varje rad.

2) Under en termin kan man endast ta emot en studieplats. Samma person förekommer bara en gång i kolumnen.

3) Samma person finns med bara en gång.

Källa: Statistikcentralen – Vipunen - utbildningsförvaltningens statistiktjänst.

Källor

Förordning om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (14.12.1998/986). Finlex. [Förordning om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet](#)

Heikkinen, Hannu, Utriainen, Jukka, Markkanen, Ilona, Pennanen, Matti, Taajamo, Matti & Tynjälä, Päivi (2020). Opettajankoulutuksen vetovoima. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:26. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Opettajankoulutuksen vetovoima](#)

Karhu, Pirjo (2020). Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Hakeminen opettajankoulutukseen. Raportit ja selvitykset 2020:20. Opetushallitus. [Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Hakeminen opettajankoulutukseen](#)

Kola-Torvinen, Pia & Kumpulainen, Timo (2020). Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen, asiantuntijavaihtoon sekä työelämäjaksoille. Raportit ja selvitykset 2020:21. Opetushallitus. [Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Opettajien osallistuminen jatko- ja täydennyskoulutukseen, asiantuntijavaihtoon sekä työelämäjaksoille](#)

Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen. Utbildningsstyrelsen. [Lägesöversikt över den svenskspråkiga utbildningen](#)

Lärare 2020. Statistikmeddelande Utbildning 2020:2. Ålands statistik- och utredningsbyrå ÅSUB. [Lärare 2020](#)

Oker-Blom, Gun (2021). Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:9. Undervisnings- och kulturministeriet. [Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder](#)

Taajamo, Matti & Puhakka, Eija (2019). Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus TALIS 2018. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 ensituloksia, osa 1. Raportit ja selvitykset 2019:8. Opetushallitus. [Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus TALIS 2018. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 ensituloksia, osa 1](#)

Taajamo, Matti & Puhakka, Eija (2020). Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus TALIS 2018. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 ensituloksia, osa 2. Raportit ja selvitykset 2020:18. Opetushallitus. [Opetuksen ja oppimisen kansainvälinen tutkimus TALIS 2018. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 ensituloksia, osa 2](#)

TALIS 2018 Results (Volume I). Teachers and school leaders as lifelong learners. OECD. [TALIS 2018 Results \(Volume I\)](#)

Vesalainen, Marjo, Vahtivuori-Hänninen, Sanna och Töytäri, Aija (2020). Lärarna och rektorerna i Finland 2019: Lärarbehovet nu och i framtiden. Rapporter och utredningar 2020:22b. Utbildningsstyrelsen. [Lärarna och rektorerna i Finland 2019: Lärarbehovet nu och i framtiden](#)

Westerholm, Annika (2020). Lärarna och rektorerna i Finland 2019. Rapporter och utredningar 2020:14. Utbildningsstyrelsen. [Lärarna och rektorerna i Finland 2019](#)

Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst.
[Vipunen – utbildningsförvaltningens statistiktjänst](#)

8 UTVÄRDERINGAR AV LÄRRESULTAT

- Språkkunskaperna i engelska, tyska och franska är i genomsnitt bättre i svenskspråkiga skolor än i finskspråkiga enligt utvärderingarna. Tendensen i realämnena har varit den motsatta.
- Skillnaderna mellan regionerna brukar vanligtvis vara små i de flesta ämnena.
- I de svenskspråkiga skolorna har de elever som inte talar finska hemma, klart bättre kunskaper i finska i sådana kommuner där majoritetsspråket är finska än i kommuner där majoritetsspråket är svenska.
- Nybörjarnas grundkunskaper varierar framför allt på individnivå i årskurs 1. Två tredjedelar av eleverna i de svenskspråkiga skolorna kan redan läsa på ord- eller meningsnivå.
- Eleverna trivs överlag i den svenskspråkiga skolan: i årskurs 3 trivs 93 % och i årskurs 8 trivs 76 % av eleverna ganska eller väldigt bra.

Svenskspråkiga skolor har under den senaste tioårsperioden deltagit i ett stort antal nationella utvärderingar. Den här artikeln tar fasta på information som utvärderingarna har gett om den svenskspråkiga grundläggande utbildningen under perioden 2010–2019. Tyngdpunkten ligger i första hand på lärresultaten i olika ämnen i årskurs 9, men även andra årskurser och utvärderingar berörs. Texten är uppbyggd kring olika jämlikhetsaspekter som utvärderingarna av lärresultat belyser, till exempel undervisningsspråk, kön, region, språkmiljö och föräldrarnas utbildningsbakgrund.

Sedan år 2014 genomförs utvärderingarna av Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, som är en självständig statlig myndighet med ansvar för att utvärdera utbildning på olika nivåer i utbildningssystemet. En del av de utvärderingar som behandlas i texten har genomförts före år 2014 vid Utbildningsstyrelsen, resten vid NCU. De principer som utvärderingarna bygger på är ändå desamma.

Utgångspunkten för mätningarna är de nationella läroplansgrunderna. Avsikten är att utvärderingarna ska visa i vilken mån eleverna uppnår de mål för kunskaper och färdigheter som anges i läroplansgrunderna. De flesta utvärderingar som genomförts under den senaste tioårsperioden bygger på läroplansgrunderna från år 2004. De nya läroplansgrunderna trädde i kraft år 2016. Efter det har ännu bara ett litet antal utvärderingar genomförts.

8.1 Skillnader i resultat mellan svenska och finska skolor

Sedan 2010 har sampelbaserade utvärderingar av lärresultat genomförts i nästan alla ämnen som undervisas i grundskolans högre årskurser. De uppgifter som ingår i utvärderingarna är vanligen helt identiska i svenska och finska skolor, vilket gör en jämförelse möjlig. Tabell 8.1 ger en grov bild av de genomsnittliga resultaten för svenskspråkiga skolor i förhållande till finskspråkiga skolor. Alla ämnen utom de som inte är helt jämförbara på uppgiftsnivå finns med i tabellen. Årtalet anger när materialet samlades in bland niondeklassarna.

TABELL 8.1: JÄMFÖRELSE MELLAN SVENSKSPRÅKIGA OCH FINSKSPRÅKIGA SKOLORS LÄRRESULTAT I NATIONELLA UTVÄRDERINGAR ÅREN 2010–2018.

Utvärderade läroämnen	Årskurs	År	Deltagarna i svenska skolor på lägre nivå än i finska skolor	Deltagarna i svenska skolor på samma nivå som i finska skolor	Deltagarna i svenska skolor på högre nivå än i finska skolor
Musik	9	2010		x	
Bildkonst	9	2010		x	
Slöjd	9	2010		x	
Gymnastik	9	2010	x (teoridel)	x (kondition och rörelsebehärskning)	
Matematik	9	2011		x	
Biologi	9	2011	x		
Geografi	9	2011	x		
Fysik	9	2011	x		
Kemi	9	2011	x		
Historia	9	2011	x		
Samhällslära	9	2011	x		
Matematik	9	2012		x	
Engelska (A-lärokursen)	9	2013			x
Franska (B-lärokursen)	9	2013			x
Tyska (B-lärokursen)	9	2013			x
Ryska (B-lärokursen) *	9	2013			
Hälsokunskap	9	2013	x		
Hustlig ekonomi	9	2014	x (teoridel)	x (praktiska uppgifter)	
Matematik	9	2015		x	
Modersmål & matematik	1	2018		x	
Engelska (A-lärokursen)	7	2018			x

*relevantalet för litet för en jämförelse.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering.

Tabellen visar att kunskaperna och färdigheterna i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna under de senaste tio åren har legat på samma nivå i matematik och oftast också i konst- och färdighetsämnen. I alla andra läroämnen finns statistiskt signifikanta skillnader mellan de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna. I biologi, geografi, fysik och kemi har resultaten varit lägre i de svenskspråkiga skolorna. Samma skillnad mellan svenskspråkiga och finskspråkiga skolor syns även i naturvetenskapliga ämnen i PISA-studien, till exempel i den senaste mätningen 2018. Elevernas kunskaper har också varit svagare i historia, samhällslära och hälsokunskap. (Kärnä m.fl. 2012; Ouakrim-Soivio m.fl. 2012) Elevernas kunskaper i främmande språk har däremot varit bättre i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga skolorna. Det här har framgått i två utvärderingar i engelska och i utvärderingar i franska och tyska. (Härmälä m.fl. 2014)

I de tre senaste matematikutvärderingarna i årskurs 9 har elevernas kunskaper legat på samma nivå som i finskspråkiga skolor. År 2015 hade de svenskspråkiga skolornas elever endast signifikant svagare resultat i innehållsområdet geometri och över huvud taget i huvudräkningsuppgifterna. I problemlösning nådde de däremot signifikant bättre resultat än eleverna i de finskspråkiga skolorna. (Julin m.fl. 2016)

Det är skäl att notera att det är fråga om signifikanta skillnader i tabellen ovan. Det betyder att det finns en skillnad i materialet som inte beror på slumpen. Signifikanstestningen ger ändå inte en bild av hur betydelsefull skillnaden är.

8.2 Skillnader i resultat mellan flickor och pojkar

Elevernas kön är en faktor som ofta har kastat ljus över resultatspridningen i utvärderingarna. I de ovan nämnda utvärderingarna under perioden 2010–2019 fanns stora likheter i fråga om könsskillnader i svenska och finska skolor.

Under de senaste tio åren har flickorna i de svenskspråkiga skolorna visat signifikant bättre kunskaper än pojkarna i nästan alla ämnen, exempelvis i modersmål och litteratur, biologi, samhällslära, musik, bildkonst, tyska och franska. Endast i utvärderingarna i geografi, kemi, historia och matematik har flickorna och pojkarna legat på ungefär samma kunskapsnivå. Också i till exempel engelska har skillnaderna varit mycket små. Fysik är det enda ämnet där pojkarna i genomsnitt har haft ett bättre resultat än flickorna.

Den som gör en djupdykning i NCU:s rapporter hittar den största skillnaden mellan flickors och pojkars resultat i ämnet modersmål och litteratur. Den senaste utvärderingen från år 2019 visade att skillnaden mellan flickors och pojkars resultat i årskurs 9 varierade mellan skolorna och särskilt inom regionerna. Den största skillnaden fanns inom regionen Västra och Inre Finland.

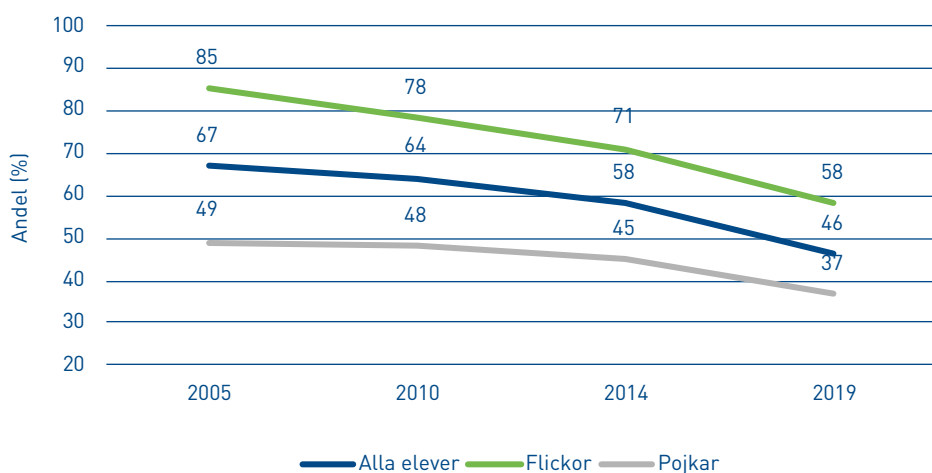
Där var flickornas resultat i genomsnitt över ett vitsord bättre än pojkarnas resultat. Könsskillnaden var statistiskt signifikant och mycket stor till sin effektstorlek. (Hellgren m.fl. 2020)

Särskilt skillnaden mellan flickors och pojkars skrivkompetens har varit iögonfallande. Den stora skillnaden mellan flickors och pojkars skrivkompetens innebär i praktiken att den könsskillnad som förekommer i andra ämnen där god skrivförmåga ofta behövs kan, förutom med brister i ämneskunskaperna, ha att göra med brister i skrivförmågan och antagligen också i läsförmågan.

När läsuppgifter har ingått i modersmålsutvärderingarna har flickorna alltid haft ett bättre resultat, vilket ligger i linje med resultaten i de internationella studierna (såsom i PISA 2018). Det är ändå så att könsskillnaden i läsuppgifter alltid har varit mindre än motsvarande skillnad i skrivuppgifterna. Det här innebär att många pojkars bristande skrivförmåga kan betecknas som ett minst lika stort problem som bristerna i läsförmåga. Problematiken är liknande i modersmålet finska i de finskspråkiga skolorna.

En variabel som har ett tydligt samband med elevernas läs- och skrivförmåga är deras bokläsning på fritiden. Flickorna läser klart mer än pojkarna på fritiden. År 2019 läste 58 % av flickorna och 37 % av pojkarna minst en bok på sin fritid varje månad. Figur 8.1 visar hur andelen niondeklassare som läser minst en bok per månad har varit på nedåtgående sedan år 2005. Andelen elever som inte alls läser har ökat betydligt, samtidigt som andelen storläsare har minskat en aning. (Hellgren m.fl. 2020)

FIGUR 8.1: BOKLÄSNINGEN ÅREN 2005–2019. ANDELEN ELEVER I ÅRSKURS 9 SOM LÄSER MINST EN BOK (ANNAN ÄN LÄROBOK) PER MÅNAD.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Hellgren m.fl. 2020.

Sambandet mellan läsning på fritiden och goda kunskaper syns i alla modersmålsutvärderingar som har genomförts i de svenskspråkiga skolorna. Det här sambandet har upptäckts redan vid skolstarten i årskurs 1 (Silverström m.fl. 2020; Ukkola m.fl. 2020). Förstaklassare som på fritiden hade sysslat med läsning eller lyssnat på texter med eller utan vuxnas handledning hade år 2018 ett bättre utgångsläge i modersmål och litteratur och dessutom i matematik då de började skolan. (Silverström m.fl. 2020) I den senaste utvärderingen i årskurs 9 hade intresset för studierna i svenska och litteratur och inställningen till ämnet det starkaste sambandet med lärresultaten av alla de bakgrundsvariabler som undersöktes. (Hellgren m.fl. 2020)

8.3 Vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund

Vårdnadshavarnas utbildningsbakgrund har ett klart samband med elevernas skolframgång. Vårdnadshavarna har till exempel genom sin utbildningsbakgrund olika möjlighet att stödja och uppmuntra barnen i fråga om hemuppgifter. Deras utbildningsbakgrund har kartlagts i utvärderingarna av lärresultat från och med år 2011. I de första omgångarna fick eleverna ange om deras mamma och pappa hade avlagt studentexamen; senare har ännu mer specifika frågor ställts.

Den senaste utvärderingen i **matematik** i årskurs 9 visade bland annat att de svenskspråkiga skolornas elever vars föräldrar hade yrkesskolbakgrund nådde 38 % av de poäng som de skulle ha kunnat få. Elever med föräldrar som hade högskoleutbildning nådde 48 % av poängen. (Julin m.fl. 2016)

TABELL 8.2: NIONDEKLASSARES RESULTAT I MATEMATIK I DE SVENSKSPRÅKIGA SKOLORNA JÄMFÖRT MED ALLA ELEVER I DE DELTAGANDE SKOLORNA ENLIGT FÖRÄLDRARNAS HÖGSTA UTBILDNING (LÖSNINGSANDEL I %).

Föräldrarnas högsta utbildning i de svenska skolorna i samplet	Medeltal i matematik-uppgifterna i de svenska skolorna i samplet (%)	Föräldrarnas högsta utbildning i alla skolor i samplet	Medeltal i matematik-uppgifterna i alla skolor i samplet (%)
Grundskola (n = 6)	35,5	Grundskola (n = 64)	29,1
Yrkesskola (n = 103)	37,7	Yrkesskola (n = 1249)	36,7
Gymnasium (n = 72)	38,0	Gymnasium (n = 691)	39,3
Högskola (n = 243)	47,6	Högskola (n = 2174)	48,7

Informationen har samlats in år 2015.
 Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Julin m.fl. 2016.

Material som samlats in bland niondeklassare år 2019 i utvärderingen i modersmålet **svenska och litteratur** visade att moderns utbildningsnivå är tydligare kopplad till elevens resultat än faderns. Resultaten steg tydligare i förhållande till moderns utbildningsnivå. (Hellgren m.fl. 2020) Analysen av det

tidigare modersmålsmaterialet från år 2014 visade också ett samband mellan vårdnadshavarnas utbildning och lärresultaten. Det här sambandet var av större betydelse än exempelvis graden av användningen av svenska i hemmet, som inte hade någon nämnvärd korrelation med elevernas resultat. (Silverström m.fl. 2015)

8.4 Regioner och språkmiljöer

De nationella utvärderingarna av lärresultat visar att de regionala skillnaderna sällan är speciellt anmärkningsvärda i Finland. NCU använder de finländska regionförvaltningsområdena som utgångspunkt för regionala analyser. I de flesta läroämnena har de regionala skillnaderna varit rätt små, förutom i läroämnet finska i de svenskspråkiga skolorna.

8.4.1 Matematik

Eleverna från de svenskspråkiga skolorna utgör vanligen 5–10 % av det nationella samplet som tas ut för en nationell utvärdering i ett visst läroämne. De största elevgrupperna finns i Södra Finland och i Västra och Inre Finland. Västra och Inre Finland innefattar Österbotten och områden i mellersta Finland, såsom Tammerfors. Med Sydvästra Finland avses skolorna i Åboland och Björneborg. Åland har inte ingått i det nationella samplet.

Följande tabell visar elevernas kunskaper i matematik i de svenska skolorna enligt region. Inga skillnader mellan regionerna var statistiskt signifikanta år 2015. Elevantalet i Norra Finland var litet, vilket betyder att enskilda elevers resultat påverkar hela resultatet i ganska hög grad. (Julin m.fl. 2016)

TABELL 8.3: NIONDEKLASSARES RESULTAT I MATEMATIK I SVENSKSPRÅKIGA SKOLOR JÄMFÖRT MED ALLA ELEVER I DE DELTAGANDE SKOLORNA I REGIONEN ENLIGT REGIONFÖRVALTNINGSOMRÅDE (LÖSNINGSANDEL I %).

Antal elever i de svenska skolorna i samplet enligt region	Medeltal i matematikuppgifterna i de svenska skolorna i samplet (%)	Antal elever i alla skolor i samplet enligt region	Medeltal i matematikuppgifterna i alla skolor i samplet (%)
Södra Finland (n = 197)	43,7	Södra Finland (n = 1 503)	43,3
Västra och Inre Finland (n = 160)	42,5	Västra och Inre Finland (n = 951)	43,0
Sydvästra Finland (n = 81)	45,4	Sydvästra Finland (n = 676)	46,5
Norra Finland (n = 16)	49,2	Norra Finland (n = 506)	42,0
Alla (n = 454)	43,8	Alla (n = 4 393)	43,1

Informationen har samlats in år 2015.
Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Julin m.fl. 2016.

8.4.2 Svenska och litteratur

Liksom i matematik har det inte förekommit klara skillnader mellan regionerna i modersmålet svenska i de svenskspråkiga skolorna. År 2019 upptäcktes inte några regionala skillnader alls i fråga om det totala resultatet, men tydliga skillnader *inom* regionerna. Ytterligheterna var flickorna i städerna och pojkarna på landsbygden. De största skillnaderna mellan flickors och pojkars kunskaper fanns i svenskspråkiga kommuner där mer än två tredjedelar av invånarna har svenska som modersmål. De här kommunerna ligger vanligen på landsbygden. Även om skillnaden mellan flickornas och pojkarnas resultat var stor i genomsnitt, är det skäl att notera att skillnaden varierade mellan skolorna. (Hellgren m.fl. 2020) Inte heller år 2014 var regionen en betydande bakgrundsfaktor. Men en jämförelse av olika slags kommuner visade att skillnaden mellan flickors och pojkars skrivresultat var iögonfallande stor i landsbygdskommuner. (Silverström 2015)

Under närmare tjugo år har eleverna i de svenskspråkiga skolorna och deras användning av svenska utanför skolan kartlagts med hjälp av samma bakgrundsfrågor. De elever som använder ett annat språk än svenska utanför skolan utgör en stor andel till exempel i Södra Finland och i städer. Sammantaget brukar de elever som talar enbart svenska med sin familj utgöra ungefär hälften av deltagarna i modersmålsutvärderingarna. Det finns också rätt stora elevgrupper som talar lika mycket svenska som ett annat språk eller mest svenska med familjen.

De analyser som genom åren har gjorts av sambandet mellan elevernas modersmålskunskaper och deras användning av svenska i hemmet pekar alla i samma riktning. Skillnaderna mellan elevgrupper som använder svenska i olika hög grad har vanligen varit små. (Se till exempel Silverström 2015)

Också den senaste rapporten visade att skillnaderna i kunskaperna mellan dem som talar enbart svenska med familjen och dem som talar lika mycket svenska som ett annat språk är mycket små. Graden av användningen av svenska i familjen, eller i vardagen utanför skolan, ger inte en entydig förklaring till de skillnader som finns i elevernas läroresultat. Jämfört med andra variabler där förklaringsgraden till och med kan överstiga 20 % är det här en variabel av mindre betydelse. (Hellgren m.fl. 2020)

8.4.3 Finska

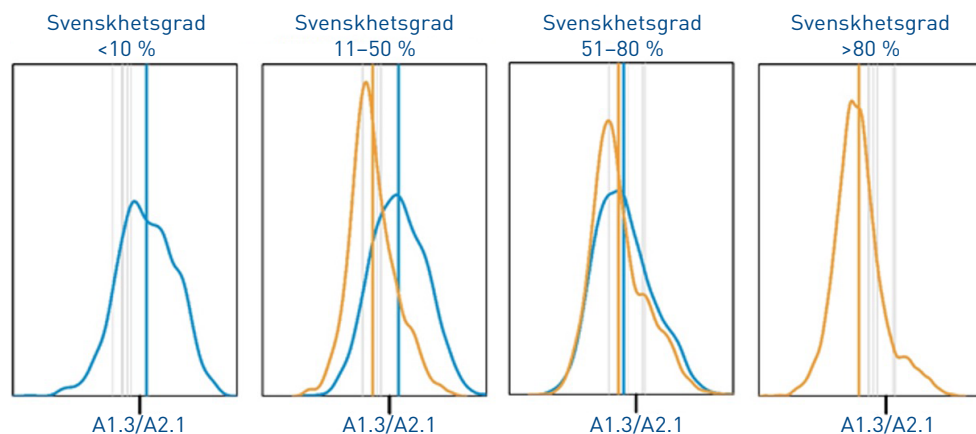
I läroämnet finska finns ett färskt material från årskurs 6. Så gott som alla de svenskspråkiga skolorna deltog i en utvärdering våren 2018. Utvärderingen i A-finska gällde två lärokurser, A-finska som andra inhemskt språk för elever från svenskspråkiga hem och modersmålsinriktad finska (mofi) för elever från tvåspråkiga (svenska–finska) hem.

A-finska (andra inhemskt språk)

I A-finska, som gäller elever som inte talar finska hemma, kan man se att kommunens språkprofil (svenskhetsgrad) har ett starkt samband med resultatet. I lärokursen följer skillnaderna i resultaten tydligt kommunens språkprofil. I de kommuner där majoritetsspråket är finska har eleverna ett bättre resultat än i de kommuner där majoritetsspråket är svenska. Detta framkom särskilt i tolkningsuppgifterna och i den skriftliga produktionen. Elevernas muntliga färdigheter var utmärkta. I läsförståelse framkom de största skillnaderna mellan kommuner med olika språkprofil.

I figur 8.2 visas resultatet i läsförståelse i A-finska i form av en spridningskurva. Den blå linjen står för Södra Finland och den gula för Västra och Inre Finland. I varje bild har nivån för goda kunskaper (A2.1) markerats. Det lodräta strecket visar det genomsnittliga resultatet för eleverna i den egna kommunprofilen. De ljusa lodräta strecken i bakgrunden visar det genomsnittliga resultatet i de andra kommunprofilerna. De svaga resultaten ligger till vänster, de starka till höger. I de mer finskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad <10 % och 11–50 %) nådde mer än hälften av eleverna nivån för goda kunskaper, men i de mer svenskspråkiga kommunerna (svenskhetsgrad >80 % och 51–80 %) nådde knappt en femtedel av eleverna nivån för goda kunskaper. (Åkerlund m.fl. 2019)

FIGUR 8.2: RESULTAT I LÄSFÖRSTÅELSE I LÄROKURSEN A-FINSKA I ÅRSKURS 6 ÅR 2019.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Åkerlund m.fl. 2019.

Modersmålsinriktad finska

I den modersmålsinriktade lärokursen mofi är skillnaderna i resultaten mellan kommuner med olika språkprofiler mindre. En jämförelse av de genomsnittliga resultaten för Södra Finland, Västra och Inre Finland och språköskolor visade att de mest finskspråkiga kommunerna hade liknade resultat i alla de tre regionerna. I de mer svenskspråkiga kommunerna (med 51–80 % svenskspråkiga invånare) hade eleverna i Södra Finland samt i Västra och Inre Finland ungefär samma resultat i hörförståelse och läsförståelse. De största regionala skillnaderna fanns i muntlig och skriftlig produktion. (Åkerlund m.fl. 2019)

Bakgrundsvariabler som hade samband med kunskaper i finska

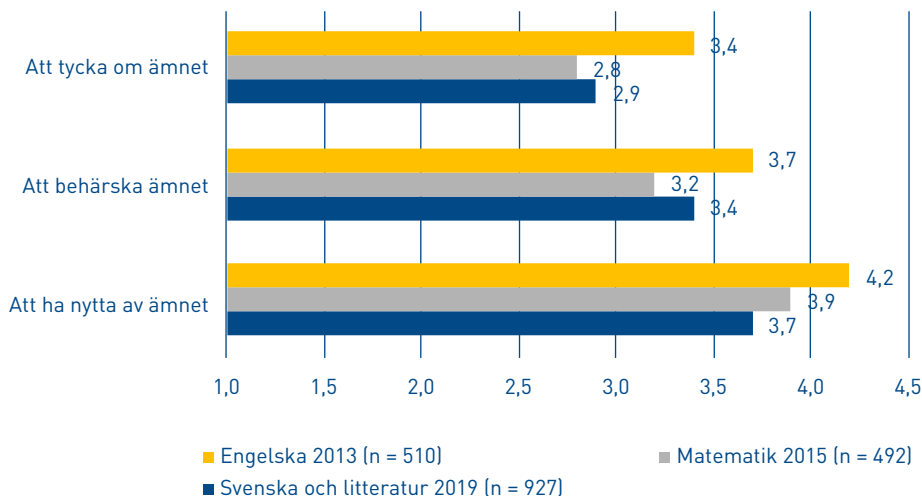
Då man jämför resultaten med olika bakgrundsvariabler kan man se att kommunens språkprofil har stor betydelse. I analyserna av lärokursen för A-finska framgick att användning av finska på fritiden har ett statistiskt signifikant samband med elevernas prestationer i utvärderingen. Ju mer eleven använder finska på fritiden, desto bättre resultat har eleven i utvärderingen. I Södra Finland finns många finskspråkiga kommuner och eleverna talar därför oftare finska på fritiden med sina vänner och i samband med sina hobbyer än sjätteklassisterna i Västra och Inre Finland. Även i modersmålsinriktad finska kunde man se att ju svenskspråkigare en kommun är, desto mindre använder eleverna finska på fritiden. (Åkerlund m.fl. 2019)

8.5 Attityder

Ett återkommande inslag i utvärderingarna är den attitydmätning som visar elevernas inställning till ett läroämne. Mätinstrumentet omfattar femton påståenden som är konstruerade så att elevernas inställning till olika ämnen kan jämföras. I figur 8.3 jämförs attityder till ämnena engelska, matematik och svenska och litteratur bland elever i årskurs 9 i svenskspråkiga skolor. Mest positiv är elevernas inställning till engelska. Eleverna uppfattar att de har nytta av och behärskar engelska, samtidigt som de också tycker ganska bra om ämnet.

Eleverna ligger däremot under genomsnittet 3,0 (= neutral inställning) både i svenska och litteratur och i matematik i fråga om att tycka om läroämnet. Eleverna tycker alltså i genomsnitt inte lika bra om svenska och litteratur samt matematik, som de tycker om engelska. Iögonfallande är också att eleverna inte uppfattar att svenska och litteratur är lika nyttigt som matematik och engelska.

FIGUR 8.3: ELEVERNAS ATTITYDER TILL ENGELSKA (A-LÄROKURSEN), MATEMATIK OCH SVENSKA OCH LITTERATUR I ÅRSKURS 9 I DE SVENSKSPRÅKIGA SKOLORNA.

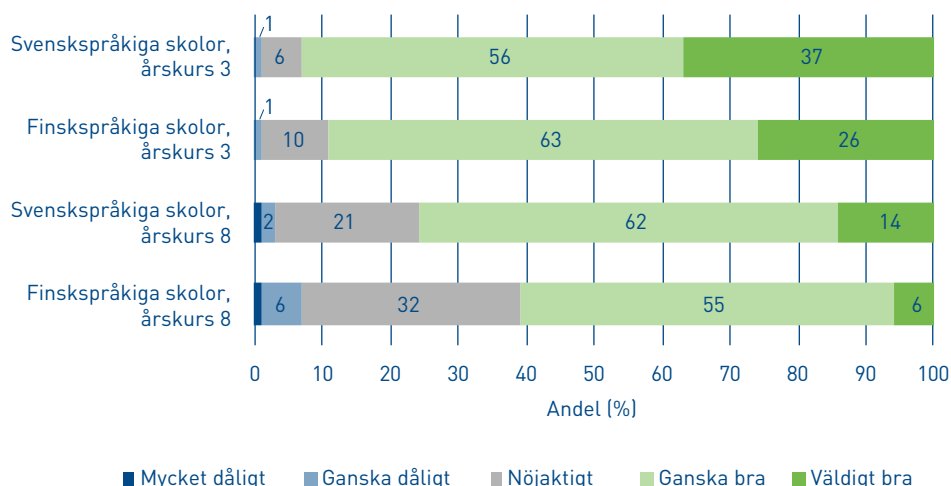
Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Härmälä m.fl. 2014, Hellgren m.fl. 2020 och Julin m.fl. 2016.

8.6 Skoltrivsel

Flera olika utvärderingar har innehållit frågor om skoltrivsel och informationen från olika källor tyder på att skoltrivseln är något bättre i svenska skolor. Orsakerna framgår inte av utvärderingarna, men vissa bakomliggande faktorer är relativt uppenbara. Svenska skolor är till exempel ofta mindre än finska skolor, vilket kan ha betydelse för sammanhållningen. Också svenskheten i sig själv kan vara en sammanhållande faktor, eftersom skolan är en plats där man har möjlighet att tala svenska.

I en bred temautvärdering av trygga lärmiljöer och arbetsro i den grundläggande utbildningen (Julin m.fl. 2018) uppgav 76 % av eleverna i årskurs 8 i svenska skolor att de trivs ganska bra eller väldigt bra i skolan mot 62 % i de finska skolorna. I årskurs 3 trivdes nästan alla elever i svenska skolor ganska eller väldigt bra (se figur 8.4). Också den longitudinella mätningen i årskurs 1 visar att de som börjar i svensk skola är positiva till skolgång. (Silverström m.fl. 2020)

FIGUR 8.4: DEN PROCENTUELLA FÖRDELNINGEN AV ELEVERNAS SVAR OM SKOLTRIVSEL I DE SVENSK- OCH FINSPRÅKIGA SKOLORNA.

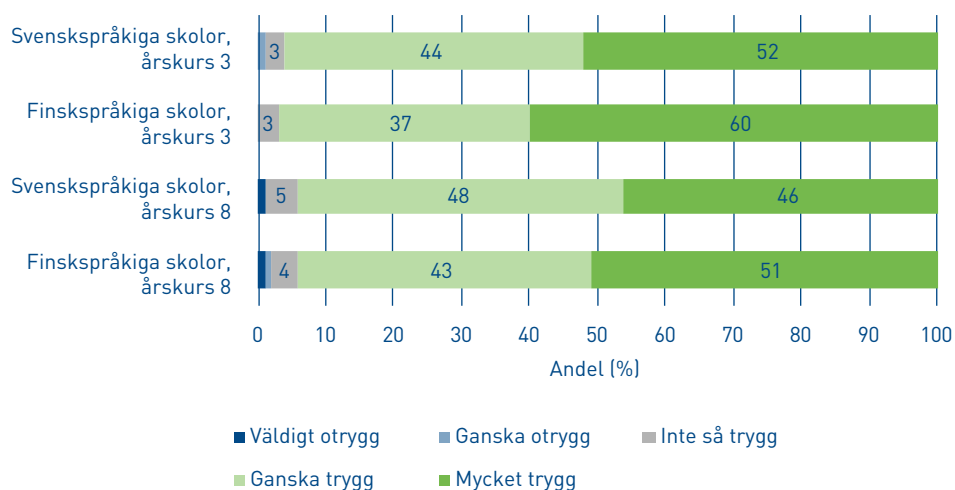

N = 5 242 elever i årskurs 3, 8 121 elever i årskurs 8. Eleverna med svenska som modersmål utgör 6–7 % av materialet.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Julin m.fl. 2018.

I fråga om tryggheten visar resultaten att många känner sig ganska eller mycket trygga i skolan. Andelen elever som känner sig mycket trygga i skolan är något mindre i svenska skolor. Svaren i figur 8.5 nedan är bildade utgående från tre frågor: *Hur trygg känner du dig på lektionerna? Hur trygg känner du dig på rasterna? Hur trygg känner du dig på skolvägen?*

FIGUR 8.5: DEN PROCENTUELLA FÖRDELNINGEN AV ELEVERNAS SVAR OM SKOLTRYGGHET I DE SVENSK- OCH FINSPRÅKIGA SKOLORNA.

N = 5 242 elever i årskurs 3, 8 121 elever i årskurs 8. Eleverna med svenska som modersmål utgör 6–7 % av materialet.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Julin m.fl. 2018.

I samma utvärdering (Julin m.fl. 2018) upplevde 43 % av lärarna i de svenskspråkiga skolorna att de aldrig sett någon bli mobbad. I de finskspråkiga skolorna var motsvarande andel 23 %. Nästan 5 % av eleverna i årskurs 3 i de finskspråkiga skolorna upplevde att de blev mobbade varje dag eller oftare än en gång per vecka. Motsvarande andel i de svenskspråkiga skolorna var 2 %.

Lärarna i årskurserna 7–9 i de svenskspråkiga skolorna upplevde färre störningar och problemsituationer än lärarna i de finskspråkiga skolorna. Men däremot upplevde lärarna som undervisade i årskurserna 1–6 i de svenskspråkiga skolorna oftare störningar i arbetet i klassen än sina kolleger i de finskspråkiga skolorna. Det framkom inga skillnader enligt undervisningsspråk i fråga om användningen av våld i skolorna. (Julin m.fl. 2018)

8.7 De yngre eleverna i den grundläggande utbildningen

NCU har på senare år även ägnat sig åt en del utvärderingar i årskurserna 1–6. En helt finlandssvensk temautvärdering om hur två- och flerspråkigheten hanteras genomfördes 2017–2018. Den visar att utmaningarna med elevernas språkbakgrund varierar mycket beroende på kommunernas språkprofil och resurser. Utvärderingen vittnar om lokala utmaningar vad gäller stöd för svenskfinskt tvåspråkiga elever, en grupp som på många orter är stor, men på andra väldigt liten. Det är också paradoxalt att en del av utmaningarna beror på att mängden elever i behov av resurser och stöd kan vara väldigt liten. Det kan vara svårt att få fram resurser för att ordna exempelvis undervisning i svenska som andraspråk eller modersmålsinriktad finska för enstaka elever i en skola. Det här innebär att stödet till olika elevgrupper inte fungerar optimalt och att elevernas möjligheter inte är likvärdiga i alla de svenskspråkiga skolorna. (Hellgren m.fl. 2019)

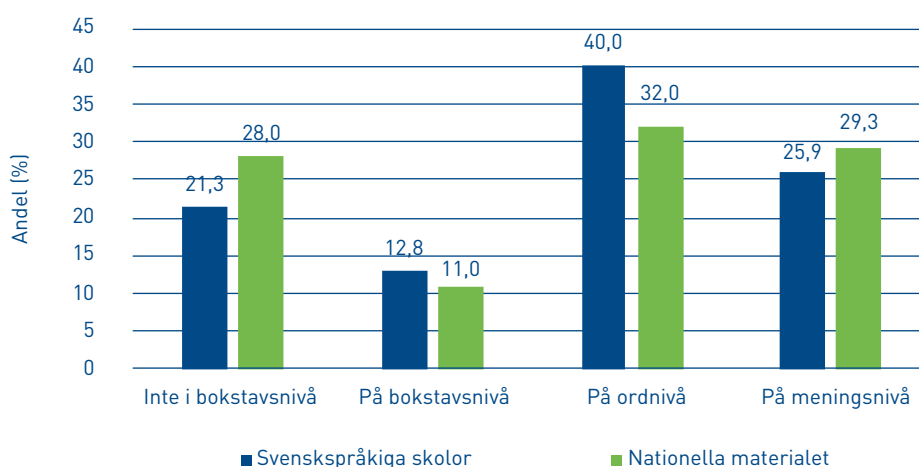
Ett annat utvärderingsprojekt som gäller yngre elever följer upp samma elevers utveckling under hela skolgången. I de svenskspråkiga skolorna deltog 868 elever som började i årskurs 1 hösten 2018 i detta longitudinella projekt. Vid den första mätningen kartlades vad eleverna kunde då de började i årskurs 1 och uppgifterna gällde utgångsläget i modersmål och matematik. Totalt ingick 7 770 elever i det nationella samplet. (Silverström m.fl. 2020)

Vid skolstarten låg eleverna i de svenskspråkiga skolorna i genomsnitt på samma nivå som eleverna i de finskspråkiga skolorna både i uppgifterna i modersmål och matematik. Utvärderingen visade på en stor individuell variation, medan skillnaderna mellan till exempel region, kön och kommutyp var rätt små både nationellt och i de svenskspråkiga skolorna. Analyserna av det finlandssvenska materialet visade bland annat att pojkarna hade ett signifikant bättre utgångsläge än flickorna i matematik, medan situationen var den omvända

i modersmål och litteratur. Båda skillnaderna var ändå små till sin betydelse. I modersmålet är det uppenbart att skillnaden mellan flickors och pojkars utgångsläge i början av årskurs 1 är mycket mindre än skillnaden i årskurs 9.

Två tredjedelar av de elever som började i svensk skola kunde läsa på ord- eller meningsnivå då de började i årskurs 1 (figur 8.6). Elever som följde lärokursen svenska som andraspråk hade ett svagare utgångsläge vid skolstarten än övriga elever, men de var få i samplet för de svenskspråkiga skolorna. Den andra mätningen i projektet har genomförts i årskurs 3 hösten 2020 med samma elever.

FIGUR 8.6: LÄSFÖRMÅGAN VID SKOLSTARTEN I ÅRSKURS 1 I SVENSKSPRÅKIGA SKOLOR OCH I DET NATIONELLA MATERIALET.

Källa: Nationella centret för utbildningsutvärdering. Silverström m.fl. 2020.

8.8 Ett longitudinellt perspektiv i matematik

Det longitudinella utvärderingsprojekt som nämndes tidigare i samband med mätningen i årskurs 1 är inte det första i sitt slag. Elevernas kunskapsutveckling i matematik har tidigare utvärderats under åren 2005–2015. De elever som deltog är nu unga vuxna och har lämnat andra stadiets utbildningar för flera år sedan. (Metsämuuronen 2017)

Utvärderingen visade hur de finländska elevernas matematikkunskaper utvecklades från årskurs 2 till andra stadiet. Eleverna deltog vid fyra tillfällen i mätningar som gällde deras matematikkunskaper. De svenskspråkiga skolornas resultat i den avslutande mätningen på andra stadiet var anmärkningsvärt, eftersom samma elevgrupp låg klart efter den motsvarande elevgruppen i de

finskspråkiga skolorna i årskurs 6. I det finska materialet avvek de elever som senare valde lång lärokurs i matematik på gymnasiet mycket tidigt från de övriga eleverna. I de svenskspråkiga skolorna kunde man först i årskurs 6 se skillnader i matematikkunskaper mellan de elever som senare valde lång eller kort lärokurs i matematik. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det viktigt att notera att de svagaste elevernas kunskaper inte utvecklas särskilt mycket efter årskurs 6 vare sig i svensk- eller finskspråkiga skolor.

8.9 Sammanfattning

Det pussel som vi med hjälp av utvärderingsresultaten kan lägga för att beskriva läget i de svenska skolorna saknar många bitar. Vi har visserligen genomfört nationella utvärderingar i många ämnen under den senaste tioårsperioden, men samtidigt måste vi minnas att dessa utvärderingar ofta gäller den grundläggande utbildningens slutskede. Utvärderingarna i de lägre årskurserna utgör därför ett nödvändigt komplement för att det ska vara möjligt att få syn på utvecklingstrender inom den grundläggande utbildningen. Det longitudinella perspektivet ger oss en möjlighet att följa upp elevernas utveckling i vissa läroämnen och synliggör hur elevernas kunskaper utvecklas parallellt i de finsk- och svenskspråkiga skolorna.

På det hela taget visar de nationella utvärderingarna att glädjeämnen och utmaningar är liknande i svenska och finska skolor. De stora trenderna är desamma, oberoende av undervisningsspråk. Det gäller såväl elevernas ämneskunskaper som annat som berör skolgången. Den här sammanställningen pekar ändå på vissa genomgående trender i den finlandssvenska skolan, bland annat goda språkkunskaper och skoltrivsel. Samtidigt visar den att resultaten i realämnena såsom historia, samhällslära, fysik och kemi inte har legat på helt samma nivå som i finskspråkiga skolor och därför behövs det färsk information om läget i de svenska skolorna.

Det är likaså uppenbart att det finns viktiga kontaktytor mellan elevernas fritid och deras skolgång. Då ett ämne är en naturlig del av elevernas fritid är möjligheten större att det avspeglas i lärresultaten, såsom i ämnet engelska. Också till exempel i finska är elevernas muntliga kunskaper utmärkta i båda lärokurserna, A-finska och mofi, i slutet av årskurs 6. Även här finns ett tydligt behov av att använda språket på fritiden i bakgrunden. På samma sätt har det visat sig att de som läser mycket på fritiden har bättre kunskaper i svenska och litteratur. Skolan lägger grunden för kunskaperna och bygger i många fall upp ett intresse för att lära sig mer. Att eleverna tar vara på möjligheten att inhämta kunskaper också utanför skolan, stöder skolans arbete.

Källor

Grundläggande utbildning i fokus. Aktuella utvärderingsresultat för finlandssvenska skolor. Sammanfattningar 12:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering.

[Grundläggande utbildning i fokus. Aktuella utvärderingsresultat för finlandssvenska skolor](#)

Hellgren, Jan & Marjanen, Jukka (2020). Svenska och litteratur i slutet av årskurs 9. Resultat av en utvärdering av lärresultat i årskurs 9 år 2019. Publikationer 18:2020. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Svenska och litteratur i slutet av årskurs 9. Resultat av en utvärdering av lärresultat i årskurs 9 år 2019](#)

Hellgren, Jan, Silverström, Chris, Lepola, Laura, Forsman, Liselott & Slotte, Anna (2019). Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna? Resultat av en utvärdering i åk 1–6 läsåret 2017–2018. Publikationer 8:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna? Resultat av en utvärdering i åk 1–6 läsåret 2017–2018](#)

Härmälä, Marita, Huhtanen, Mari, Puukko, Mika & Marjanen, Jukka (2019). A-englannin oppimistulokset 7. luokan alussa 2018. Julkaisut 13:2019. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. På svenska: Lärresultat i A-engelska i början av årskurs 7 2018. Sammanfattningar 11:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering.

[A-englannin oppimistulokset 7. luokan alussa 2018](#)
[Lärresultat i A-engelska i början av årskurs 7 2018](#)

Härmälä, Marita, Huhtanen, Mari, Silverström, Chris, Hildén, Raili, Rautopuro, Juhani & Puukko, Mika (2014). Inlärningsresultaten i främmande språk i de svenskspråkiga skolorna 2013. A-läro kursen i engelska samt B-läro kurserna i franska, tyska och ryska. Publikationer 2014:6. Utbildningsstyrelsen & Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Inlärningsresultaten i främmande språk i de svenskspråkiga skolorna 2013. A-läro kursen i engelska samt B-läro kurserna i franska, tyska och ryska](#)

Julin, Sami & Rautopuro, Juhani (2016). Läksyt tekijäänsä neuvovat. Perusopetuksen matematiikan oppimistulosten arviointi 9. vuosiluokalla 2015. Kapitel 14 på svenska: Utvärderingsresultat i de svenskspråkiga skolorna. Julkaisut 20:2016. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Läksyt tekijäänsä neuvovat. Perusopetuksen matematiikan oppimistulosten arviointi 9. vuosiluokalla 2015](#)

Julin, Sami & Rumpu, Niina (2018). Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Kapitel 11 på svenska: Utvärdering av arbetsro och en trygg lärmiljö inom grundläggande utbildning och gymnasieutbildning. Julkaisut 6:2018. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Työrauhan ja turvallisen oppimisympäristön arviointi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa](#)

Kärnä, Pirkko, Hakonen, Riikka & Kuusela, Jorma (2012). Luonnontieteellinen osaaminen perusopetuksen 9. luokalla 2011. Koulutuksen seurantaraportit 2012:2. Opetushallitus. [Luonnontieteellinen osaaminen perusopetuksen 9. luokalla 2011](#)

Metsämuuronen, Jari (2017). Oppia ikä kaikki – matemaattisen osaaminen toisen asteen koulutuksen lopussa 2015. Kapitel 5 på svenska: Finlandssvenska studerandes matematikkunskaper på andra stadiet. Julkaisut 1:2017. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Oppia ikä kaikki – matemaattisen osaaminen toisen asteen koulutuksen lopussa 2015](#)

Nationella centret för utbildningsutvärdering. Webb sida med rapporter om lärresultat. [Nationella centret för utbildningsutvärdering. Publikationer](#)

Ouakrim-Soivio, Najat & Kuusela, Jorma (2012). Historian ja yhteiskuntaopin oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2011. Koulutuksen seurantaraportit 2012:3. Opetushallitus. [Historian ja yhteiskuntaopin oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2011](#)

Silverström, Chris & Rautopuro, Juhani (2015). Språk och skrivande i årskurs 9. En utvärdering av lärresultat i modersmål och litteratur våren 2014. Publikationer 18:2015. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Språk och skrivande i årskurs 9. En utvärdering av lärresultat i modersmål och litteratur våren 2014](#)

Silverström, Chris, Åkerlund, Carola, Ukkola, Annette & Metsämuuronen, Jari (2020). Läget vid skolstarten. Kunskaper i modersmål och litteratur och i matematik i början av årskurs 1. Sammanfattningar 12:2020. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Läget vid skolstarten. Kunskaper i modersmål och litteratur och i matematik i början av årskurs 1](#)

Ukkola, Annette, Metsämuuronen, Jari & Paananen, Maiju (2020). Alkumittauksen syventäviä kysymyksiä. Julkaisut 10:2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Alkumittauksen syventäviä kysymyksiä](#)

Åkerlund, Carola, Marjanen, Jukka & Lepola, Laura (2019). Lärresultat i finska i åk 6. Resultat av en utvärdering våren 2018. Publikationer 6:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Lärresultat i finska i åk 6. Resultat av en utvärdering våren 2018](#)

9 PISA-RESULTATEN I DE SVENSKSPRÅKIGA OCH FINSKSPRÅKIGA SKOLORNA

- Eleverna i de finskspråkiga skolorna har i genomsnitt haft bättre resultat i PISA-undersökningarna än eleverna i de svenskspråkiga skolorna.
- Resultaten har blivit sämre i alla skolor oberoende av undervisningsspråk, men resultaten har försämrats i snabbare takt i de finskspråkiga skolorna än i de svenskspråkiga.
- Andelen läsare på toppnivå och utmärkta läsare har förblivit nästan oförändrad i de svenskspråkiga skolorna sedan den första PISA-undersökningen.
- Internationellt sett hade eleverna i de svenskspråkiga skolorna och i synnerhet flickorna, utmärkta resultat i ämnesområdet matematik.
- Under 15 års tid har andelen elever med de bästa kunskaperna i matematik minskat med 13 procentenheter i de finskspråkiga skolorna och med 4 procentenheter i de svenskspråkiga skolorna.
- Mellan åren 2006 och 2018 har poängantalet i naturvetenskaperna minskat med 42 poäng i de finskspråkiga skolorna och med 19 poäng i de svenskspråkiga skolorna.
- Finland har den största skillnaden mellan flickornas och pojkarnas poängantal i läsning bland de deltagande länderna. Skillnaden är större i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga.
- De svenskspråkiga skolorna på mindre orter har haft sämre resultat i PISA än skolorna i större städer. I de finskspråkiga skolorna har ortens storlek inte haft samband med resultatet i undersökningen.

PISA-undersökningen (Programme for International Students Assessment) genomförs vart tredje år av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD (Organisation for Economic and Cultural Development) och mäter kunskaperna i matematik, naturvetenskaper och läsning hos unga i åldern 15 år.

I PISA-undersökningen deltar förutom OECD:s medlemsländer även organisationens samarbetsländer och andra enskilda områden och städer. I den sjunde PISA-undersökningen som genomfördes år 2018 deltog 79 länder och områden. Finland har deltagit i PISA sedan den första undersökningen år 2000. Mera information om PISA-undersökningen finns som bilaga.

Eleverna i de svenskspråkiga skolorna utgör oftast en liten andel av samplet

PISA-undersökningens resultat kan användas för internationella jämförelser, men kan även granskas på nationell nivå ur många olika synvinklar. I Finland har resultatet till exempel jämförts utgående från kön, undervisningsspråk och var skolan är belägen.

I det stratifierade urvalet som använts i PISA-undersökningen finns skolor från olika delar av Finland och från olika typer av regioner och kommuner, både från urbana kommuner och från landsbygden. I samplet ingår även skolor med olika undervisningsspråk, det vill säga både finskspråkiga och svenskspråkiga skolor. Det är ändå inte möjligt att direkt jämföra resultaten. De svenskspråkiga skolornas elever har oftast utgjort en så liten andel av samplet att resultaten inte är statistiskt jämförbara. Till exempel deltog sammanlagt 214 skolor och 5 649 elever från Finland i PISA-undersökningen år 2018. Av dessa var ungefär 7 % svenskspråkiga, alltså 16 skolor och 386 elever. Andelen elever i svenskspråkiga skolor som deltar i PISA är nästan densamma som den verkliga andelen elever i svenskspråkiga skolor, eftersom andelen elever i svenskspråkiga skolor av alla elever i den grundläggande utbildningen uppgick till 6 % år 2019.

PISA-undersökningarna 2003, 2009 och 2012 utgör undantag eftersom de svenskspråkiga skolorna och eleverna då var överrepresenterade i samplet. Till exempel utgjorde eleverna från de svenskspråkiga skolorna 17 % av det stratifierade urvalet år 2012. Det större antalet svarande i och med att eleverna i de svenskspråkiga skolorna var överrepresenterade i samplet har gjort det möjligt att tillförlitligt jämföra resultaten mellan de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna och även mellan svenskspråkiga skolor på olika orter. De svenskspråkiga skolornas överrepresentation i samplet under förutnämnda år finansierades inte av undervisnings- och kulturministeriet, utan möjliggjordes med hjälp av utomstående finansiering från Svenska kulturfonden. I undersökningarna från de övriga åren är en jämförelse av resultat enligt undervisningsspråk enbart riktgivande och möjliggör inte nödvändigtvis några tillförlitliga slutsatser. Det är ändå intressant att granska hur kunskapsnivåerna har förändrats med tiden och vilka utvecklingstrender som kan urskiljas.

9.1 De genomsnittliga PISA-resultaten har försämrats – andelen starkare har minskat och svagare ökat

Internationellt sett har Finland klarat sig bra i alla sju PISA-undersökningar, även om poängantalen i genomsnitt har sjunkit med åren. De allt sämre resultaten beror i huvudsak på att andelen unga som presterar utmärkt har minskat och andelen unga med svagare kunskaper har ökat inom alla ämnesområden.

Poängantalen har även minskat en aning i OECD-länderna i genomsnitt och orsakerna till den här trenden har analyserats flitigt. Som en möjlig förklaring har OECD lyft fram att olika smarta enheter har blivit allt vanligare. Även om de smarta enheterna också kan användas och utnyttjas i undervisningen, har det ökade utbudet av underhållning som dessa erbjuder börjat konkurrera om de ungas tidsanvändning. Det här har setts som en sannolik förklaring till att skolans och studiernas betydelse i de ungas liv har minskat, vilket i sin tur syns i de svagare lärresultaten.

Elevernas attityder till utvärderingar såsom PISA har också förändrats. I dagens läge förhåller sig eleverna mer avslappnade än tidigare till prov och uppgifter som ur elevernas synvinkel inte inverkar på studierna, eftersom de inte har någon betydelse för de vitsord som ges i betyget. Elevernas verkliga kunnande kommer alltså nödvändigtvis inte fram i PISA-undersökningarna.

Resultat och utvecklingstrender

Nedan granskas de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolornas resultat i PISA år 2018 närmare, samt lärresultatens utvecklingstrender i förhållande till tidigare PISA-undersökningar. I PISA-undersökningen motsvarar en kalkylmässig uppskattning av de kunskaper och färdigheter som en genomsnittselev förväntas utveckla under ett skolar år ungefär 35–40 poäng. I bilagorna till denna publikation finns en förteckning över poängantalet för alla ämnesområden och undersökningar enligt undervisningsspråk samt vilka poäng som krävdes för att uppnå de olika prestationsnivåerna i PISA år 2018.

Eleverna i de finskspråkiga skolorna har i genomsnitt haft bättre resultat i PISA-undersökningarna än eleverna i svenskspråkiga skolorna. Skillnaderna beroende på undervisningsspråk har med tiden jämnats ut i och med att de finskspråkiga skolornas resultat har försämrats i snabbare takt än de svenskspråkiga skolornas.

9.2 Antalet poäng i läsning har minskat både i de svenskspråkiga och de finskspråkiga skolorna

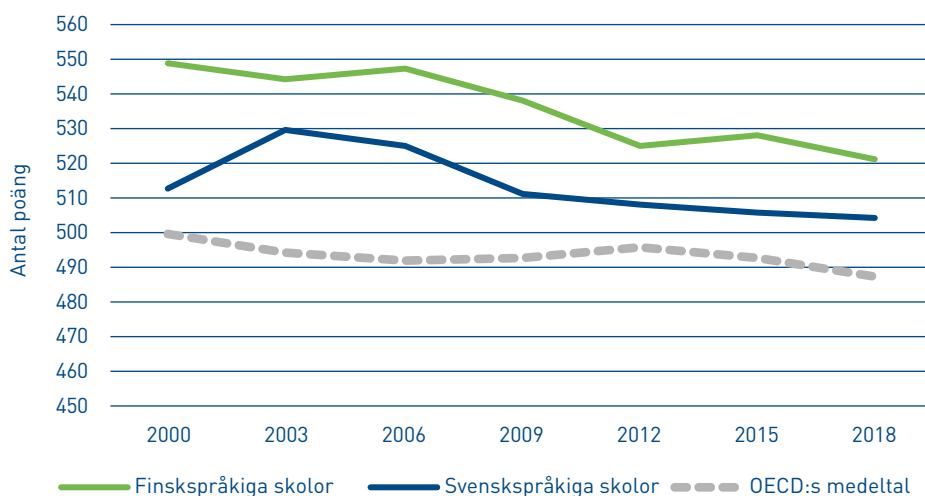
År 2018 var huvudområdet i PISA läskunnighet. Bland OECD-länderna placerade sig Finland på delad förstaplats i undersökningen, eftersom det inte fanns några statistiskt signifikanta skillnader i resultaten hos de fem främsta OECD-länderna. Singapore samt några enskilda ekonomiska områden och städer i Kina hade bättre resultat än OECD-länderna.

Eleverna i de finskspråkiga skolorna fick i medeltal 521 poäng i uppgifterna i läsning medan eleverna i de svenskspråkiga skolorna i genomsnitt fick 504 poäng. Resultaten både i de finsk- och svenskspråkiga skolorna var klart högre än OECD-ländernas medeltal på 487 poäng.

Utvecklingstrender

I jämförelse med OECD-ländernas medeltal har Finland alltid haft goda genomsnittspoäng i läsning, men poängantalet har minskat både i de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna. Minskningen har varit klart större i de finskspråkiga än i de svenskspråkiga skolorna.

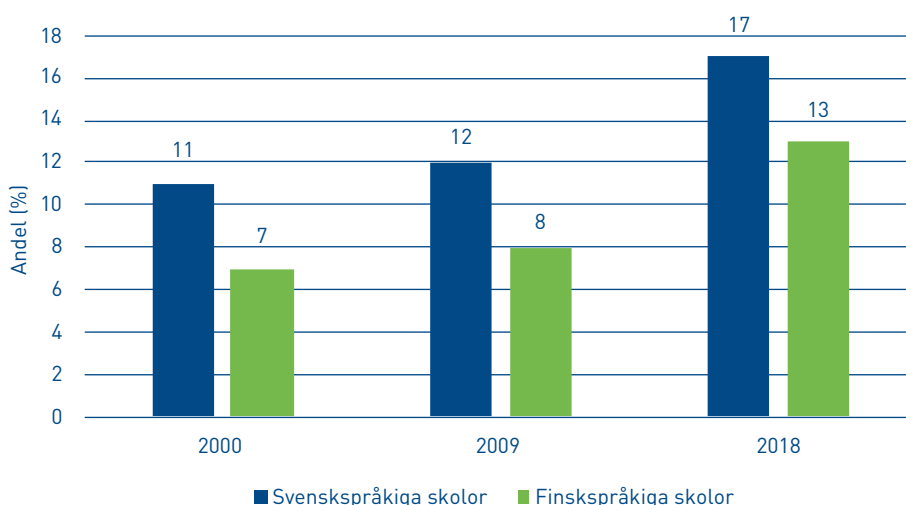
FIGUR 9.1: GENOMSNITTLIGA PISA-POÄNG I LÄSNING ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2000–2018.

Källa: PISA, OECD.

Poängantalet har sjunkit i medeltal bland annat på grund av att andelen svaga läsare har ökat. Andelen svaga läsare var lika stor från den första PISA-undersökningen år 2000 och fram till undersökningen år 2009, varefter de svaga läsarnas andel har ökat med 5 procentenheter både i de finskspråkiga och i de svenskspråkiga skolorna. I PISA-undersökningen år 2018 fick i medeltal cirka 14 % av alla elever ett resultat som motsvarade svag läskunnighet. Andelen svaga läsare har sedan den första PISA-undersökningen varit aningen större i de svenskspråkiga skolorna än i de finskspråkiga. Särskilt pojkarna i de svenskspråkiga skolorna har haft svaga resultat i läsning.

FIGUR 9.2: ANDELEN SVAGA LÄSARE I PISA ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2000, 2009 OCH 2018.

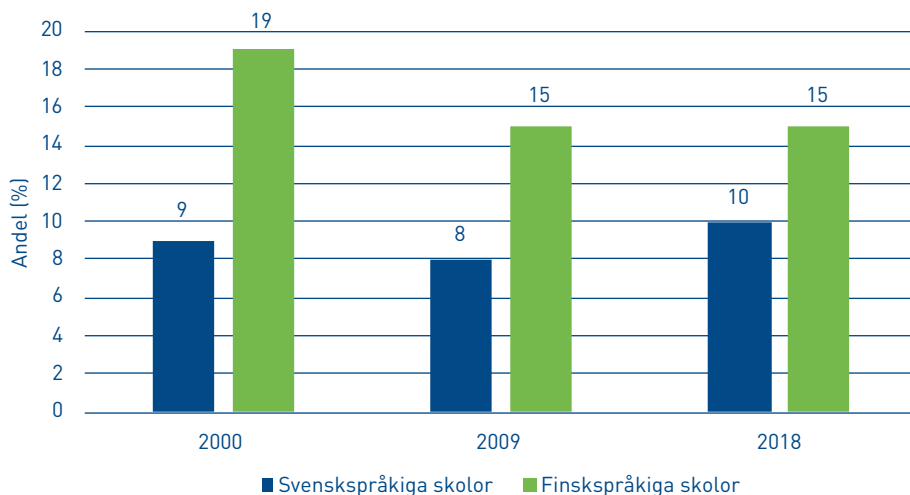

Källa: PISA, OECD.

Andelen elever med de högsta poängen, alltså toppläsare och utmärkta läsare, har i de svenskspråkiga skolorna förblivit på ungefär samma nivå sedan den första PISA-undersökningen. I den senaste PISA-undersökningen år 2018 presterade 10 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna på toppnivå eller på utmärkt nivå i läsning.

I de finskspråkiga skolorna minskade andelen toppläsare och utmärkta läsare med i genomsnitt 4 procentenheter mellan åren 2000 och 2009. Andelen har förblivit densamma i utvärderingarna som genomförts efter år 2009. I PISA-undersökningen år 2018 uppnådde 15 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna ett resultat som motsvarar läsning på toppnivå eller på utmärkt nivå.

FIGUR 9.3: ANDELEN TOPPLÄSARE OCH UTMÄRKTA LÄSARE I PISA ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2000, 2009 OCH 2018.

Källa: PISA, OECD.

Den viktigaste enskilda förklaringen till elevernas kunskapsnivå har varit deras läsintresse – elever som läser mycket på fritiden får ofta höga poäng i läsning.

I PISA-undersökningen 2018 fick eleverna även svara på frågor om attityder och hur de förhåller sig till läsning. Det fanns inga skillnader i elevernas svar enligt undervisningsspråk när det gäller de ungas förhållande till läsning. Ungefär 25 % av eleverna uppgav att läsning var ett av deras favoritintressen. Andelen elever som svarade att de endast läser då de är tvungna, uppgick till ungefär 50 % av eleverna både i de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna.

Andelen elever som uppgav att läsning var deras favoritintresse hade i medeltal minskat med 9 procentenheter i Finland mellan åren 2009 och 2018. År 2009 var föregående gång läskunnighet utgjorde huvudområde för utvärderingen. I de svenskspråkiga skolorna hade andelen minskat med 6 procentenheter, alltså var minskningen inte lika stor som i de finskspråkiga skolorna.

Andelen elever som endast läser då de måste hade i sin tur ökat med i genomsnitt 16 procentenheter under samma tidsperiod. Ökningen var inte lika stor i de svenskspråkiga skolorna, där andelen hade ökat med 11 procentenheter.

PIRLS-undersökningen har gett liknande resultat som PISA

Läskunnigheten hos barn i årskurs 4 har utvärderats i den internationella PIRLS-undersökningen (Progress in International Reading Literacy Study). Också i PIRLS-undersökningen kan Finlands resultat granskas enligt undervisningsspråk. Det är ändå svårt att dra några tillförlitliga slutsatser, eftersom de svenskspråkiga skolornas elever utgjorde en liten andel av samplet.

Det är intressant att se att PIRLS-undersökningen ger ungefär likadana resultat som PISA när det gäller skillnaderna enligt undervisningsspråk. Eleverna i de finskspråkiga skolorna fick i medeltal aningen bättre poäng än eleverna i de svenskspråkiga skolorna, men skillnaden mellan elevernas kunskaper enligt undervisningsspråk har blivit mindre mellan PIRLS-undersökningarna åren 2011 och 2016. Under dessa år sjönk det genomsnittliga poängantalet för de finskspråkiga skolorna, medan de svenskspråkiga skolornas poängantal steg. Det är ändå inte frågan om statistiskt signifikanta skillnader och några tillförlitliga slutsatser på basis av resultatet går inte att dra.

9.3 Eleverna i de svenskspråkiga skolorna lyckades utmärkt i matematik

I PISA-undersökningen år 2018 placerade sig Finland nära de absolut bästa OECD-länderna när det gäller kunskaper i matematik. Eftersom skillnaderna i poängantal inte var statistiskt signifikanta kan man inte placera länderna i en viss ordning utgående från resultatet, men Finland placerade sig bland de 7–13 bästa länderna.

Internationellt sett klarade sig eleverna i de svenskspråkiga skolorna utmärkt i matematik. De fick 520 poäng, vilket är det högsta poängantalet bland de nordiska länderna. I synnerhet flickorna presterade bra i de svenskspråkiga skolorna. Eleverna i de finskspråkiga skolorna fick 506 poäng och OECD-ländernas medelvärde låg på 489 poäng.

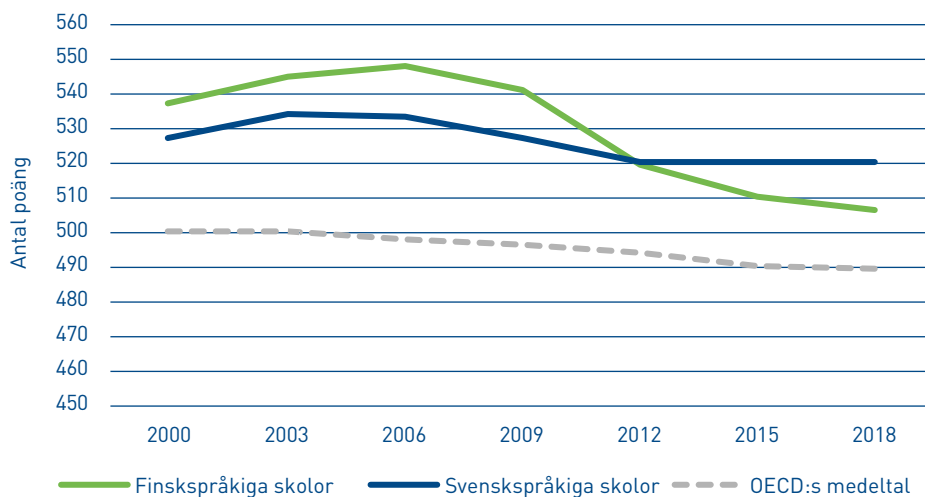
Utvecklingstrender

Matematik har varit huvudområde för utvärderingarna i PISA åren 2003 och 2012. Den första gången var de finländska elevernas kunskaper i matematik bland de allra bästa av OECD-länderna, men därefter har poängantalen minskat både i de finskspråkiga och svenskspråkiga skolorna.

Resultaten har utvecklats på olika sätt i de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna. Eleverna i de finskspråkiga skolorna fick bättre resultat i matematik än eleverna i de svenskspråkiga skolorna i de första PISA-undersökningarna, men efter det har resultatet försämrats snabbare i de finskspråkiga skolorna än

i de svenskspråkiga. År 2012 hade de svenskspråkiga skolorna bättre resultat än de finskspråkiga. Kunskaperna i matematik hos eleverna i de svenskspråkiga skolorna förändrades inte mellan åren 2012 och 2018, medan de fortsättningsvis blev svagare hos eleverna i de finskspråkiga skolorna.

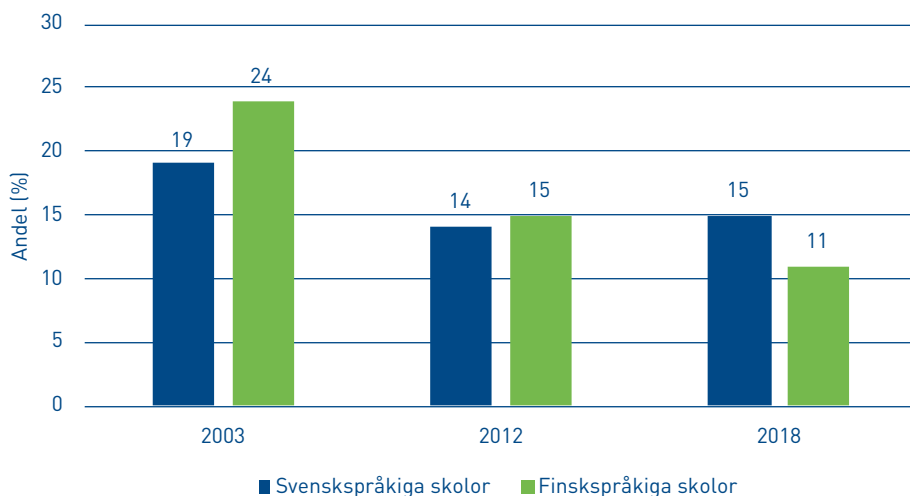
FIGUR 9.4: GENOMSNITTLIGA PISA-POÄNG I MATEMATIK ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2000–2018.

Källa: PISA, OECD.

En orsak till att kunskaperna i matematik har blivit svagare i de finskspråkiga skolorna är att andelen elever med kunskaper på toppnivå och andelen elever med utmärkta kunskaper har minskat. Andelen elever med de allra bästa resultaten i matematik har minskat med 13 procentenheter i de finskspråkiga skolorna under 15 års tid. I de svenskspråkiga skolorna har andelen minskat med 4 procentenheter och andelen elever med de allra bästa kunskaperna har till och med ökat en aning i de senaste utvärderingarna – sammanlagt med 1 procentenhet mellan åren 2012 och 2018.

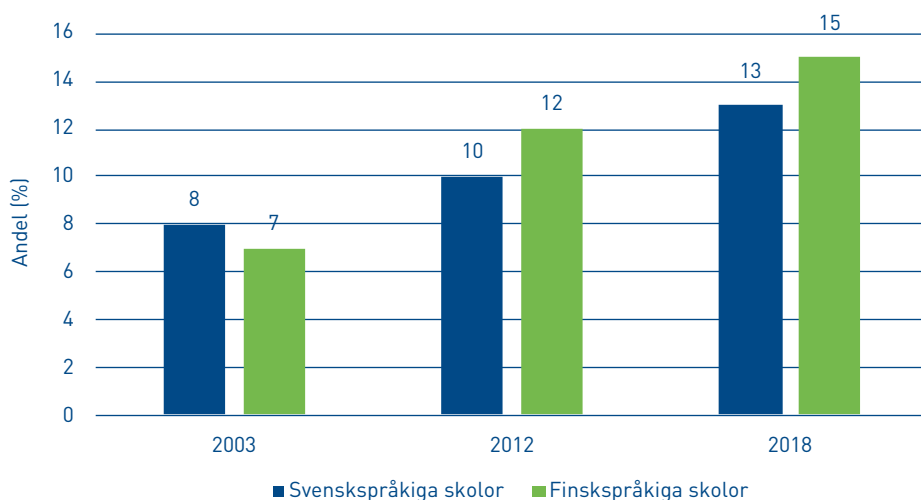
FIGUR 9.5: ANDELEN TOPPELEVER OCH ELEVER MED UTMÄRKTA KUNSKAPER I MATEMATIK I PISA ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2003, 2012 OCH 2018.

Källa: PISA, OECD.

Andelen elever med svaga kunskaper har ökat i högre grad i de finskspråkiga skolorna. I de finskspråkiga skolorna har eleverna med svaga kunskaper ökat med 8 procentenheter och i de svenskspråkiga skolorna med 5 procentenheter under 15 års tid.

FIGUR 9.6: ANDELEN ELEVER MED SVAGA KUNSKAPER I MATEMATIK I PISA ENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK ÅREN 2003, 2012 OCH 2018.

Källa: PISA, OECD.

9.4 Poängantalet i naturvetenskaper har minskat mer i de finskspråkiga än i de svenskspråkiga skolorna

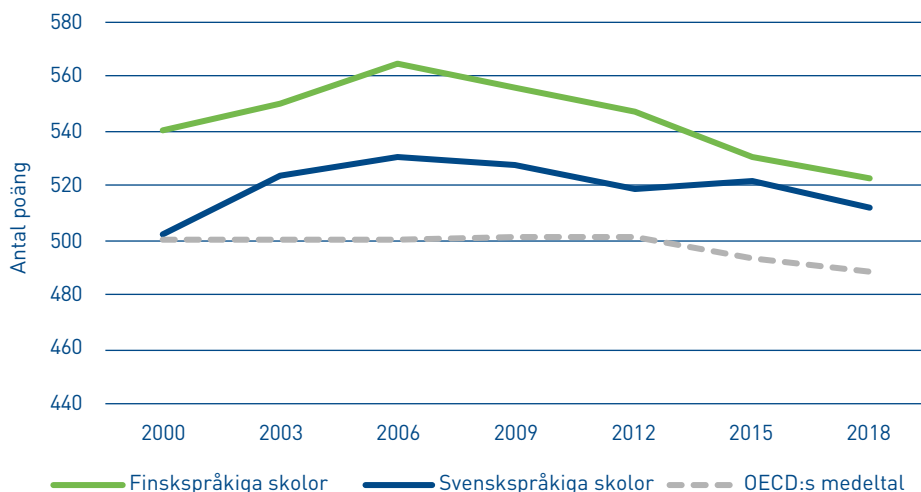
I utvärderingen av naturvetenskapliga ämnen i PISA år 2018 fick Finland 522 poäng och hörde igen till de främsta OECD-länderna efter Estland och Japan. Eleverna i de svenskspråkiga skolorna fick i genomsnitt 512 poäng, medan eleverna i de finskspråkiga skolorna fick 523 poäng. Finlands resultat var klart bättre än OECD-ländernas medeltal, 489 poäng, och även bättre än resultatet i de övriga nordiska länderna både i de finskspråkiga och i de svenskspråkiga skolorna.

Utvecklingstrender

De naturvetenskapliga ämnena var för första gången huvudområdet för PISA-undersökningen år 2006. Då fick de finländska skolorna utmärkta resultat i undersökningen. De finländska skolorna fick i medeltal 563 poäng, vilket var mer än något annat land eller område tidigare hade fått i PISA. Det skiljde 21 poäng mellan Finland och Hongkong, som hade det näst bästa resultatet. De finskspråkiga skolorna hade i medeltal 565 poäng, vilket var lite mer än det totala medelvärdet i Finland. Skillnaden till de svenskspråkiga skolorna var stor, 34 poäng.

Poängantalen i naturvetenskaper har sedan år 2006 minskat både i de finskspråkiga och i de svenskspråkiga skolorna, men minskningen har varit betydligt kraftigare i de finskspråkiga skolorna. Mellan åren 2006 och 2018 har de finskspråkiga skolornas poängantal minskat med 42 poäng, vilket motsvarar ungefär ett skolår. Under samma tidsperiod försämrades de svenskspråkiga skolornas resultat med 19 poäng.

FIGUR 9.7: GENOMSNITTLIGA PISA-POÄNG I NATURVETENSKAPLIGA ÄMNEENLIGT UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2000–2018.

Källa: PISA, OECD.

Det svagare resultatet beror på att andelen elever med de allra bästa resultaten har minskat och att andelen elever med svaga kunskaper har ökat både i de finskspråkiga och i de svenskspråkiga skolorna. Förändringen har varit större bland eleverna i de finskspråkiga skolorna. Mellan åren 2006 och 2018 har andelen elever med utmärkta kunskaper minskat med 8 procentenheter i de finskspråkiga skolorna och med 2 procentenheter i de svenskspråkiga skolorna. Under samma tidsperiod har andelen elever med svaga kunskaper ökat med 9 procentenheter i de finskspråkiga skolorna och med 5 procentenheter i de svenskspråkiga skolorna.

TIMSS-undersökningen har gett resultat som delvis skiljer sig från PISA

Kunskaperna i matematik och naturvetenskap bland eleverna i årskurserna 4 och 8 har utretts i den internationella TIMSS-undersökningen (Trends in International Mathematics and Science Study). Den senaste undersökningen genomfördes år 2019. Resultatet av undersökningen kan också granskas enligt undervisningsspråk. Det är ändå svårt att dra några tillförlitliga slutsatser, eftersom de svenskspråkiga skolornas elever utgjorde en liten andel av samplet. I samplet gick 10 % av eleverna i årskurs 4 och 7 % av eleverna i årskurs 8 i svenskspråkiga skolor.

Finlands genomsnittliga poäng i TIMSS-undersökningen har mellan åren 2011 och 2019 minskat på alla delområden och i alla årskurser som ingått i undersökningen, förutom i fråga om de naturvetenskapliga ämnena i årskurs

4 i de finskspråkiga skolorna som har ökat en aning mellan de två senaste undersökningarna.

RESULTAT FÖR ELEVERNA I ÅRSKURS 4

När det gäller de genomsnittliga kunskaperna i *matematik* hos eleverna i de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna år 2019 framgick det inga sådana skillnader som i PISA-undersökningen, där eleverna i de svenskspråkiga skolorna fick bättre resultat än eleverna i de finskspråkiga skolorna. Men precis som i PISA hade andelen elever med svaga kunskaper ökat i TIMSS-undersökningen år 2019 – en ökning med 2 procentenheter jämfört med föregående TIMSS-undersökning år 2015. Till skillnad från PISA hade ändå andelen elever med utmärkta kunskaper i matematik ökat med 3 procentenheter i förhållande till den föregående TIMSS-undersökningen.

Både inom den finskspråkiga och den svenskspråkiga utbildningen minskade poängantalen i matematik år 2019 en aning jämfört med den föregående TIMSS-undersökningen år 2015. De finskspråkiga skolornas resultat sjönk med 3 poäng och de svenskspråkiga skolornas med 8 poäng. I de svenskspråkiga skolorna har trenden varit den motsatta i de tidigare TIMSS-utvärderingarna; resultatet i matematik förbättrades med 18 poäng mellan undersökningarna åren 2011 och 2015.

Eleverna i de finskspråkiga skolorna hade bättre resultat i *naturvetenskaper* än eleverna i de svenskspråkiga skolorna år 2019, med en skillnad på 30 poäng. Skillnaden mellan eleverna i de finskspråkiga skolorna och de svenskspråkiga skolorna hade ökat betydligt sedan föregående TIMSS-undersökning år 2015 då det skiljde 7 poäng. De svenskspråkiga skolornas poäng minskade med 20 poäng i jämförelse med den föregående TIMSS-undersökningen, medan de finskspråkiga skolornas resultat förbättrades en aning, med 3 poäng. Det fanns ändå inte några statistiskt signifikanta skillnader i resultaten och det går inte att dra några tillförlitliga slutsatser gällande skillnaderna enligt undervisningsspråk.

RESULTATET FÖR ELEVERNA I ÅRSKURS 8

Enligt TIMSS-undersökningen år 2019 fanns det inte några större skillnader i elevernas resultat i årskurs 8 mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna. Eleverna i de svenskspråkiga skolorna hade aningen högre poängantal i *matematik*, men däremot lägre poängantal i *naturvetenskaper* än eleverna i de finskspråkiga skolorna. Det här var också fallet i PISA år 2018. I naturvetenskaper hade elevernas resultat försämrats med 10 poäng i förhållande till TIMSS-undersökningen år 2011 i de finskspråkiga skolorna, medan elevernas resultat inte hade förändrats i de svenskspråkiga skolorna.

9.5 Eleverna i de finskspråkiga skolorna presterade bättre i ekonomikunskap och gemensam problemlösning än eleverna i de svenskspråkiga skolorna

Ekonomikunskap var ett extra ämnesområde i PISA-undersökningen år 2018 och Finland deltog då för första gången. Det har varit möjligt att delta i utvärderingen i ekonomikunskap sedan år 2012. Finland presterade bra i utvärderingen år 2018 och fick nästbäst poäng av alla 20 länder som deltog.

Då man jämförde resultaten i ekonomikunskap enligt undervisningsspråk var resultatet nästan detsamma som i de andra ämnesområdena i PISA, med undantag av matematik. Eleverna i de finskspråkiga skolorna hade i genomsnitt bättre resultat än eleverna i de svenskspråkiga skolorna. Eleverna i de finskspråkiga skolorna fick i genomsnitt 538 poäng och eleverna i de svenskspråkiga skolorna 522 poäng. Bland eleverna i de finskspråkiga skolorna uppnådde 20 % den bästa resultatnivå, medan 13 % av de svenskspråkiga skolornas elever uppnådde samma nivå. På de två lägsta nivåerna placerade sig 10 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna och 11 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna.

Även i det extra ämnesområdet i undersökningen år 2015, gemensam problemlösning, fick eleverna i de finskspråkiga skolorna bättre resultat än eleverna i de svenskspråkiga skolorna – eleverna i de finskspråkiga skolorna fick i medeltal 535 poäng och i de svenskspråkiga skolorna 517 poäng.

9.6 Möjliga förklaringar till skillnaderna enligt undervisningsspråk

Det finns skillnader i lärresultaten, men också i vilken riktning de utvecklas, mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna. Orsaken till skillnaderna i kunnande enligt undervisningsspråk har varit föremål för betydande granskning och enskilda, ibland även motstridiga, förklaringar har lyfts fram. Flera olika faktorer är kopplade både till lärresultat i allmänhet och till skillnaderna enligt undervisningsspråk, och entydiga förklaringar till skillnaderna i resultaten är inte ens möjligt att finna. Nedan presenteras några bakgrundsfaktorer som kan vara av betydelse.

Inverkar det på resultaten om skolspråket inte används på fritiden?

Skillnaden mellan resultaten i de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolorna i PISA har bland annat förklarats med att språket som eleverna använder hemma och på fritiden ibland är ett annat än skolans undervisningsspråk (svenska). Hemspråket och skolans undervisningsspråk är ofta två olika i fråga om elever med invandrarbakgrund, men i synnerhet också då det gäller elever i svenskspråkiga skolor. I de svenskspråkiga skolorna är andelen elever som har något annat hemspråk än undervisningsspråket (svenska) större än i de finskspråkiga skolorna. I PISA-undersökningen år 2018 framgick, av de uppgifter som eleverna själva uppgav, att 76 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna i huvudsak talade svenska hemma och att 94 % av eleverna i de finskspråkiga skolorna i huvudsak talade finska hemma. I undersökningen uppgav 19 % av eleverna i de svenskspråkiga skolorna som deltog att deras hemspråk var finska och 5 % uppgav att deras hemspråk var något annat än finska eller svenska. Bland eleverna i de finskspråkiga skolorna var andelen som uppgav sig tala svenska som hemspråk försvinnande liten, ungefär 0,2 %.

I utredningar har det dragits olika, från varandra avvikande slutsatser om huruvida det har en inverkan på lärresultaten, ifall hemspråket är ett annat än skolans undervisningsspråk. En del utredningar visar att det finns ett samband mellan hemspråk och resultat, medan det enligt andra utredningar inte har någon betydelse för lärresultaten.

Hur hemspråket inverkar på resultaten utreddes speciellt i samband med PISA-undersökningen år 2009, då de svenskspråkiga skolorna var överrepresenterade i samplet. Bland eleverna i de svenskspråkiga skolorna uppgav ungefär 20 % att de i huvudsak talar finska hemma och på fritiden. En av utredningarna påvisade att sådana elever i svenskspråkiga skolor som hade något annat hemspråk än svenska, i medeltal fick lägre poäng i läskunnighet och naturvetenskaper, men inte i matematik.

I uppgifterna i ekonomikunskap i PISA år 2018 fanns till exempel inte motsvarande samband mellan resultatet och elevernas hemspråk i de svenskspråkiga skolorna som i uppgifterna i läsning år 2009. Av eleverna i de svenskspråkiga skolorna som utförde uppgifterna i ekonomikunskap använde 21 % finska som hemspråk och de hade i genomsnitt till och med en aning högre poäng än de elever som hade svenska som hemspråk.

Också bland annat den utvärdering av lärresultaten i modersmål som Nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, gjorde år 2019 i årskurs 9 visade att det inte fanns något betydande samband mellan lärresultaten och elevernas hemspråk.

Flickorna presterar bättre än pojkarna i synnerhet i de svenskspråkiga skolorna

Utmärkande för Finlands resultat i PISA år 2018 var att skillnaden mellan flickornas och pojkarnas kunskapsnivå var störst bland alla deltagarländer, både vad gäller läsning och naturvetenskap.

LÄSNING

I alla deltagarländer har flickorna haft bättre resultat än pojkarna, i synnerhet i läsning, redan sedan den första PISA-undersökningen år 2000. Så är det också i Finland och här har skillnaderna mellan könen hela tiden varit de största bland deltagarländerna. Den genomsnittliga skillnaden mellan flickor och pojkar i OECD-länderna var 30 poäng i PISA år 2018 och i de finskspråkiga skolorna hade flickorna i genomsnitt 51 poäng fler än pojkarna. I de svenskspråkiga skolorna var skillnaden mellan flickornas och pojkarnas poängantal ännu aningen större, nämligen 59 poäng. Poängantalet beräknas i tid motsvara ungefär ett och ett halvt skolår. Skillnaden har ökat under årens lopp och var år 2018 större än någonsin tidigare i PISA-undersökningarna.

År 2018 fanns det klart fler flickor bland eleverna med utmärkta resultat i läsning, medan majoriteten av de svaga läsarna var pojkar. I synnerhet i de svenskspråkiga skolorna har pojkarna haft låga poäng i läsning och de har legat under OECD-ländernas medeltal sedan den första PISA-undersökningen. I de finskspråkiga skolorna har pojkarnas poängantal varit på pojkars genomsnittsnivå i OECD-länderna. År 2018 skiljde det 21 poäng mellan pojkarnas resultat i läsning beroende på undervisningsspråk, till de finskspråkiga skolornas fördel.

Den utvärdering som NCU har gjort av lärresultaten i modersmål i årskurs 9 år 2019 ger motsvarande resultat gällande skillnaden mellan flickornas och pojkarnas läs- och skrivkompetens. Båda är viktiga grundläggande färdigheter som utgör grunden för lärandet i många andra läroämnen. Skillnaden i läs- och skrivkompetens mellan könen kan även återspeglas som svagare kunskaper hos pojkarna i andra läroämnen som bygger på läsning och skrivning. Även i en inledande utvärdering som NCU gjort bland elever i årskurs 1 kunde man se skillnader mellan flickornas och pojkarnas kunnande – i årskurs 1 fick flickorna bättre resultat i modersmålsuppgifterna, medan pojkarna presterade bättre i matematik.

MATEMATIK

Både i de finskspråkiga och i de svenskspråkiga skolorna har flickorna tidigare i genomsnitt fått högre poängantal än pojkarna i alla andra ämnesområden förutom i matematik i PISA, men år 2018 fick flickorna högre poäng än pojkarna

även i matematik. Flickornas kunskapsnivå i de svenskspråkiga skolorna har i genomsnitt varit den samma i matematik i PISA-undersökningarna åren 2015 och 2018. I det här avseendet skiljer de sig från de andra elevgrupperna, eftersom poängantalet har minskat en aning mellan 2015 och 2018 både för pojkarna i de svenskspråkiga skolorna och för flickorna och pojkarna i de finskspråkiga skolorna.

Flickorna i de svenskspråkiga skolorna var på en hög och helt egen kunskapsnivå i matematik. År 2018 fick de i PISA i genomsnitt 19 poäng fler än flickorna i de finskspråkiga skolorna. Även i läsning och naturvetenskaper är de på väg att uppnå samma höga kunskapsnivå som flickorna i de finskspråkiga skolorna.

De svenskspråkiga skolornas resultat har samband med storleken på skolans placeringsort

Resultaten har i genomsnitt varit bättre i större städer än på mindre orter och särskilt i huvudstadsregionen har elevernas resultat i de två senaste PISA-undersökningarna varit aningen bättre än i det övriga landet inom alla ämnesområden.

De svenskspråkiga skolornas resultat har varit klart bättre i de större städerna med fler än 100 000 invånare. De svenskspråkiga skolorna på mindre orter har haft sämre resultat än skolorna i större städer både i PISA-undersökningarna och i utvärderingar som NCU har gjort. När det gäller de finskspråkiga skolorna har man inte kunnat urskilja motsvarande samband mellan ortens storlek och resultaten.

Storleken på orten har haft en koppling i synnerhet till pojkarnas läroresultat, eftersom deras resultat i genomsnitt har varit sämre ju mindre orten har varit. I den utvärdering som NCU genomförde år 2019 var skillnaderna i läskompetens störst mellan flickor som bor i större städer och pojkar som bor på landsbygden.

I NCU:s utvärdering i modersmål och litteratur hade pojkarna som studerade i svenskspråkiga skolor i städerna i södra Finland rätt så bra resultat i läsförståelse. Deras attityd gentemot skolan och studierna var också positivare än hos de pojkar som bodde på andra orter. Resultatet för flickorna i de svenskspråkiga skolorna var inte beroende av storleken på orten.

Finns det ett samband mellan skolornas resultat och lärarnas behörighet?

I Finland är lärarna och rektorerna i huvudsak behöriga för sina uppgifter och 95 % av lärarna och rektorerna har slutfört de studier som krävs för behörighet. Andelen lärare som är behöriga är aningen större i de finskspråkiga skolorna än i de svenskspråkiga, så som konstateras i kapitel 7.

Lärarna i de finskspråkiga skolorna har också oftare deltagit i fortbildning än lärarna i de svenskspråkiga skolorna. Är det möjligt att skillnaderna mellan de finskspråkiga och de svenskspråkiga skolornas resultat delvis kunde förklaras med att det finns skillnader i lärarnas behörighet och deltagande i fortbildning?

Uppgifterna baserar sig på datainsamlingen Lärarna och rektorerna i Finland som genomfördes av undervisnings- och kulturministeriet, Utbildningsstyrelsen och Statistikcentralen år 2019. Svarsprocenten i datainsamlingen var strax under 50 %.

Bilagor

BILAGA 9.1: BAKGRUNDSINFORMATION – PISA KARTLÄGGER KUNSKAPERNA HOS 15-ÅRINGAR

Den internationella PISA-undersökningen (Programme for International Students Assessment) som genomförs av Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling OECD (Organisation for Economic and Cultural Development) klargör hur väl unga på 15 år kan söka och tillämpa information och bedöma hur tillförlitlig och användbar informationen är, samt i vilken mån de kan finna lösningar på vardagliga utmaningar och problem.

PISA-undersökningen har genomförts med tre års intervaller sedan år 2000. Insamlingen av data för den åttonde PISA-undersökningen som planerats till år 2021 flyttas ändå fram till år 2022. Beslutet om att flytta fram tidpunkten för undersökningen togs på grund av att processen under år 2020 inte kunde fortskrida enligt den planerade tidsplanen till följd av coronaviruspandemin och de globala restriktioner som den har medfört.

Förutom OECD:s medlemsländer har även organisationens samarbetsländer och enskilda områden och städer deltagit i undersökningen. Under årens gång har antalet länder och områden som deltar i undersökningen ökat. I den första PISA-undersökningen år 2000 deltog 31 länder och områden medan deltagarantalet i den senaste undersökningen år 2018 var 79 länder och områden.

I PISA-undersökningen utvärderas regelbundet följande tre ämnesområden:

- läskunnighet
- matematik
- naturvetenskaper

De tre ämnesområdena ingår i varje undersökning, men ett av dem utgör i tur och ordning huvudområde för utvärderingen, vilket innebär att det förekommer fler uppgifter om ämnet i fråga än om de andra ämnesområdena. De olika områdena prioriteras alltså med nio års intervaller och på det sättet får man information om hur lärresultaten utvecklas inom respektive område.

Utöver dessa regelbundet återkommande ämnesområden innehåller PISA-undersökningen alltid något extra ämnesområde som är frivilligt för deltagarländerna. Finland har till exempel deltagit i utvärderingen av gemensam problemlösning år 2015 och i utvärderingen av ekonomikunskaper år 2018. Det extra temaområdet som ingår i följande PISA-undersökning år 2022, och som Finland deltar i, är kreativt tänkande. I Finland finansieras PISA-undersökningen av undervisnings- och kulturministeriet, som också beslutar om Finlands medverkan i de extra utvärderingarna.

Huvudområden i PISA-undersökningen:
Läskunnighet – reading literacy 2000, 2009, 2018
Matematik – mathematical literacy 2003, 2012, 2022
Naturvetenskaper – scientific literacy 2006, 2015, 2025
Extra ämnesområden:
Gemensam problemlösning – collaborative problem solving, 2015
Ekonomikunskap – financial literacy, 2018
Kreativt tänkande – creative thinking, 2022

TABELL 9.1: OECD:S OCH FINLANDS MEDELPOÄNG I PISA ENLIGT ÄMNESOMRÅDE OCH UNDERVISNINGSSPRÅK UNDER PERIODEN 2000–2018.

Huvudområdet för respektive undersökning har markerats med **fet stil**.

PISA-poäng	Finlands medeltal	Finskspråkiga skolor	Svenskspråkiga skolor	OECD:s medeltal
2018				
Läskunnighet	520	521	504	487
Matematik	507	506	520	489
Naturvetenskaper	522	523	512	489
Ekonomikunskap	537	538	522	478
2015				
Läskunnighet	526	528	506	493
Matematik	511	510	520	490
Naturvetenskaper	531	531	522	493
Gemensam problemlösning	534	535	517	500
2012				
Läskunnighet	524	525	508	496
Matematik	519	519	520	494
Naturvetenskaper	545	547	519	501
Problemlösning	523	523	520	500
2009				
Läskunnighet	536	538	511	493
Matematik	541	541	527	496
Naturvetenskaper	554	556	528	501
2006				
Läskunnighet	547	547	525	492
Matematik	548	548	533	498
Naturvetenskaper	563	565	531	500
2003				
Läskunnighet	543	544	530	494
Matematik	544	545	534	500
Naturvetenskaper	548	550	524	500
2000				
Läskunnighet	546	549	513	500
Matematik	536	537	527	500
Naturvetenskaper	538	540	502	500

Källa: PISA, OECD.

TABELL 9.2: PRESTATIONSNIVÅERNA I PISA ÅR 2018.

Läskunnighet		
	Prestationsnivå	Poäng
Läskunnighet på toppnivå	6	698 eller över
Utmärkt läskunnighet	5	626–697
God läskunnighet	4	553–625
Nöjaktig läskunnighet	3	480–552
Försvarlig läskunnighet	2	407–479
Svag läskunnighet	1a	335–406
Väldigt svag läskunnighet	1b	262–334
	1c	189–261
Matematik		
	Prestationsnivå	Poäng
Kunskaper på toppnivå	6	670 eller över
Utmärkta kunskaper	5	607–669
Goda kunskaper	4	545–606
Nöjaktiga kunskaper	3	482–544
Försvarliga kunskaper	2	420–481
Svaga kunskaper	1	358–419
Naturvetenskaper		
	Prestationsnivå	Poäng
Kunskaper på toppnivå	6	709 eller över
Utmärkta kunskaper	5	634–708
Goda kunskaper	4	559–633
Nöjaktiga kunskaper	3	484–558
Försvarliga kunskaper	2	410–483
Svaga kunskaper	1a	335–409
Väldigt svaga kunskaper	1b	261–334

Källa: PISA, OECD.

Källor

Arinen, Pekka & Karjalainen, Tommi (2007). PISA 2006 ensituloksia 15-vuotiaiden koululaisten luonnontieteiden, matematiikan ja lukemisen osaamisesta. Opetusministeriön julkaisuja 2007:38. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [PISA 2006 ensituloksia 15-vuotiaiden koululaisten luonnontieteiden, matematiikan ja lukemisen osaamisesta](#)

Brink, Satya, Nissinen, Kari, Vettenranta, Jouni (2013). Jämlikhet och resultat. Forskningsresultat som kan användas för att minska skillnaderna i PISA-prestationer mellan svenskspråkiga och finskspråkiga elever. Rapport 48. Pedagogiska forskningsinstitutet. Jyväskylä universitet. [Jämlikhet och resultat. Forskningsresultat som kan användas för att minska skillnaderna i PISA-prestationer mellan svenskspråkiga och finskspråkiga elever](#)

Hautamäki, Jarkko, Rämä, Irene, Vainikainen, Mari-Pauliina (toim.) (2019). Perusopetus, tasa-arvo ja oppimaan oppiminen. Valtakunnallinen arviointitutkimus peruskoulun päättövaiheesta. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia. No. 52. Helsingin yliopisto. [Perusopetus, tasa-arvo ja oppimaan oppiminen: Valtakunnallinen arviointitutkimus peruskoulun päättövaiheesta](#)

Hellgren, Jan & Marjanen, Jukka (2020). Svenska och litteratur i slutet av årskurs 9 – Resultat av en utvärdering av lärresultat våren 2019. Publikationer 18:2020. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Svenska och litteratur i slutet av årskurs 9 – Resultat av en utvärdering av lärresultat våren 2019](#)

Hellgren, Jan, Silverström, Chris, Lepola, Laura, Forsman, Liselott och Slotte, Anna (2019). Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna? Resultat av en utvärdering i åk 1–6 läsåret 2017–2018. Publikationer 8:2019. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Hur hanteras två- och flerspråkigheten i de svenskspråkiga skolorna?](#)

Julin, Sami & Rautopuro, Juhani (2016). Läksyt tekijänsä neuvovat. Perusopetuksen matematiikan oppimistulosten arviointi 9. vuosiluokalla 2015. Julkaisut 20:2016. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Läksyt tekijänsä neuvovat. Perusopetuksen matematiikan oppimistulosten arviointi 9. vuosiluokalla 2015](#)

Kauppinen, Merja & Marjanen, Jukka (2020). Millaista on yhdeksäsluokkalaisten kielellinen osaaminen? – Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2019. Julkaisut 13:2020. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Millaista on yhdeksäsluokkalaisten kielellinen osaaminen? – Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimistulokset perusopetuksen päättövaiheessa 2019](#)

Kupari, Pekka, Sulkunen, Sari, Vettenranta, Jouni, Nissinen, Kari (2012). Enemmän iloa oppimiseen. Neljännen luokan oppilaiden lukutaito sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Kansainväliset PIRLS- ja TIMSS-tutkimukset Suomessa. Koulutuksen tutkimuslaitos. [Enemmän iloa oppimiseen. Neljännen luokan oppilaiden lukutaito sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen](#)

Kupari, Pekka & Välijärvi, Jouni (toim.) (2005). Osaaminen kestäväällä pohjalla. PISA 2003 Suomessa. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. [Osaaminen kestäväällä pohjalla. PISA 2003 Suomessa](#)

Kupari, Pekka, Välijärvi, Jouni, Andersson, Leif, Arffman, Inga, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija, Vettenranta, Jouni (2013). PISA 2012 Ensituloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:20. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [PISA 2012 Ensituloksia](#)

Laine, Kati, Ahonen, Arto K., Nissinen, Kari (2020). PISA 2018 talousosaaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:18. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Pisa 2018 talousosaaminen](#)

Leino, Kaisa, Ahonen, Arto K., Hienonen, Ninja, Hiltunen, Jenna, Lintuvuori, Meri, Lähteinen, Suvi, Lämsä, Joni, Nissinen, Kari, Nissinen, Virva, Puhakka, Eija,

Pulkkinen, Jonna, Rautopuro, Juhani, Sirén, Marjo, Vainikainen, Mari-Pauliina, Vettenranta, Jouni (2019). PISA 18 Ensituloksia. Suomi parhaiden joukossa. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:40. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [PISA 18 Ensituloksia](#)

Leino, Kaisa, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija ja Rautopuro, Juhani (2017). Lukutaito luodaan yhdessä. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus (PIRLS 2016). Koulutuksen tutkimuslaitos. [Lukutaito luodaan yhdessä. Kansainvälinen lasten lukutaitotutkimus \(PIRLS 2016\)](#)

10 löydöstä matematiikan suurista osaamiseroista. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [10 löydöstä matematiikan suurista osaamiseroista](#)

PISA. Programme for International Student Assessment. Publications 2000, 2003, 2006, 2009, 2012, 2012, 2015. OEC. [PISA. Programme for International Student Assessment](#)

Silverström, Chris och Rautopuro, Juhani (2015). Språk och skrivande i årskurs 9. En utvärdering av lärresultat i modersmål och litteratur våren 2014. Publikationer 18:2015. Nationella centret för utbildningsutvärdering. [Språk och skrivande i årskurs 9. En utvärdering av lärresultat i modersmål och litteratur våren 2014](#)

Sulkunen, Sari & Välijärvi, Jouni (2012). PISA09. Kestääkö osaamisen pohja? Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:12. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [PISA09. Kestääkö osaamisen pohja?](#)

Sulkunen, Sari, Välijärvi, Jouni, Arffman, Inga, Harju-Luukkainen, Heidi, Kupari, Pekka, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija, Reinikainen, Pasi (2010). Pisa 2009 Ensituloksia. 15-vuotiaiden nuorten lukutaito sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:21. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Pisa 2009 Ensituloksia](#)

TIMMS & PIRLS International Study Center. Results. IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement). [TIMMS & PIRLS International Study Center. Results](#)

Ukkola, Annette & Metsämuuronen, Jari (2019). Alkumittaus – Matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa. Julkaisut 17:2019. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. [Alkumittaus – Matematiikan ja äidinkielen ja kirjallisuuden osaaminen ensimmäisen luokan alussa](#)

Vainikainen, Mari-Pauliina, Kupiainen, Sirkku, Hautamäki, Jarkko (2017). Yhteistoiminnallinen ongelmanratkaisu PISA 2015 -tutkimuksessa. Suomen tulosten tarkastelua. Helsingin yliopiston Koulutuksen arviointikeskus. [Yhteistoiminnallinen ongelmanratkaisu PISA 2015 -tutkimuksessa. Suomen tulosten tarkastelua](#)

Vettenranta, Jouni, Hiltunen, Jenna, Kotila, Jenni, Lehtola, Piia, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija, Pulkkinen, Jonna, Ström, Antti (2020). Perustaidoista vauhtia koulutielle. Neljännen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Kansainvälinen TIMSS 2019 -tutkimus Suomessa. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. [Perustaidoista vauhtia koulutielle. Neljännen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen](#)

Vettenranta, Jouni, Hiltunen, Jenna, Kotila, Jenni, Lehtola, Piia, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija, Pulkkinen, Jonna, Ström, Antti (2020). Tulevaisuuden avaintaidot puntarissa. Kahdeksannen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Kansainvälinen TIMSS 2019 -tutkimus Suomessa. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto. [Tulevaisuuden avaintaidot puntarissa. Kahdeksannen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen](#)

Vettenranta, Jouni, Hiltunen, Jenna, Nissinen, Kari, Puhakka, Eija, Rautopuro, Juhani (2016). Lapsuudesta eväät oppimiseen. Neljännen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen. Kansainvälinen TIMSS-tutkimus Suomessa. Koulutuksen tutkimuslaitos. [Lapsuudesta eväät oppimiseen. Neljännen luokan oppilaiden matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen](#)

Vettenranta, Jouni, Välijärvi, Jouni, Ahonen, Arto, Hautamäki, Jarkko, Hiltunen, Jenna, Leino, Kaisa, Lähteinen, Suvi, Nissinen, Kari, Nissinen, Virva, Puhakka, Eija, Rautopuro, Juhani, Vainikainen, Mari-Pauliina (2016). PISA 15 Ensituloksia. Huipulla pudotuksesta huolimatta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:41. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

[PISA 15 Ensituloksia](#)

Välijärvi, Jouni, Kupari, Pekka, Ahonen, Arto K., Arffman, Inga, Harju-Luukkainen, Heidi, Leino, Kaisa, Niemivirta, Markku, Nissinen, Kari, Salmela-Aro, Katariina, Tarnanen, Mirja, Tuominen-Soini, Heta, Vettenranta, Jouni, Vuorinen, Raimo (2015). Millä eväillä osaaminen uuteen nousuun? PISA 2012 tutkimustuloksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2015:6. Opetus- ja kulttuuriministeriö. [Millä eväillä osaaminen uuteen nousuun? PISA 2012 tutkimustuloksia](#)

Online
ISBN 978-952-13-6748-9
ISSN 1798-8926